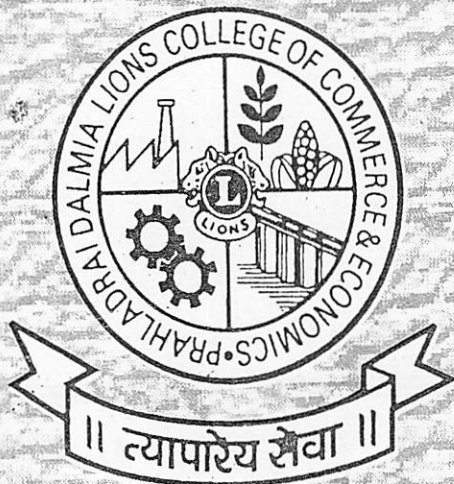

Volume - 26

MAGAZINE

1997-98

**Prahladrai
Dalmia
Lions
College of
Commerce
&
Economics**

LIONS CLUB OF MALAD-BORIVALI COLLEGE CHARITY TRUST

Board of Trustees

1. Shri Bajranglal Dalmia.
2. Lion Ratanlal G. Saraf.
3. Lion Balkishan R. Lakhotia.
4. Lion Shyamsunder G. Ruia.
5. Lion Vinod B. Dalmia.

PRAHLADRAI DALMIA LIONS COLLEGE OF COMMERCE AND ECONOMICS

GOVERNING COUNCIL

1. Shri Bajranglal Dalmia	Trustee
2. Lion Ratanlal G. Saraf	Trustee
3. Lion Balkishan G. Lakhotia	Trustee
4. Lion Shyamsunder G. Ruia	Trustee
5. Lion Vinod B. Dalmia	Trustee
6. Lion Pradhyuman U. Mehta	Chairman
7. Lion Rajendra J. Chokshi	Vice-Chairman
8. Lion Kanhaiyalal G. Saraf	Hon. Secretary
9. Lion Madhusudan R. Maheshwari	Jt. Secretary
10. Lion Kamal Ruia	Jt. Secretary
11. Lion Kailash Kejariwal	Hon. Treasurer
12. Lion Banwarilal Jhunjunwala	Member
13. Lion Shankerlal Jain	Member
14. Lion Jaiprakash Bairagra	Member
15. Lion Vimal Saraf	Ex-Officio
16. Lion Virendra Singh Lodha	Ex-Officio
17. Principal (Mrs) S. S. Aware	Ex-Officio.

COLLEGE

OF

in
airman
cretary
etary
etary
asurer

OUR INCOMING PRINCIPAL
Mrs. S.S. Aware

**Prahladrai Dalmia Lions
College of
Commerce & Economics**

**Magazine
1997 - 98**

Magazine Committee

Chairperson : Principal (Mrs) S. S. Aware.
Editor : Prof. A. M. Bhende

Sectional Editors

English : Prof. C. K. Anandan.
Hindi : Prof. Dr. (Mrs) P. R. Dadhich.
Gujarati : Prof.(Mrs) Jyotsna Vyas
Marathi : Prof. (Mrs) Rohini Takle

Volume -26

Printed at : ZAK's International, Mumbai - 400 072.

Statement As Per Press Registration of Books Act

Form IV

Magazine Committee

1. Place of Publication : Mumbai
2. Periodicity of Publication : Yearly
3. Publisher's Name : Principal (Mrs) S.S.Aware
Nationality : Indian
Address : P.D.Lions College of Commerce
and Economics
Sunder Nagar, Malad (West)
Mumbai - 400 064.
4. Printer's Name : Aijaz M. Khan
Nationality : Indian
Address : ZAK's International
5, Patel Complex, Safed Pool,
Kurla Andheri Road,
Mumbai - 400 072.
5. Editor's Name : Prof. A. M. Bhende
Nationality : Indian
Address : P. D.Lions College of Commerce
and Economics
Sunder Nagar, Malad (West)
Mumbai - 400 064.
6. Names and Address of Individual : P. D. Lions College of Commerce and
who own the newspaper and partner Economics
or shareholders holding more than Sunder Nagar, Malad (West),
one percent of total capital Mumbai - 400 064.

I Mrs S.S. Aware, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge.

Sd/-

S.S.Aware

Signature of the Publisher

From
With
come to a
The
iversity of
of the teething
further monifi
Second Y
millenium
The
yeomen servic
Prize For P
death on 5th
world's greate
institution

From The Editor.....

With this Magazine reaching your hands the academic year 1997-98 will have almost come to a close, and with it our college will have added one more year to its silver jubilee.

The academic year saw the much-awaited introduction of examination reforms by the University of Mumbai, to begin with, with the First Year in Arts, Science & Commerce. In spite of the teething problems associated with the reforms, the new changes have gone off well. With further modifications to the system on the basis of this year's experience and its extension to the Second Year during 1998-99, the benefits of the reforms should necessarily lead us to the next millennium for improvements in higher education.

The deaths of two personalities shook the world. The one was of Mother Teresa whose yeomen services to humanity won for her laurels from all over the world apart from the Nobel Prize For Peace and the highest award of the land, viz., the Bharat Ratna. As the news of her death on 5th September 1997 spread, the entire world as it were, stood in silence to one of world's greatest of kind souls. Her poetry of life will continue to inspire all those individuals and institutions who have at the back of their mind a commitment to do good:

*Do all the good you can,
By all the means you can,
In all the ways you can,
In all the places you can,
At all the times you can,
To all the people you can,
As long as ever you can.*

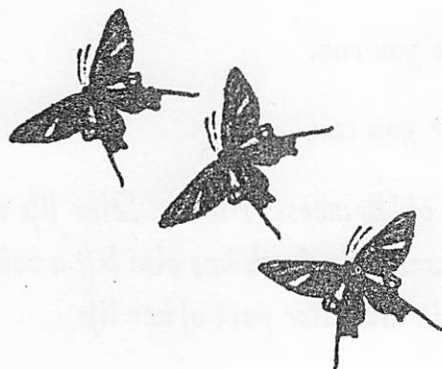
Equally tragic was the death of Princess Diana. Her life was at once a triumph and a tragedy, in life and in death. Her untimely death has also left a void in the world of charities to which she had turned her attention in the latter part of her life.

The year 1997-98 must be reckoned as important for Indian sports for the tremendous international achievements in some spheres. Anand Vishwanathan climbed still further heights in international chess and has now become one of the greats to be reckoned with. Leander Paes and Mahesh Bhupathi by their magic combination in the World Lawn Tennis Doubles have stunned the world by big achievements against all odds.

Politically, the academic year saw the UJ Government going out of office and elections being ordered in the country within about 2 years of the last general elections. This has put the Nation to a huge expenditure. However, the elections which was contested with great enthusiasm and conflict by the major political parties, has not brought about a qualitative change. The three groupings viz., the BJP combine, the Congress and the UJ combine shared the seats in such a manner that a hung parliament has become the order of the day again. Coalition politics in the country with a leading role for the regional parties acting as pressure groups has become, therefore inevitable. Though a new government is assuming office, it is anybody's guess as to how long will it continue and how stable it will be. Will the next elections come in this 20th Century itself or will it be pushed up to the next century? While people are hoping for the best they are already prepared for the worst.

With one more year added to our college, it is indeed necessary to draw up the roll of achievements. The college has continued to make progress in various spheres during this academic year. In fact, in the extra-curricular activities such as the NSS, NCC, dance, drama, singing, fine arts, painting, debating and elocution, to mention only a few, our students have bettered their past performances and this has helped in keeping the flag of Dalmia Lions flying high.

With innate confidence in our capacity to achieve improved results, let us march ahead to the academic year 1998-99 in the cause of higher education.

It is my
you - all the
conducted
achievement
academic ye
was full of re
asusual. Our
academi as
the students
become acti
tomorrow'
established i
course of s
Bachelor of C

The p
educational
to functi
dynamic w
uncertain
move may p
say that ever
support of
teaching staff
me to work
institution.

PRINCIPAL'S REPORT 1997-'98

Mrs. S.S.Aware.
Principal

It is my great pleasure to present before you - all the readers - the report of the activities conducted by various associations, achievements of the students during the academic year 1997-'98. This academic year was full of remarkable and noteworthy events as usual. Our focus of attention was on the academic as well as extra-curricular activities for the students with a view to helping them to become active, alert and responsible citizens of tomorrow. Our institution is one of the well established institutions, providing a systematic course of studies leading to the degree of Bachelor of Commerce.

The present day administrators of educational or Non-educational concerns have to function in a dynamic environment. In a dynamic world, the change is the rule, uncertainty and risk is common and a wrong move may prove disastrous. With pride, I can say that even in a dynamic environment strong support of trustees, teaching as well as non-teaching staff members and students has enabled me to work here and do something for the institution.

The students realised the importance of attendance. They have frankly accepted that to attend lectures in the College is fruitful. For improving attendance in College classes, I must give credit to Vice-Principal Prof. M.M. Telang and other co-operative teachers. I can say without doubt that our Professors are confident, careful, capable, co-operative, considerate and competent.

We have given an ample scope to our students to participate in elocution, debate and essay writing competitions organised by prestigious institutions & colleges and they were at the top. The College has bagged various prizes. Our Marathi Drama 'ANDHALE PRAVASHI' has got the first prize in the popular one act play competition 'UNMESH'. The direction and acting was well appreciated by judges and competitors from the bottom of the heart.

Our student members of literary, Advertising & Debating Society which is managed by the efficient, enthusiastic Professor, Mr. A.A.Memon participated in various Inter-Collegiate competitions and won laurels and pride to the College. A Personal achievement is concerned, Mr. Pankaj Kataria has won 23 Prizes. The performance of Naresh Kacharia, Pramod Nishankar, Chanda Purohit was impressive. Mr. Pramod Nishankar, has won the second prize at the Inter-collegiate Elocution Competition organised by the Forum of Free Enterprise. This is for the FIRST TIME in history of our College.

Our young artists Mr. Arun Kanchagar, Naresh Kacharia, Sudesh Tated & Ubed Memon bagged 18 Inter-Collegiate prizes in Fine Arts Competitions organised by various colleges in Mumbai.

EX - PRINCIPAL MRS. P.S. BALERI

Mrs. P.S. Baleri
Ex-Principal

We are Proud of our
outgoing Principal
Mrs. P.S. Baleri
Who has served
our Institution

The achievement of these students is a source of pride to me and to the Institution.

I once again mention with pride that our students have also been in the forefront in other important extra-curricular activities like the N.S.S., N.C.C., Sports and various cultural activities conducted by different associations.

Our Annual Day (Senior College) was celebrated on 22nd December, 1997. Mr. Babubhai Bhavanji, a well-known businessman was the Chief Guest. And the Annual Day of Junior College was on 23rd December 1997 for which Mrs. Nirmala Samant Prabhawalkar, Ex-Mayor, Mumbai Mahanagarpalika, was the Chief Guest.

Special Thanks go to my deserving students who were attentive, disciplined & well behaved.

I extend my sincere thanks to the members of the teaching as well as Non-Teaching staff for their support & Co-operation due to which I could do these remarkable activities.

I am very much grateful to the Trustees and the members of the Governing Council of my College for their wholehearted support extended to me and the faith show in me. I will always try to do my best to give my sincere services to the institution. I assure you on behalf of my staff, Trustees & students that, no stone will be kept unturned in bringing more laurels for this institution which is very dear to all the LION MEMBERS.

S.No.

1. Ori
2. Re
3. Re
4. Re
5. Re
6. Re
7. Re
8. Re
9. Re
10. G
11. L
12. Th
13. D
14. Th
15. 50
ar
16. A
17. Ju
18. Tr
19. Tr
20. Tr
21. L
22. A
23. V

COLLEGE MAGAZINE 1997 - 98

INDEX

ENGLISH SECTION

S.No.	Title	Page
1.	Principal's Report	1 & 2
2.	Report of N.S.S. Activities.	3 & 4
3.	Report of LADS	5,6,7,8 & 9
4.	Report of LADS (Junior College)	10
5.	Report of Fine Arts Association	11 & 12
6.	Report of Planning Forum.	13 & 14
7.	Report of Planning & Commerce Association (Jr.College)	14
8.	Report of Sahitya Kala Parishad.	15
9.	Report of Students Teacher's Council	16
10.	Gymkhana Report	17
11.	List of Students First Class At T.Y.B.Com Exam, April 1997.	18 & 19
12.	The Ten Commandments	<i>Prof. A.A. Memon</i> 20
13.	Do they Sleep ?	<i>Prof. C.K.Anandan</i> 21
14.	The Indian Youth.	<i>Prof. A.A. Memon</i> 21 & 22
15.	50 Years of Independence an economic review.	<i>Pramod R. Nishankar.</i> 23
16.	A Letter	<i>Chanda S.Purohit.T.Y.B.com.</i> 24
17.	Just Waiting for You	<i>Chanda S.Purohit T.Y.B.com</i> 25
18.	Trampled Blossom	<i>Prof. Ms. Harmeet Kaur Sochi</i>
19.	The Flower of Tolerance	25
20.	Tips for Senior Citizens	<i>Prof. Dhirendra Mehta</i> 26
21.	Love Quotations	<i>Kekin M. Nandu F.Y.J.C.</i> 26
22.	Advertising and the Common Man	<i>Shrisha Uchil T.Y.B.com</i> 27
23.	Voluntary Disclosure of Income Tax.	<i>Vikas Ladha XII S.Y.J.C.</i> 28

COLLEGE MAGAZINE 1997 - 98

INDEX

ENGLISH SECTION

S.No.	Title	Page
24.	World Peace	Geeta S.Khedkar F.Y.J.C. 29
25.	Value of Education in life.	Hemant Kanjaria S.Y.B.com 29 & 30
26.	Enviornmental Protection	Jagdish Parek S.Y.J.C. 30 & 31
27.	Life	Pankaj V. Kataria S.Y.B.com 31
28.	CorruptionAny cure ?	Pankaj V. Kataria S.Y.B.com 32
29.	What is Economics ?	Arun P. Kanchagar. S.Y.B.com 32
30.	Everything I do I	Arun P. Kanchagar S.Y.B.com 33
31.	If I Die Tommorrow I	Naresh D. Kacharia. S.Y.B.com 33
32.	If you Love Someone I	
33.	Life	Deepak O Sharma T.Y.B.com 34
34.	Five reasons why computers are Females??	
35.	Risk I	Deepak O Sharma T.Y.B.com 35
36.	The Gardener I	Sejal S.Y.J.C. 35
37.	Your Fortune	
38.	Happiness	Arpit Kothari F.Y.J.C. 36
39.	Try Prayer Power	
40.	Shades of Love	Manoj Jain. T.Y.B.com 37
41.	Trying to be Happy	Amit V. Singhania, F.Y.B.com 37
42.	The Moment	Prashant K. Srivastava, F.Y.B.com. 37
43.	This Is Mumbai I	Sachin M. Dedhia, F.Y.B.com 38
44.	Price of Freedom	
45.	College Today	Samir Kauvo, F.Y.J.C. 39
46.	Why Do I Miss You.	Mihind Vaidya, F.Y.B.com. 39

Report
to
Y
Bar
(1997-98)
volunteers
have com
projects u
1. Zon
an
Our
Inter-colle
mark the
organised
participan
ZONE par
1st Prize
2nd Pr
3rd Prize
1st Consol
2nd Consol
2. Id
The
tation Dri
were pan
with the
N.S.S. ur
and no me
3. Plo
A B
ised on 1
Lions Clu
tal, Parel
among th
of blood v
the funtio
Shyam
4. Tea
The
love & aff
teachers
office was
Principa
felicitated

Report of N.S.S activities for the academic Year 1997 - 98.

During the current academic year (1997-98) the N.S.S. unit has registered 196 volunteers out of which about 125 volunteers have completed 120 hours. The various projects undertaken by our unit were :-

1. Zonal Level Inter-Collegiate Rangoli Competition :

Our N.S.S. activities began with an Inter-collegiate Rangoli competition, to mark the 50 years of independence. It was organised on 14th August, 1997. Around 22 participants of 12 colleges of the GIRNAR ZONE participated in the competition.

1st Prize : J.M. Patel. Patil Nilesh
2nd Prize : P.D. Lions Kabra Seema
3rd Prize : P.D. Lions Kanchagar Arun
1st Consolation: K.G.Mittal, Ambadaskar Asha.
2nd Consolation: J.M.Patel .Saini Sushma.

2. Independence Day Celebration:

The unit had organised a " Tree Plantation Drive " Around 20 medicinal plants were planted by the trustees of the College with the help of N.S.S. Volunteers. The N.S.S. unit has taken charge of the area and named it as N.S.S. Garden.

3. Blood Donation Drive :

A Blood Donation Drive was organised on 13th Sept, 1997 in association with Lions Club of Malad-Borivli & KEM Hospital, Parel. Lion & Lioness members were among the motivating donors. 95 bottles of blood were collected. The chief guest for the function was District Governor Lion Shri. Shyamsunder Ruia.

4. Teachers Day Celebration :

The N.S.S. Volunteers, as a token of love & affection, distributed ball-pens to the teachers of the degree college. The N.S.S. office was decorated and the Principal, Vice-Principal and the programme officers were felicitated.

5. M.P.F.L.:

Around 9 volunteers were engaged in the above project at KURAR VILLAGE, Malad (east), they taught 22 adults.

6. Slum Teaching Project:

About 25 volunteers were engaged in conducting remedial classes at New Era Municipal School, Malad (W) everyday from 11.30 to 1.00. Students from Std V to X were the beneficiaries of the project.

7. Tree Plantation Project:

Around 50 volunteers participated in the above project. The project work included digging pits, planting, watering etc. in the N.S.S. garden.

8. Medical Project:

The project was undertaken by about 50 volunteers of our unit. They collected medicines for shrimati Ladidevi Maheswari charitable Hospital at our adopted village Tandulwadi, saphale.

A free Health-checkup medical camp was organised on 28th December 1997 from 9 a.m. to 3.00 p.m. in the college campus for the patients of the adopted slum area Vithalpada and Prem Nagar. Around 150 patients were checked by the doctors.

9. Green Patrolling :

About 15 volunteers collected valuable information on career Development Courses which was kept open for students of the college.

11. Ganapati Bandobast :

Around 80 volunteers were engaged in Traffic controlling at Malvani on the occasion of immersion of lord Ganesha. The work was appreciated by the police department & the people.

12. Rakhi Project :

Our volunteers sold Rakhis, as an assistance to the Handicapped children. The Rakhis were made by mentally Retarded children of Valabhdas Dagaus Indian Society for Mentally Retarded.

13. RALLY :

Our volunteers actively participated in the following Rallies organised by the N.S.S. cell, VOB.

- i. 50th Independence celebration at August-Kranti Maidan on 9th August.
- ii. Gaurav Divas celebration at sports Pavilion on 10th February '98.

14. Gaurav Divas Celebration :

The GIRNAR ZONE actively participated for the celebration of Gaurav Divas held on 10th Feb '98. Nearly 7 meetings were conducted at P.D.Lions College & Chirag Sanghavi, N.S.S, Secretary was appointed Zonal Co-ordinator. The work was highly appreciated by the vice-chancellor. Pro-vice chancellor, N.S.S. Co-ordinators & other guests.

15. Anti-Dowry Movement :

A lecture on "DOWRY- AN EVIL SYSTEM " was conducted by mama saheb Kulkarni of Anti-Dowry movement, Mumbai. The N.S.S. Volunteers pledged themselves in eradicating this system.

16. YFSD Camp:

A special camp was conducted from 24th Dec '97 to 2nd Jan '98 in the college campus, Around 50 volunteers participated in the camp.

- i. Cleaning of the college campus, classrooms, ground etc.
- ii. Cleaning of the adopted slum areas i.e., Vithalpada and Premnagar.
- iii. Aids and cancer awareness programmes for the adopted slum areas.
- iv. Haldi Kumkum ceremony for the ladies of the adopted slum areas.
- v. Free health check-up & Medical camp for the slum dwellers by a panel of 3 doctors.

vi. Orientation for the volunteers on 'Verm Culture '.

vii. Orientation for the volunteers on communal Harmony and Cancer detection by Shri. Santosh shinde & Shri Shivaji Ghule & Tata Memorial hospital respectively.

viii. Group discussion among the N.S.S. volunteers on the topic, " Should N.S.S. be made compulsory for college students."

17. State Level Inter university workshop on Drama :

Our volunteers namely 1. Chirag sanghavi, 2. Deepesh Jain, 3. Avinash Agarwal helped the N.S.S. unit, S.N.D.T. University of Mumbai in organising the workshop sponsored by Ministry of Human Resources Development & Department of Health Services ". N.S.S. Co-ordinator Mrs. Nilofer Ahmed of S.N.D.T. University personally praised our volunteers. They were engaged for nearly 7 full days.

18. State level Inter University on Ballet:

Our Volunteers, Chirag Sanghavi was the chief organiser from the N.S.S. unit, uOM, It was organised in collaboration with "Ministry of Human Resources Development & Department of Health Services ".

We are highly thankful to Principal Mrs. S.S.Aware, Prof. M.M.Telang, teaching and non-teaching staff for helping us in conducting the various activities successfully.

1. Prof. (Mrs) N.S. Lele.
2. Prof. S.N. Hatekar.

Prof. (Mrs) S.S. Aware.
Principal

LADS

Shri Vivek Patki an eminent trainer in public Speaking addressing the gathering on the occasion of Inauguration for the Year 1997- '98.

INAUGURATION

Chanda Purohit
Secretary (LADS)

1997-98

Welcoming the Guest on the occasion of the Inauguration for the year 1997-'98

UNETIA 97-'98

Principal Mrs. S.S. Aware
Presenting Memento to
Prof. A.A. Memon
Chairman of LADS.

LADS

UNETIA 97-98

Principal Mrs. Aware
Congratulating the
members of LADS for
winning 60 Awards
during 97-'98

FIRST PRIZE WON AT "SAND & CASTLE COMPETITION"

Organised by M.D. Collage Parel,
From Left : (Front Row) : Participants of our
collage. Naresh Kacharia, Aparna Bele,
Intantia Rozino, Reshma Mehta.
Back Row : (Second) Ubed Memon ,
(Third) Arun Kanchagar.

Any answer?
Kavita Mendonca and Samir Kauvo
Grilling the Participant

Pankaj Kataria
S.Y.B. Com
Highest Prize
Winner 1997-'98

**Chanda Suresh
Purohit**
T.Y.B. Com
Secretary LADS
1997-'98

**Miss. Shama
A. Sarguro**
T.Y.B. Com
(Jt. Secretary)
LADS 1997-'98

**Pramod R.
Nishankar**
S.Y.B. Com
Second Prize in the
Finals of A.D. Shroff
Memorials elocution
Competition.

**Arun P.
Kanchagar**
S.Y.B. Com
LADS(PRO)
97 - '98.

THE L
chairman
what you
splendor
scintill in
LADS. be
This year
Inter-Colle
The
out help ec
as follows
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
This
(T.Y.B. Co
Men
Arun Kanc
puter In ch
Mrs. S.S.A
Prof. S.V.
Harmet K
The
Vivek Nat
ment and
This
in Elocu
tion, Pers
Love Lett
tions h ad
competitio
This
as usu' v
roses as a

THE LITERARY, ADVERTISING & DEBATING SOCIETY (LADS)

Annual Report for the Year 1997-98.

Chairman : Prof. A. A. MEMON.

"Come out with flying colours bright enough to turn the dark to light. Show them what you are and can do, all the ability is in you".
"We rate ability in men by what they finish, not by what they attempt".

All good things must come to an end, and it is the order of Nature that even the splendourous Sun has to set when the day is called over. This year also, it has been a scintillating year for all of us. Literary Advertising and Debating Society, better known as LADS, began with the objective of encouraging the talents of the students to blossom. This year too, LADS was seen prominent in its presence, in various collegiate as well as Inter-Collegiate activities.

The society received an over whelming participation of the students who have throughout helped the association in organising various events during the year. Their names are as follows:

1. Chanda Purohit	11. Pramod Nishankar
2. Sharma Sarguro	12. Manoj Nair
3. Arun Kanchagar	13. Naresh Kacharia
4. Infantia Rozna	14. Samir Shah
5. Aparna Belel	15. Pinkesh Shah
6. Reshma Mehta	16. Trupti Patel
7. Shrishia Uchil	17. Milind Vaídya
8. Deepak Sharma	18. Ravindra Prabhu
9. Gaurav Dalal	19. Ubed Memon
10. Pankaj Kataria	20. Prashant Shrivastava.

This year started with democratic elections resulting in Ms. Chanda Purohit (T.Y.B.Com.) being elected as the Secretary of LADS for the year.

Members chose Ms. Shama Sarguro (T.Y.B.com.) as the Joint Secretary and Mr. Arun Kanchagar (S.Y.B.Com.) as the P.R.O. Mr. Gaurav Dalal was appointed as the computer Incharge of our society. This year LADS was fortunate to welcome our new Principal Mrs. S.S.Aware who immediately understood the needs of our association and appointed Prof. S.V. Chandratre as the Vice-Chariman and Prof. Mr. A.B. Mehta and Prof. Miss Harmeet Kaur as the co-ordinators.

The activities of the society were inaugurated by a well known Public speaker Mr. Vivek Patki on the 27th August 97' with a highly useful talk on Public speaking in Management and Personality Development.

This year also our members have brought awards at the intercollegiate level not only in Elocution, Debate, Essays and Poetry-Writing Competition but also in Quiz competition, Personality contests and Fine Art Events. Our members are not behind in writing Love Letters and Building Castles in the sand and not in the Air. We refer to the competitions held by Lala Lajpatrai College and M.D. College which conducted these unusual competitions and our talented members won the 1st Prizes in both the events.

This year LADS celebrated "Teacher's Day" with utmost enthusiasm. On this day, as usual we paid our respect to our senior and junior college professors by distributing roses as a token of love.

On the very same day, we had a Group Discussion which was very successfully conducted. The Topic of the Group Discussion was "Dangers to the security of the country". The winners of G.D. were :

Ranjita Arya	--	1st Prize
Devang Kotecha	--	2nd Prize
Taruna Bubna	--	3rd Prize
Milind Vaidya	--	1st Consolation Prize.
Kamala Bista	--	2nd Consolation Prize.

Special Prizes were given to Sameer Shah and Arun Kanchagar by the Judges. Our society organized the 33rd A.D. Shroff Elocution Competition at the collegiate level.

The Prize winners are :

Pramond Nishankar	--	1st Prize
Hetal Kanakia	--	2nd Prize
Reshma Mehta	--	3rd Prize
Manoj Nair	--	1st Consolation Prize.
Chirag Sanghvi	--	2nd Consolation Prize
Gaurav Dalal	--	3rd Consolation Prize.

We are pleased to mention that the 1st Prize winner Prmod Nishankar participated in the semi finals on 6th December '97'. He was selected as one of the finalists and he performed brilliantly on the 26th of January '98 and he was adjudged the **SECOND BEST**. This has happened for the first time in the last 25 years.

The following members of LADS have won the prizes:-

In all there were 5 collegiate prizes bagged by Naresh Kacharia & Arun Kanchagar.

1) **Naresh Kacharia :**

- 1st Consolation prize in Rangoli conducted by Kala Parishad of our college.
- 2nd Consolation prize in Rangoli conducted by the Fine Arts Association of our college.

2) **Arun Kanchagar :**

- 1st prize in Traditional dress competition.
- 1st prize for painting conducted by Fine Arts Association.
- 3rd prize for Rangoli- Fine Arts Association.

In all we have won 53 Inter collegiate Prizes:

The following are the names of Inter-collegiate Prize winners:

(A) **Students of T.Y.B.Com:-**

1) **Chanda'Purohit (7 Prizes) :**

- 1st Prize in Love letter writing competition at Lala Lajpatrai College.
- 1st prize in Vivek College, in Essay writing competition.
- 1st Prize in Poetry Recitation at J.M. Patel College.
- 2nd Prize at Mani Bhavan for Elocution.
- 2nd Prize in Mahatma Gandhi Education Society (Chembur) in Poetry Recitation.
- 3rd Prize in khabar Nama in Lala Lajpatrai College.

JUNIOR COLLEGE STAFF

Sitting From Left to Right : *Prof.C.K. Anandan. *Supervisor Prof. J.J.Oza.
 * Principal (Mrs) Savita S. Aware. *Vice Principal (Mrs) Vyas Jyotsna.
 * Prif (Mrs) S.S.Yadav * Prof Mr. Shailesh Shrivastava.
Standing First Row From Left to Right: *Prof A.D. Patel. * Prof D.Mehta.
 *Prof (Ms) Urvi Krishnadwala. *Prof (Mrs) Jayashree. * Prof. (Mrs) Kushalka
 *Prof. (Mrs) Asha Prasad. * Prof. Mrs. Geeta Naik. * Prof. Mr. B.P. Singh
Standing Second Row from Left to Right : *Prof. Mrs. Anil Bagade.
 *Prof. Mr. Manoj Jariwala. * Prof. Mrs. M.S. Shradha Kadam.
 *Prof Mrs. Rashmi Kulkarni. *Prof. Mrs. Sunila Bhandare
 *Prof. Dr. Mrs. Pratibha Dadhich. *Prof. Dr. Rohini Talke
Last Row: *Prof. Saras Pandey. *Prof. Bharat Pandya. *Prof Satish Pai
 *Prof. Satish Naringrekar. *Prof. Mrs. Swati Vora. *Prof. Kailash Vachnaranjani.

SENIOR COLLEGE STAFF

Sitting From Left to Right : *Prof. C.R. Sadashivan *Prof. N.T. Gandhi
 *Prof A.A. Memon Principal Mrs. Savita S.Aware Vice Principal M.M. Telang.
 *Prof. R.B. Patel*Prof A.M. Bhende
Standing First Row From Left to Right:
 *Prof. S.V. Chandratre *Prof. Mrs. Swati Desai *Prof. Ms. Harmeet kaur
 *Prof Mrs. S.V. Nadkarni. *Prof S.N. Hatekar. *Prof. N.R. Tapiawala. *Prof D.J.
 Ruparelia. *Prof B.K. Patel *Prof. A.B. Mehta *Prof. C.K. Anandan.
Standing Second Row from Left to Right : *Prof. Dr. Mrs. Latha Krishnan
 *Prof Mrs. S.S. Telang. *Prof. Mrs. Swati Mandawawala. *Prof. D.D.Dafle
 *Prof. S.P. Pawaskar. *Prof. D.M. Kadhi.

NON-TEACHING STAFF

Sitting From Left to Right : Mr. S.K.Pandey. Mrs. Leela Peter. Mr. P.N. Sharma.
 Principal Mrs. S.S. Aware. Mrs. B.A. Rangparia. Mrs. B.S. Buwa.
Standing First Row Left to Right : Mr. T.M. Kharade. Mr. N.R. Presswala
 Mr. D.J. Shinde. Mr. M.D. Amberkar. Mrs Nagveni R. Mr. Vikas Jamdhade.
 Mr. Rajesh Dubey. Mr. A.P.Yadav.
Standing Second Row Left to Right : Mr. Shivaji Sarode. Mr. C.K. Chandran
 Mr. S.S. Wagal. Mr. K.P.Patil Mr. Sagar Saini Mr. Shriram Varma. Mr. R.B. Yadav
 Ms. Sarita Tayshete. Mrs. rasika Patkar. Mr. Ashok Sarpe. Mr. Prabhunath Singh.

1. "B
the Seco
2. Gro
Mumbai
3. "14
Grol
Mumbai
4. "14
Group
Mumbai
5. "14
Seleoio
Mumbai
6. At
Aurang
Mumbai
7. "31
I Camp
tra State
8. "31
Maha
9. "31
Solo Sor
10. "C
at GH
11. "N
the Stud
Year 199
12. "A
for th
13. "D
Day or
Paris

**IYER SRIRANJANI
BALAKRISHNAN.
T.Y.B.COM.**

1. "BEST CADET" of I.Y. College in the Second year of N.C.C.
2. "GOLD MEDAL" in Solo Song at Group Selection Camp, Ulhasnagar, Mumbai 'A' Group, N.C.C.
3. "1st Prize" in Group Song at Group Selection Camp, Ulhasnagar, Mumbai 'A' Group, N.C.C.
4. "1st Prize" in Group Dance at Group Selection Camp, Ulhasnagar, Mumbai, 'A' Group, N.C.C.
5. "1st Prize" in Group Drill at Group Selection Camp, Ulhasnagar, Mumbai, 'A' Group, N.C.C.
6. Attended CATC- I Camp, Aurangabad-Maharashtra as a cadet of Mumbai 'A' Group, selected for Republic Day Parade, Delhi.
7. "3rd Prize" in Solo Song at CATC- I Camp Aurangabad, Maharashtra State Level, N.C.C.
8. "Special Prize" in Group Song at Maharashi Dayanand College.
9. "Special Consolation Prize" in Solo Song at Disha.
10. "Consolation Price" in Solo Song at Ghanshyamdas Saraf College.
11. "N.C.C. REPRESENTATIVE" of the Students Teachers Council for the year 1997-98.
12. "ACTIVE MEMBERS" of LADS for the year 1997-98.
13. "DENIM PRINCESS" in Denim Day organised by Sahitya Kala Parishad.

13. "DENIM PRINCESS" in Denim Day organised by Sahitya Kala Parishad.
14. "2nd Prize" in Antakshari Organised by Sahitya Kala Parishad.

15. Sung for the film "Zulmon Se Takkar" — Music Director Ayub Khan.

16. Sung for the Marwari Album "Pardesi Jaijo Mati"—Produced by Prakash Chahan.

17. "Athletic Champion" of Senior College in the year 1997-98.

(a) Performance in Sports:

1st in Long Jump.

1st in 100 mtr Run.

1st in 200 mtr Run.

2nd in Shotput.

2nd in Javelin.

2nd in Discuss.

18. "1st Degree Black Belt" in Choi Kwang Do Martial Art International".

19. Participated in various intercollegiates such as Jash-e-Rizvi, Rizvi College, Hindi One Act Play-IPTA, Fantasia - Chetna College, Ghazal Competition, Royal College, Aavishkar-G.S.Medical College.

(B) Students of S.Y.B.com.:-

1) Pankaj Kataria (19 Prizes):

- 1st Prize Mani Bhavan Elocution.
- 1st Prize at Chetna College Elocution.
- 1st Prize at Maharshi Dayanand College for Mono Acting.
- 1st Prize in Press Conference in J.M.Medical College.
- 1st Prize in Elocution at N. L. College.
- Overall language Best Debator of Rizvi College Award.
- 1st Prize in Katha - Kathan at K.J.SOMAIYA COLLEGE.
- 1st Prize in Elocution at Gokhale College.
- 2nd Prize in " College" at Chetna College.
- 2nd Prize in Elocution at Mahatma Gandhi Education Society, chembur.
- 2nd Prize in Elocution at Anti-Dawry Association.
- 2nd Prize in J.A.M.competitioin at Sydenham.
- 2nd Prize in Quiz competition at Sydenham.
- 2nd Prize in Elocution at Siddharth.
- 3rd Prize in Extempore at Sydenham.
- 3rd Prize in Nakal Karo at Sydenham.
- 3rd Prize in Penta at Sydenham
- Consolation Prize in JAM at K.M. Medical College.
- 1st Consolation in Elocution at K.R. Cama Institution.

2. Manoj Nair :-

Won 1st Prize in English Elocution in Vivek College. Podium '97 passed the Elimination Round and reached the finals.

3. Naresh Kacharia - (6 Prizes):-

- 1st Prize in Sydhenam College for Rangoli.
- 2nd Prize in Book SHeilds in Lala Lajpatrai College.
- 1st Prize in sand & castle competition at MD College (ground event)
- 3rd Prize in ' Khabarnama' in Lala Lajpatrai college.
- 1st consolation Prize in poster painting competition in Bal Bharti college.

4. Arun Kanchagar - (8 Prizes):-

- 1st prize in Sand & Castle competition in MD college.(a group Event)
- 1st Prize Rizvi college for Rangoli.
- 2nd Prize for pot painting in sydehnam college.
- 2nd Prize for T. SHirt painting in Lala Lajpatrai.
- 2nd Prize for plate painting in Lala Lajpatrai college.
- 3rd Prize for Rangoli in (N.S.S. Zonal Level) held in our college.
- 3rd Prize in NL college for poster painting.
- 8th Prize for Merathon Freedom Run MD college.
- Awarded as the BEST ARTIST OF THE YEAR 97 - 98.
- Awarded as the BEST ADVERTISER OF THE YEAR 97 - 98.

Future
organised
working in
gramme or
the membe
meanin
was always
mended to
the year t
principal, a
tion.

CHA
Se

5. **Ubed Memon : (Three)**

- 1st Prize in sand & Castle competition at MD college (a ground event)
- 1st Prize in Painting at Satya sai Seva organisation.
- 3rd Prize in Flower arrangement competition at Ghanshyam Das Saraf College.

6. **Reshma Mehta : (Two):-**

- 1st Prize in sand & castle competition at MD college (a group event)
- 1st consolation in Gokhale College for Debating.

(C) **STUDENTS OF F.Y.B.com:-**

1) **Ravindra Prabhu - (Five Prize)**

- 1st Prize in Debate at Rizvi College.
- 2nd Prize in Essay writing at Satya Sai Seva Organisation.
- 3rd Prize in Elocution at Keshav Gore Smarak.
- 3rd Prize in Poster Making at NL College.
- Consolation Prize in Elocution at M.K.E.S. College.

2) **Neeta Kothari :**

Won a consolation Prize in inter collegiate story writing competition at Ramniranjan Jhunjhunwala College. Our talented members have also won the 1st Prize in inter collegiate sand & castle competition a group event conducted by Maharashi Dayanand College, the prize winners are:-

Reshma Mehta, Infantia Rozina, Aparna Belel, Naresh Kacharia, Ubed Memon and Arun Kanchagar.

The year NIS organised an Inter Collegiate Quiz on " Health & Fitness " and our students reached, the finals of the " Health & Nutrition Trophy 97" They are:

- 1) **Manoj Nair :**
- 2) **Ms. Kamala Bista.**

On 20th December, we had our GRAND FINAL.

"UNETIA" - 97, This is a Unique Celebration when the past and the Future members of the LADS meet the present. This programme is conceived, and totally organised by the members of the LADS. This year, about twenty past students who are working in different fields, managed to spare their valuable time and attended this programme only out of their love for the LADS. This programme was a grand success. And the members of LADS, without whose support, help and interest, LADS would have been meaningless. We are also thankful to our ever co-operative principal Mrs. S.S.Aware who was always there to motivate and encourages us all the time. She very rightly recommended to the management of the college to finance our both the very important events of the year- the "inauguration" and the "Unetia". On this occasion, we thank her our Vice-principal, and all the members of the teaching and non-teaching staff for their co-operation.

CHANDA PUROHIT
Secretary

(PROF. A. A. MEMON)
Chairman.

LADS JUNIOR COLLEGE REPORT 1997 - 98.

The Literary and Debating Society which is just a year old inaugurated its activities in August with an all language debate on the topic "50 years of Independence - Our Achievements outweigh Our Failures. Some enthusiastic students spoke forcefully and convincingly about India's achievements in the past 50 years while others spoke of those areas where we could have done better.

MAMA KULKARNI: Our guest speaker, spoke to the students of the evils of dowry and of the importance of self reliance at a special function organised for him. A General Knowledge Quiz organised in December elicited a good response from the students. A written round was followed by an oral quiz in which the highest scores of the written round took part. And for the first time in the history of the college we organised (jointly with the S.K.P.) an Informal called "Denim Day". This Denim Day was celebrated by the students with their usual penchant and verve with the whole college and its approach roads scattered with students in various shades of blue. In the competition which came at the end of the day Samir Kanvo and Kavita Mendonca grilled the students on a variety of subjects. The judges Neeta Punjabi of shades, Casuals, Malad, and Jeetabhai of Om Denim Centre, Malad (E) based their judgement not only on the appearance but on the content of the answers, the attitude of their participants and their quick responses, judged Sriranjani Iyer and Kunal Kamra as the Best Boy and Best Girl of the evening.

News of only two competitions percolated down to us since these were 'meant' for junior college we sent students to both and despite the stiff competition faced some of our students natured triumphant. The following students made significant mark in the two inter-collegiate competitions.

ELOCUTION COMPETITION AT MANI BHAVAN.

III Prize Urvi Mehta, F.Y.J.C.

Consolation Prizes : Mridula Sharma , S.Y.J.C.
Asha Dhooth, S.Y.J.C.

Competition organised by Satya Sai Sangh at S.N.D.T. (Elimination Round)

ELOCUTION

Ist Prize	: Mridula Sharma	Hindi
IInd Prize	: Asha Dhooth	
Ist Prize	: Urvi Mehta (Gujrati)	
Ist Prize	: Omkar Prulakar (Marathi)	

QUIZ

Meghna Kadakia
Suneeta Raut.

At the finals held at Dharmakshetra Urvi Mehta was awarded the second prize. We are thankful to Principal Mrs S.S.Aware and our registrar P.N.Sharma for their support. We are also thankful to Prof Mrs Geeta Naik Prof. Shivpujan Panday and Dr. Rohin Tekle for the help they extended at various functions.

The association received whole-hearted participation from some of its members to mention a few.

Kavita Mendonca F.Y.J.C.
Kunal Kamra F.Y.J.C.
Priti Kedic F.Y.J.C.
Xavier Lobo F.Y.J.C.

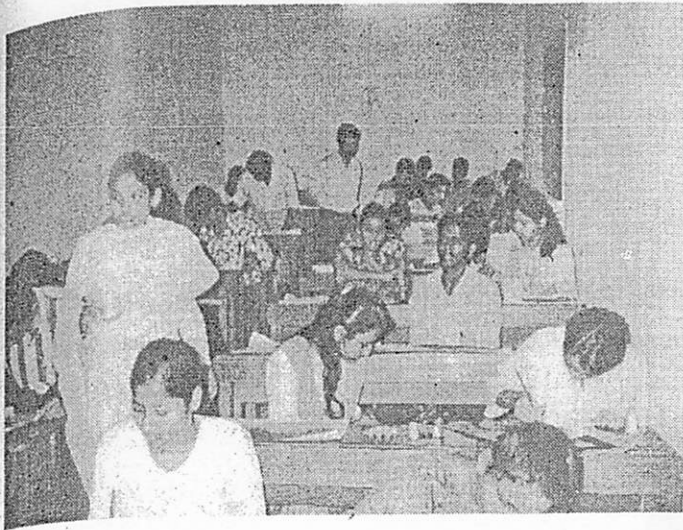
Our Thanks to them.

Secretary
Meghna Kadakia .

Jt. Secretary
Samir Kainva.

Chair Person
Prof. (Mrs) Sunita Bhandare

FINE ARTS

Painting
Competition

Participants and
Prize Winners
of Painting Competition

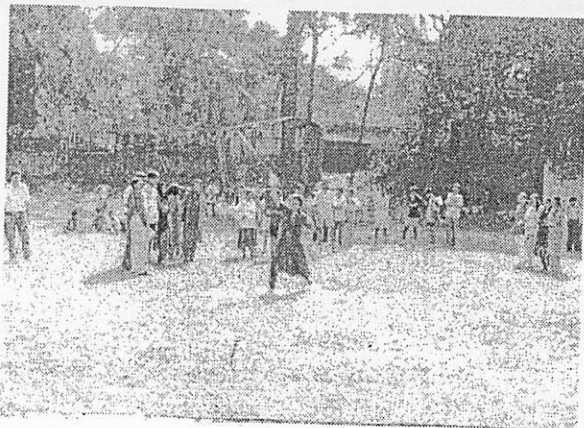
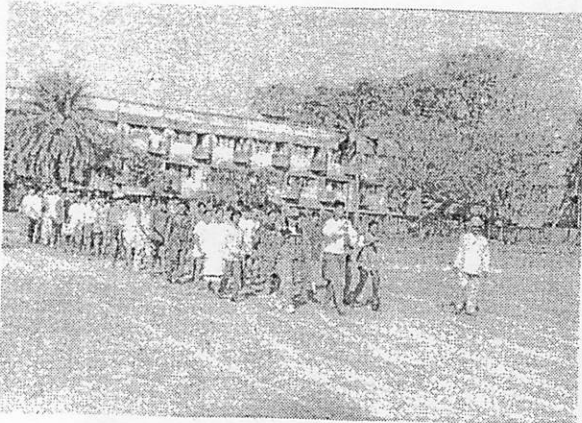
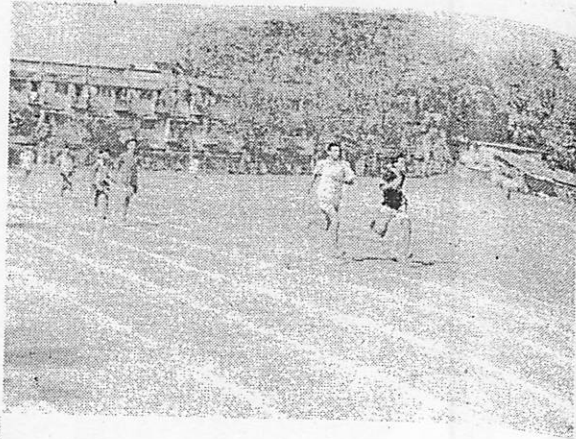

PLANNING FORUM

Veteran Freedom Fighter
Dr. USHA MEHTA
Addresses the Gatherings

ANNUAL SPORTS 9/1/1998

of P

FINE ARTS

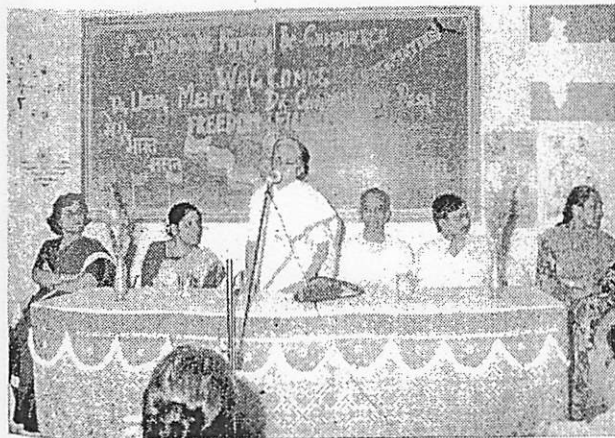

Painting
Competition

Participants and
Prize Winners
of Painting Competition

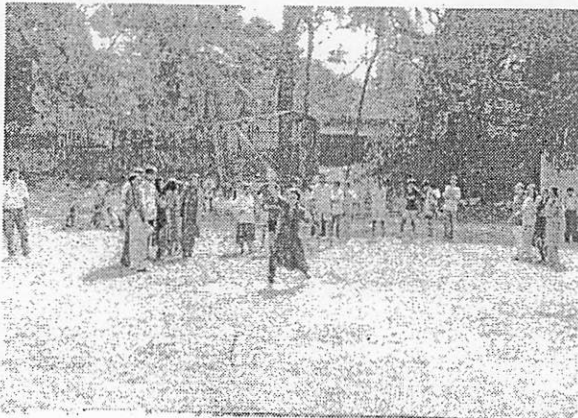
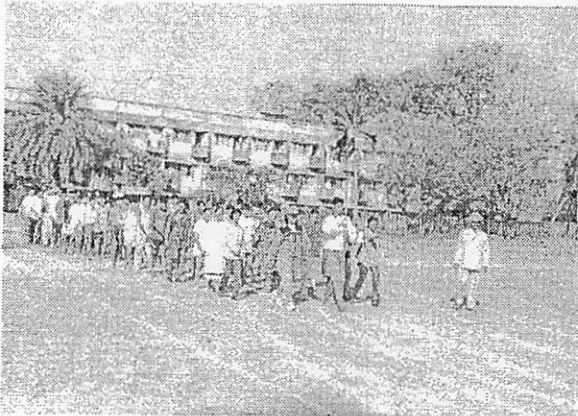

PLANNING FORUM

Veteran Freedom Fighter
Dr. USHA MEHTA
Addresses the Gatherings

ANNUAL SPORTS 9/1/1998

CHAIRMAN : P

COMMI

- 1) Prof. Bharat
- 2) Prof. S.S. P
- 3) Prof. S.A. N
- 4) Prof. Mrs R
- 5) Prof. M. S
- 6) Mr. Aru K
- 7) Mr. Na sh
- 8) Mr. Sud-sh
- 9) Mr. Ubed M
- 10) Mr. Prajako
- 11) Miss. Geet
- 12) Miss Prnayo
- 13) Miss Varsha

COMPETITI THE YE

- 1) Painting
- 2) Cartooing
- 3) Poster-Pain
- 4) Rangoli.

Impressive
FINE ARTS Assoc
bering talent of
art and served a
We do not claim
in the developme
ing efforts could
the elegance, b
profound lyricism
our students who
ment.

FINE ARTS ASSOCIATION

1997 - '98

CHAIRMAN : PROF. C.K.ANANDAN.

COMMITTEE MEMBERS

- 1) Prof. Bharat Pandya
- 2) Prof. S.S. Pai.
- 3) Prof. S.A. Naringrekar.
- 4) Prof. Mrs Rashmi Kulkarni.
- 5) Prof. Mrs Swati Vera.
- 6) Mr. Arun Kanchagar.
- 7) Mr. Naresh Kacharia.
- 8) Mr. Sudesh Tated.
- 9) Mr. Ubed Memon.
- 10) Mr. Prajakat A. Narvekar.
- 11) Miss. Geetanjali Raut.
- 12) Miss Prnaya swant.
- 13) Miss Varsha Bharatia.

COMPETITIONS HELD DURING THE YEAR 1997 - 98.

- 1) Painting
- 2) Cartooning.
- 3) Poster-Painting.
- 4) Rangoli.
- 5) Mehendi
- 6) Handicraft
- 7) Sketching.

Impressive and interesting activities of FINE ARTS Association quickened the slumbering talents of our students in the field of art and served as a model for new entrants. We do not claim to have opened new paths in the development of art. But our painstaking efforts could create an awareness about the elegance, beauty, inner harmony and profound lyricism of art among a section of our students who possess an artistic temperament.

INTER-COLLEGIATE ACHIEVEMENTS

A team of our young artists- Arun Kanchagar, Naresh Kacharia, Sudesh Tated and Ubed Memon, bagged 18 Inter-Collegiate Prizes in Fine Arts Competitions organized by various Colleges in Mumbai. They won prizes from M.D.College, Sydehnam College, Lala Lajpatrai College, T.N.Medical College, S.N.D.T. College, Rizvi College, N.L.College, Bal-Bharati College, Gokhale College, Chetna College, Satya Sai Seva organisation, in Rangoli Book Shields, Sand & Castle, 'Khabarnama, Shirt Painting ! Painting, Plate + Painting, Poster + Painting, Flower Arrangement, Collage and a number of other items.

FINE ARTS thanks our PRINCIPAL MRS. SAVITA AWARE for taking active interest in our activities. She was kind enough to act as judge of Rangoli competition. Her co-operation and guidance will motivate our students.

FINE ARTS thanks Prof. Geeta Naik for helping us organising Mehendi and Handicraft competitions and bringing Miss. Kashmira Panchmatiya as a judge and Prof.Mrs. S.J. Bhandare and Prof. K.S. Vachhrajani for acting as judges of PHOTO-CAPTION CONTEST. We thank Mrs. P.R. Daddhich, Prof. Mrs Jayashree, Prof.Mrs Shraddha Kadam, Prof. Mrs Kishnadwala, and all other teachers and non-teaching staff for making our activities a grand success.

We thank Dr. P.R. Daddhich, Prof.J.J. Oza, Prof. B.P.Singh and Prof. D.P.Mehta, Prof. Bagade, Prof. Miss Shraddha Kadam, Prof. Mrs Asha Lokeshwar, Prof. Mrs. Jayshree, and all other teaching and non-teaching staff for making our activities a grand success.

Prize Winners

FINE ARTS - 1997-98.

NARESH D. KACHARIA
S.Y.B.com.

Inter - Collegiate Prizes:

Won.....

1. 1st Prize at M.D.College in Send & Castle competition.
2. 1st Prize at Sydehnam College in "Rangoli".
3. 2nd Prize at Lala Lajpatrai College in Book-Shield.
4. 2nd Prize at Lala Lajpatrai College in Photography.
5. 3rd Prize at Lala Lajpatrai College in Khabarnama.
6. 1st Consolation Prize at Balbharti College in Poster Painting Competition.

Collegiate Prizes:

1. 1st Prize in Cartooning.
2. 1st Prize in Sketching.
3. 3rd Prize in Poster Making Competition.
4. 1st Consolation in Painting Competition.
5. 1st Consolation in Rangoli.

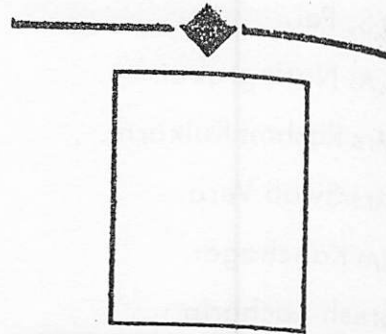
Inter - Collegiate Prizes:

1. 1st Prize at S.N.D.T College in Fine Arts in Cartooning Competition.
2. 2nd Prize at T. N. Medical College (Aarambh 97') for Fine Arts in flower arrangement.

Collegiate Prizes:

1. 1st Prize in Fine Arts for Poster making Competition.
2. 2nd Prize in Fine Arts for Sketching Competition.

3. 2nd Prize in Fine Arts for Painting Competition.
4. 3rd Prize in Fine Arts for Rangoli Competition.
5. Also Awarded Principal Special Prize.

SWATI KABRA

- 1) The Best Girl in Junior College.
- 2) First in F.Y.J.C. Exams.
- 3) **PRIZES:**

Collegiate Level:

- a) First in Mehndi Organised by Fine Arts Association.
- b) First in Flower Decoration organised by Sahitya Kala Parishad.
- c) Second in AARTI THALI DECORATION.
- d) Third in PHOTO CAPTION CONTEST, organised by Fine Art Association.
- e) Second in HANDICRAFT organised by Fine Art Association.
- f) First Consolation in Rangoli organised by Fine Art Association.

4) **CONSOLATION IN PAINTING:** *Inter-Collegiate Level:*

- i) Second in Flower Decoration-at T.N. Medical College(AARAMBH)
- ii) First Consolation prize in Mehndi at Mumbai Level Organised by "SAPTHHIK SAKAL".

ANNUAL REPORT OF THE PLANNING FORUM FOR THE YEAR 1997 - 98.

Prof. incharge
Dr. (Mrs) L.V. Krishnan.
Economics Department.

Prof. C. R. Sadahshivan
Economics Department

The first meeting of the planning forum was held on 18/9/1997, to elect the office bearers. Election to the various posts by secret ballot was held on the same day. The following members were elected :

- 1) Mr. Vijay Bhatia Chairman
- 2) Mr. Shrisha Uchil Secretary

To acquaint the member of the forum with the concept of group discussion an informal discussion was held on the topics.

- 1) Last Minute Revision
- 2) Diana's Death

On popular demand once again a group discussion was held on 29/9/1997 on the topics.

- 1) Bandhs should be banned
- 2) Reservation for women in the parliament

Student participation in this discussion was excellent.

The forum organised a major competition on the CET (MBA) style. A written quiz was organised on 5th December in which more than 150 students participated. The winners were

- 1) Shrisha Uchil
- 2) Anand S. Kankani.
- 3) Anand Upadhyay.

The forum held an essay competition on 6/12/1997 on the topic " Parliamentary Democracy not suitable to India".

The winners were

- 1) Shrisha Uchil
- 2) Pankaj Kataria.
- 3) Ravindra Prabhu.

Two group discussions were held with Prof. A.B.Mehta of Accounts Department, Mrs. Sharda Gaitonde and Prof. Harmeet Kaur of Commerce Department as judges. The first round was a cartoon round on 20th December, 30 students were divided into 3 groups of 10 students each. Each group was given different cartoon stripes to discuss. It was a run away success.

On 3rd January,98 we had a second round of group discussion on the topics:

- 1) Expenditure on Cricket a waste of national resources.
- 2) Military training should be made compulsory in India.

The winners were:

- 1) Manoj Nain of S.Y.B.Com. D
- 2) Shrisha Uchil of T.Y.B.Com. E
- 3) Jagruti of S.Y.B.Com B

On 7th February a delegation of 5 students were sent to H.R.College to attend a seminar on "job application and interview techniques" organised by the forum of Free Enterprise.

Mr. Manish Gupta was adjudged the most active student of the college planning forum.

I would like to gratefully record my gratitude and thanks to madam Principal Mrs.Aware for her support and encouragement.

Our sincere thanks are due to Mrs. Lata Krishnan for the interest evinced in our activities and for introducing us to a variety of activities. Our thanks are due to Prof. C.R. Sadashivan for his co-operation and valuable guidance.

I wish the forum greater success in the years to come.

Professor in charge
Dr. L. V. Krishnan.

Secretary
Shrisha Uchil.m

PLANNING FORUM AND COMMERCE ASSOCIATION. (Junior College)

Chairman : Shri D.P. Mehta.

This was the maiden year of the Association, The 50th Year of India's Independence began with the advent of 1997. We thought it proper to honour some eminent lives during the great struggle against the mighty British Government.

We were lucky to honour the great freedom fighter and " Padma-Vibhushan", Dr Usha Mehta and the Veteran Gandhian, Dr. Chandrakant Desai.

Both of the freedom fighters expressed their thrilling experiences of the freedom struggle .

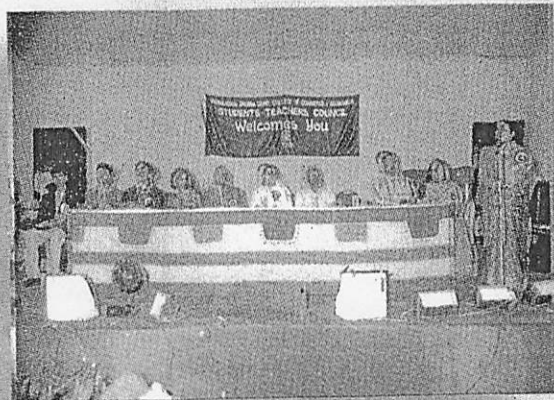
I personally express my gratitude to our Principal, all the members of the staff who extended their valuable support in the conduct of the above activity.

Prof. D.P. Mehta
Chairman

ANNUAL DAY FUNCTION

Trustees along with Principal
on the dias at the Annual
Day

Principal addressing on the
Annual Day Function.

-- ANNUAL DAY --
Vinodji Dalmia, Trustee giving
away prize on the
Annual Day Function.

ANNUAL DAY FUNCTION

A balancing property with
rythm? Dance in Action.
Annual Day.

Drama in Motion on the
Annual Day.

Pankaj Kataria
Best Boy
Senior College

Sudarshan A. Agarwal
Best Boy
Junior College

Chanda Purohit
Best Girl
Senior College

Swati Kabra
Best Girl
Junior College

AI
Pres
Cha
Sec
Trea
Sahi
office bear
day ac
Thi
ration fun
condued
ing mimic
Police, At
in t
along
of Octob
In t
with the
members.
We
Smoke Je
We
was n
Mrs Kush
and Brav
Bhar
Fo
I)
II
II
IV

ANNUAL REPORT OF SAHITYA KALA PARISHAD - 1998.

President	:	Principal (Mrs) Savita S. Aware.
Chairperson	:	Prof (Mrs) Shakuntala Yadav.
Secretary	:	Mr. Rohit Ganerwal F.Y.B.Com.
Treasurer	:	Mr. Ashutosh Agarwal S.Y.B.Com.

Sahitya Kala Parishad consists 40 members, managing committee and 250 members, office bearers, is the team of 15 members those were available for the conduct of day - to - day activities including Planning, Policy and Budgetoty.

This year our activities had started with the inauguration of the association. Inauguration function took place on 25th Sept, along with Hindi Sahitya Parishad where we had conducted Talent competition and fashion show with an entertainment programme of singing mimicry and instrument playing. The guest for the programme was Senior Inspector of Police, Aba Ghabre Patil.

In the month of Sept on 18th we had conducted our activity of flower arrangement along with Aarti Thali Salad decoration activity of Hindi Sahitya Parishad. In the month of October we had conducted Black and White day.

In the Second term we had conducted, on 12th Dec, 1997 Antakshri Competitions with the help of Hindi Sahitya Parishad Managing Committee and Student teachers council members.

We supported Junior LADS for Daniam Day in the month of December sponsored by Smoke Jeans.

We are thankfull to our Principal Madam without whose direction & co-operation it was not possible to conduct any activity. We are thankfull to Hindi Sahitya Parishad Prof Mrs Kushalk and Prof Naringrekar for the cooperation and both of our student Swati Kabra and Bhavani Parikh for conducting Antakshri competition. We are thankfull to Neetu Raju Bhar of Smoke Jeans.

Following is the list of Prize Winners:

I) FASHION SHOW:

- (A) Amit S.Y.J.C.
- (B) Shilpa S.Y.J.C.
- (C) A team

V) ANTAKSHREE COMPETITION:

- (A) Nazneen T.Y.B.Com.
 - (B) Manish T.Y.B.Com.
- FIRST PRIZE.

II) SINGING COMPETITION:

- (A) Swati Kabra
- (B) Bhavani Parekh.

- (C) Paras F.Y.J.C.
- (D) Unmesh F.Y.J.C.

III) FLOWER ARRANGEMENTS:

- (A) Ajit Jadhav.

SECOND PRIZE.

IV) BLACK AND WHITE DAY:

- (A) Bhawani Shah. F.Y.J.C.
- (B) Arun Mehta S.Y.J.C.

STUDENTS TEACHER'S COUNCIL

We feel honoured to place before you the annual report of the council for the academic year 1997 - 98.

The council was constituted as per the University rules in the month of September, 1997. The composition of the council was as follows:

PROF. (MRS) SAVITA AWARE	PRINCIPAL	PRESIDENT
PROF. M. B. RANVIARA	PROFESSOR	CHAIRMAN
ChiragKumar Sanghavi	T.Y.B.Com	Gen.Secretary
Miss Preeti Jiwrajka	F.Y.B.Com	Ladies Representative
Chaudhari Dinesh	T.Y.B.Com	Cultural Secretary
Sachin Saraf	T.Y.B.Com	Gymkhana Secretary
Sriranjani Iyer	T.Y.B.Com	Member
Miss. Vidula Ajgaonkar	F.Y.B.Com	Member
Miss Nimisha Bhakada	F.Y.B.Com	Member

The council was active during the academic year and helped many students in solving their problems by guidance and counselling. The council also coordinated activities of various associations of the college during the year.

The major activity of the year was that of organising an Annual Day as usual. The Annual Day function was celebrated on 22nd and 23rd December, 1997 in the college premises.

The chief guests on both the days were Bhawanji, Municipal Councillor and Smt. Nirmala Samant Prabhavalkar, ex-mayor of Mumbai respectively. On both the days cultural programme was staged by both Junior & Senior College students.

The Prize Distribution was also part of this function and the winners in different events were given prizes, medals, and certificates at the hands of the Chief Guests on both the days. The Chief Guests expressed their satisfaction on the achievements of the college and also congratulated the winners of the prizes.

The council also celebrated the sports day on 9th January, 1998 at Bhavan's College, Andheri. The sports event was inaugurated at the hands of Municipal Councillor, Smt Vidhya Thakur.

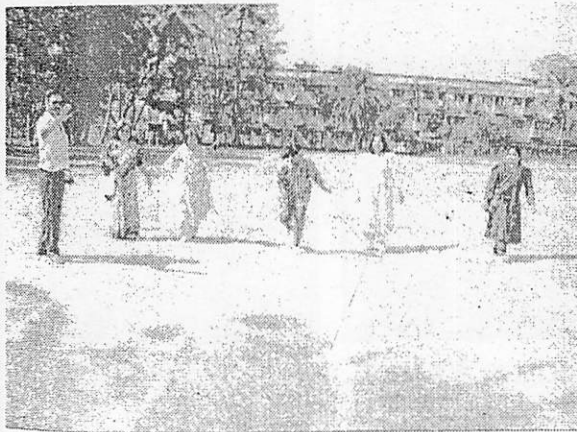
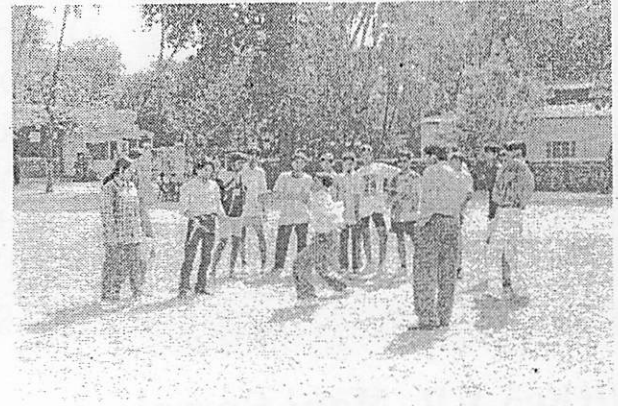
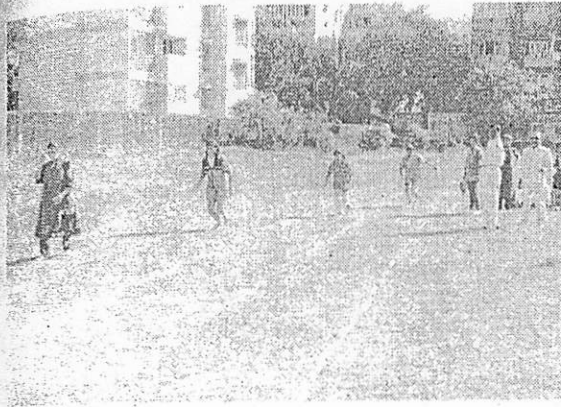
The college remained busy conducting various activities under the auspicious of various associations of the college and the council extended its helping hand to each of these associations.

The council is greatly thankful to the management and principal (Mrs) S.S.Aware, Vice-Principal Prof. M.M.Telang, Teaching and Non-teaching staff of the college and all the students who participated in various events during the academic year.

CHIRAG KUMAR SANGHAVI
General Secretary

PROF. M. B. RANVERIA
Chairman

GYMMKHANA

Reshma Mehta receiving
prize from Hon. Secretary
of the G.C.
LION KANHAIYALAL SARAF

il for
of Sep-

ive

y

ents in
inated

usual.
in the

or and
oth the
nts.

ffer-
Cheif
on the
S.

nyan's
nicipal

icious
and to

Aware,
ollege
ear.

RIA

GYMMKHANA

ANNUAL TRAINING CAMP

- 1) 1st in ATC Camp Loners (Raigad)
- 2) Best Cadet in national Integration Camp (Gujrat)
1st in group dance (Gujrat)
- 3) Best Cadet In Group Selection (Ambarnath)
- 4) Best Cadet in Blc- I (Ambarnath)
- 5) Best Cadet in Blc- II (University of Bombay)
- 6) Best Cadet in Blc- III (SNDT Campus)
- 7) Highest Marks Scored in B-Set Examination & Obtained A-Grade Certificate
- 8) Basic Leadership Camp-RD-Final Held at Delhi - 1st in Snap Shooting Won Gold Medal all over India
- 9) Best Cadet all over Bombay
- 10) C-Set Examination Appeared.

Nithya V.R. Mani Servai

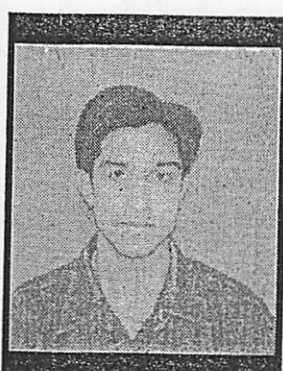
Vishal S. Dixit

Gold Medal in Inter Collegiat Weight Lifting
Silver In Power Lifting & Participation in all India Inter University

Iyer Srirawjani

Inter Collegiate Prize Winner

Vikram Yadav

Athletic Champion
Sr. Boy

Iyer Srirawjani

Athletics Champion

Prof. B.
Director

I am
for the ac
perform an
the activit

We
ING and
selected to
NAMENT

M.
ganised b
Mumbai in
ment, and

M's
Organiser
at Nation

Cur
Mumbai &

1) Cr
5) Ma
and

The
1998 and

V
V

si

whose co
have bee
turn h

GYMKHANA REPORT

Prof. B. V. TEKLE
Director Of Sports.

I am pleased to present before you the report on the activities of our GYMKHANA for the academic year 1997-98. Our Boys and Girls have given quite a spectacular performance in Inter Class and Inter-Collegiate Tournaments. I am briefly highlighting the activities.

We are proud of Mr Vishal S.Dixit of S.Y.B.com, for being winner of POWER LIFTING and BODY BUILDING Competition organised by University of Mumbai. He was selected to represent to University of Mumbai at ALL INDIA INTER UNIVERSITY TOURNAMENT held at TRIVENDRAM (KERALA), and he has got fourth rank.

Mr. Balwar Potekar F.Y.B.com won the First Prize in MALKHAMB Tournament organised by University of Mumbai. He was also selected to represent the University of Mumbai in MALKHAMB at National Lever CA II India Inter University Malkhamb Tournament, and he has got third rank.

Miss Deepti Paralkar of S.Y.J.C won First Prize in MALKHAMB at State Level Organised by Government of Maharashtra & selected to represent State of Maharashtra at National Level.

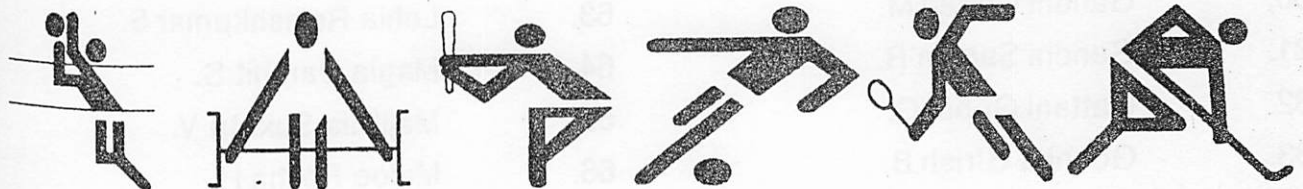
Our College participated in the following Tournaments organised by University of Mumbai & Jr. College Sports Association.

1) Cricket	2) Volley Ball	3) Table Tennis	4) Chess
5) Malkhamb	6) Weight Lifting	7) Carrom	8) Badminton
- and etc.

The Annual Athletic meet was held at Bhavans College Ground on 9th January, 1998 and the individual Champions were:

- > Vikram Yadav - F.Y.B.com (Senior College Boys)
- > Miss Sriranjani Iyer - T.Y.B.com (Senior College Girls)
- > Nagendra Dube - S.Y.J.C. (Junior College Boys)
- > Miss Suman Rawat - F.Y.J.C. (Junior College Girls)

I sincerely thanks Principal Madam Mrs. Savita Aware and my colleagues with whose co-operation our Gymkhana activities have gained a lot of encouragement and I have been able to guide our players and sportsman in a satisfactory manner and they in turn have been able to show their talents.

**FIRST CLASS HOLDERS AT T.Y.B.COM EXAM
HELD IN APRIL, 1997.**

S.No.	Name of the candidate	S.No.	Name of the candidate
1.	Gupta Garima B.	34.	Gogri Nayan P.
2.	Mehta Bhavna A.	35.	Gohil Hitesh R.
3.	Shetty Sukesh S.	36.	Gohil Priti J.
4.	Agarwal Anil K.	37.	Gonsalves Fabian C.
5.	Agarwal Sunderlal M.	38.	Goyal Sameer S.
6.	Ajitkumar L.	39.	Gunecha Anilkumar P.
7.	Amin Anil S.	40.	Gupta Ashish Ramesh.
8.	Asawa Anand J.	41.	Gupta Ashish Rameshwar.
9.	Asawa Deepak B.	42.	Gupta Santosh R.
10.	Balaswamy Umesh P.	43.	Gupta Vandana S.
11.	Bang Giriraj O.	44.	Jain Bharatkumar P.
12.	Bangara Retheshkumar K.	45.	Jain Dinesh M.
13.	Bhatt Jasmine M.	46.	Jain Navin R.
14.	Biyani Pankaj R.	47.	Jalan Jyoti B.
15.	Biyani Sital N.	48.	Jhaveri Preeti V.
16.	Bohra Brijmohan J.	49.	Jhunjhunwala Ritu S.
17.	Bubna Harsha S.	50.	Jolad Sagar V.
18.	Bubna Rita R.	51.	Kamdar Alpa H.
19.	Chomal Vishal K.	52.	Kanodia Ritesh S.
20.	Chouhan Shailesh J.	53.	Kanoongo Nidhi O.
21.	D'Souza Carol C.	54.	Kataria Vnitkumar K.
22.	Dalmia Kapil V.	55.	Khatri Vinod P.
23.	Dhanuka Mamta D.	56.	Khemka Udit V.
24.	Dixit Uroi U.	57.	Khetan Sheetal R.
25.	Doshi Kajal R.	58.	Kothari Dharmeshkumar R.
26.	Doshi Panna D.	59.	Kulkarni Rupali Y.
27.	Gaba Dinesh J.	60.	Kumbhar Ramesh H.
28.	Gandhi Amisha A.	61.	Lakhani Hitesh H.
29.	Gandhi Bhavik K.	62.	Lath Ashish S.
30.	Gandhi Chirag M.	63.	Lohia Rajeshkumar S.
31.	Gandhi Sachin R.	64.	Magia Darshit S.
32.	Gattani Gopal G.	65.	Majithia Suketu V.
33.	Goenka Girish B.	66.	Maloo Rekha H.

S.No.

- 67.
- 68.
- 69.
- 70.
- 71.
- 72.
- 73.
- 74.
- 75.
- 76.
- 77.
- 78.
- 79.
- 80.
- 81.
- 82.
- 83.
- 84.
- 85.
- 86.
- 87.
- 88.
- 89.
- 90.
- 91.
- 92.
- 93.
- 94.
- 95.
- 96.
- 97.
- 98.
- 99.
- 100.

S.No.	Name of the candidate	S.No.	Name of the candidate
67.	Mandhana Mahendra M.	101.	Shah Kavita K.
68.	Markande Muzammil I.	102.	Shah Ketul A.
69.	Mehta Chirag A.	103.	Shah Mehul V.
70.	Mishra Arvind S.	104.	Shah Rakesh B.
71.	Mistry Priti H.	105.	Shah Reshma R.
72.	Modi Sangeeta N.	106.	Shah Saurabh P.
73.	Mudaliar Veleyudham K.	107.	Shah Sital V.
74.	Murarka Seema R.	108.	Shah Vishal M.
75.	Mardeshwar Mangala M.	109.	Shaikh Israrul A.
76.	Nair Shalini G.	110.	Sharma Manisha M.
77.	Patel Nirmal M.	111.	Sharma Nitin B.
78.	Patel Sajid M.	112.	Sharma Rahul S.
79.	Pathak Pashchim G.	113.	Sheth Falguni D.
80.	Poddar Chandraprakash T.	114.	Shetty Santosh S.
81.	Poddar Yogesh S.	115.	Shrimankar Kalpesh C.
82.	Prasad Krishnakamal R.	116.	Shukla Sadhanan R.
83.	Rai Rajesh S.	117.	Singhi Harsha V.
84.	Rathi Dinesh M.	118.	Sodhani Manoj R.
85.	Rebellow Alzira Vida.	119.	Sodhani Vinod R.
86.	Roy Arati P.	120.	Somani Anil O.
87.	Ruperel Vijay A.	121.	Tibrewala Manisha O.
88.	Saboo Santosh J.	122.	Vaidya Avanish D.
89.	Sangani Sheetal R.	123.	Vora Abhishek R.
90.	Sanghani Dipesh A.	124.	Vora Vikram J.
91.	Sanghavi Jigna N.	125.	Yedave Kanan S.
92.	Saraf Seena B.	126.	Mahyavanshi Pravinbhai H.
93.	Savla Piyushkumar S.	127.	Shah Swati U.
94.	Sawant Neena B.	128.	Sharma Anilkumar A.
95.	Seethalakshmi Yegneshnanan.	129.	Desai Devangbhai J.
96.	Shah ANil B.	130.	Dhillon Rankirt Kaur
97.	Shah Badresh V.	131.	Jain Ashwin C.
98.	Shah Digant V.	132.	Mhatre Poonam C.
99.	Shah Jignesh M.	133.	Khadiikar Mahesh S.
100.	Shah Jineshkumar A.		

▶ THE TEN COMMANDMENTS ◀

SOME USEFUL TIPS / SUGGESTIONS

TO

THE PRESENT / FUTURE ORGANISERS / MANAGERS

1. Always think ahead and anticipate.
2. Be Systematic / meticulous in your **PLANNING** and **IMPLEMENTATION**.
3. Be prepared to take **quick** and **quality** decisions.
4. Be **WILLING** to face bad news and hurdles.
5. Be **IMPARTIAL** and appear to be **IMPARTIAL**.
6. Be discreetly **STRICT** and carry on your work/activities without adopting **POPULIST** methods to become cheaply popular.
7. Communicate **EFFECTIVELY** to get a desired understanding **RESPONSE**.
8. Develop **HEALTHY PUBLIC RELATIONS**.
9. Listen to **FEEDBACK** and **POSITIVE CRITICISM** whole-heartedly.
10. Never bother about some **FRUSTRATED** people around you, who never work by themselves and do not allow others to work.

(PROF. A. A. MEMON)
CHAIRMAN

LITERARY ADVERTISING DEBATING
SOCIETY. (LADS).

A baby's
Besides the
Father digs
Mother c

The de
Cutting
Sings l

There is
Except the
The Baby sle

Scorch

Father

Mother

We wa

An w

The co

Painful ache

The parents

And the baby

While you ar

Do they see

And drea

Do they see

THE

WHA

INDIA

ferent re

languages be

toms being f

nature of the

indiversity.

Indian Socie

cal, decent

every IN

of respect,

fathers u

decide.

Permiss

particularly

According

byHUSNAS

DO THEY SLEEP?

A baby sleeps in an old hammock
Beside the road, a gutter flows.
Father digs the road
Mother carries the load.

The deafening sound of the machine,
Cutting and ploughing the "tarry road"
Sings lullaby to the child.

There is no fragrance all around.
Except the foul smell of the "nallah"
The Baby sleeps in an old hammock.

Scorching heat of the sun
Father works on the road
Mother carries the stone
We walk along these roads
And we walk along
The concrete roads they build.....

Painful aches and throbbing hearts,
The parents sleep beside the road,
And the baby sleeps.....
While you are asleep, at night,
Do they sleep.....
And dream of nicer things of life
Do they sleep.....

Prof. C.K. Anandan

THE INDIAN YOUTH WHAT DO WE EXPECT OF YOU?

INDIA has seen through the ages, different religions being practised, different languages being spoken and different customs being followed. In spite of this diverse nature of the Indian cultural life, there is unity in diversity. However, can the present-day Indian Society boast of being moral, ethical, decent and equal in all respects? Can every INDIAN walk with the same amount of respect, pride and security as our forefathers used to? You are the best judge to decide.

Permissiveness prevails everywhere particularly among the youth of today. According to recent study conducted by HUSNASHABWAMY,

25% boys had their first sexual experience with housewives. According to Dr. Dayal Mirchandani, a city psychiatrist, "even though College students have always been sexually active, the last eight to ten years have seen an increase in sexual activity due to the integration of mass-culture and deterioration of social mores." The Survey also found the young boys to be more sexually active at 86.6% compared to the young girls at 53.2%. Today, awareness about 'Sex' and 'Condoms' is very high. All their "EXTRA-CURRICULAR" activities are centred around "girls mixing with boys". In almost all colleges (Sr. and Jr. both) students are generally found celebrating "Friendship day, Eclair day, Saree Day, Ribbon Day, Rose day, Balloon Day and other days, as these activities provide them with an opportunity to come "CLOSER". UTSAV & MEALS as these activities and other "days" as provide them with an opportunity to come CLOSER". Thus, young girls & boys seek an excuse to attract attention and find solace in the proximity of one another.

Mr. Pradip Rodrigues writes in "Bombay Times" of December 31, 1997 :

"It is better to burn out than fade away seems to be the guiding credo in many young city-slikers. And the trend is catching on. Vast sections of the city's youth are obsessed with all the things money can buy: fast cars, sleek outfits, nights on the town, drugs, sex and..... More alarming is the fact that many parents seriously believe that there is nothing wrong with the reckless and rash ways of their offsprings. Designer James Ferreira refers to these young boys and girls as "members of a lost generation". Actress Simi Garewal rules the fact that "today's kids are not just spoilt but ruined". And a visiting counsellor at St. Xavier's College considers "stress is the reason that compels the youth to seek outlets detrimental to their well-being". This might partially explain their compulsive need to party every (other) night. For this state of affairs some observers blame the fabulously wealthy neo-rich class parents who actually take pride in their children's spending habits and modern ways.

Now, such parents are living up through their children by giving them huge allowances and freedom to be spoilt. Many well-meaning elders are shocked at the way young boys and girls (especially) drink. They drink to get drunk. It is frightening to see this happening. As for the aspirations of the young, it appears as if half the city's youth only want to be actors, actresses, models and air-hostesses. Easy money and glamorous work (and life) are the natural attractions. For thousands of Neo-rich class young boys and girls, money is proving to be their undoing. The unfortunate part is that these so-called values are now being adopted by the middle-class young boys & girls who, not very long ago, had faith in simplicity, thrift, hard-work, and other basic principles of good life. The story of fifteen-year old RAHUL/HARISH/PETER/X/Y/Z studying in a school, is not an isolated case in the growing scenario of the middle class ruined their lives. Fr. Joe Pereira of KRIPA Counselling Centre which seeks to tackle alcoholism and drug addiction says, "alcoholism among school childrens is evident at their school leaving parties when beer is served which is mistaken to be a socially acceptable drink to alcoholism and drug-addiction. The practice of drinking is a new culture and it has influenced the bulk of the middle class. The number of cases of girls with a drinking problem is more and by the time, these girls go to college, they have already had multiple sexual relations".

On the other hand, problems of communalism, regionalism, separatism, language fanaticism, terrorism and social narrow mindedness are making very serious in-roads in the foundation of the Indian Society. We can conveniently solve these problems if our youth power is properly used. Today, the youth of India comprises the bulk of 95 crores of population. They are capable of constructive and guided work. Youth, indeed, has tremendous energy, which, if used in a proper manner, can bring about tremendous fruitful results. They can transform the present society. Instead of wasting their time, money and energy in celebrating useless days, they should participate in Literary and Cultural activities, organise educational Seminars and Industrial visits.

They should join M.P.F.L., N.C.C. and N.S.S. Schemes and go to villages in well-knit small groups and educate the rural masses not only in the field of modern farming but also on the subject of family planning and inter-caste marriages without taking or giving dowry in any form.

They can thus bring a cultural revolution. They should organise themselves into vigilance squads and protest against corruption, black-marketing, drug addiction and AIDS, hoarding and nepotism. Discipline in all walks of life can be enforced by the youth. They should desist from all the anti-social activities and cooperate in the constructive work for an overall improvement. Thus, the youth can transform the present society full of problems.

Our present education system, because of its drawbacks, cannot turnout a sufficient number of sincere and honest young leaders who can lift our country out of the present political pollution and social corruption. Our education shall be useless if it does not foster in us the habit of clear independent thinking. A college or a University should be the place where discipline, decency and non-violence should be carved on every youth's mind. Every young boy and girl must know that true education enlightens our understanding and enriches our character. If the habit of clear thinking is inculcated in our youth, it will enable them to reject what is un-necessary and accept the required social, political and cultural ideologies. They should develop the habit of good reading, attain moral leadership founded on courage and never to surrender to injustice because the quality of life is more important than "Gross National Product" alone.

Youth is a power. It is an energy. It should be used properly in the right direction. Otherwise, the same power can and will destroy the whole generation. Our young boys and girls need proper guidance. They have always brought laurels to the country. If they are given a right direction, it is hoped that our young Indian Citizens will positively contribute towards making a strong India. They should work always for the improvement of our country and should give a new shape to our society. They should not be discouraged. They should not allow their "FAILURES" and "FRUSTRATIONS" dampen their inventive spirit.

PROF. A.A. Memon.

50 YEARS
AN
achievement
of beggars
half of whom
is a big beg
tional fin
of practical
been a deve
and will cont
Is this the
years c
No,
dear friends.
for con
economy h
progress ha
agricultu
-What with
the thir
near self-su
ducer of
commodities
Talk
that India re
advanced c
only to Jap
ports
globalisation
country. T
and Japan
Indian good
terms
proud of th
Eve
been coun
defence for
fields of sp
and th
envy for ot
remain
even in this
ing and tel
Talking
potholes,
ways, not
world.

50 YEARS OF INDEPENDENCE OF INDIA AN ECONOMIC REVIEW

50 years of India's Independence and our achievements, a 30% poverty rate, the growing number of beggars on our streets and population of 94 crores, half of whom are illiterate! But our greatest achievement is a big begging bowl which we carry to the international financial institutions, begging for loans in the name of practically everything under the Sun! India has been a developing country since my father was born and will continue to remain so till my grand-children die! Is this the reason why we are celebrating the 50 years of our glorious independence?

No, respected members of the jury and my dear friends. While this should legitimately be a matter for concern, the ledger is not without credits. The economy has grown in every direction and our progress has been worth appreciating. Starting from agriculture, the situation has undergone a drastic change. What with 40% of food grains being imported under the third plan to a mere 1.2% in the 8th plan. That's near self-sufficiency! India has become a major producer of fruits, vegetables, milk, sugar and many more commodities.

Talking of industries, you will be glad to know that India ranks one amongst the 10 most industrially advanced countries in the world and 2nd in Asia, next only to Japan! The share of manufacturers in our exports has gone upwards industrialisation and globalisation, keeping intact its image as an agricultural country! The very fact that USA accounts for 19.1% and Japan 7.7% of our total exports shows that the Indian goods have gained international standards in terms of quality and technology and we ought to be proud of this!!

Even in the other fields, India's progress has been commendable. We have one of the strongest defence forces in the world. Our achievements in the fields of space, highway development, ports, hydro and thermal projects are a matter of pride for us and envy for others. Though infrastructure continues to remain a bottleneck even now, progress has been made even in this field. Our achievements in the fields of banking and telecommunications are worth appreciating. Talking of transports, the Indian roads, though full of potholes, are one of the largest and the Indian railways, though always late, are the 2nd largest in the world.

The question then arises - even after so much of development, why does India face so many problems? corruption everywhere, people dying of starvation - the list will never end. Why are human development indices deplorably low placing India at the 138th position in the world table? Because the wealth of the nation has sadly been pocketed by a privileged few and the large masses of the country have remained as poor as before! Because the people of the nation have been busy producing children to the extent that the increasing national income has been found grossly inadequate to feed the growing number of mouths. Though our policies were intelligently framed, they have failed miserably to stand up to the expectations placed on them. We have people without bread and butter and we invite Mc Donalds and Kentuchys to India to give them hamburgers and pizzas. They cannot afford a scooter and we have Ford and BMW invading the market. In short, the country moving towards heavy industries and globalization has retarded the growth of our domestic capabilities. The entry of Pepsi and Cocacola has totally wiped off our domestic cold drinks industry. I do not say that indefinite blanket protection ought to be given. But then making a child fight with Darasingh is nothing but dancing over one's own grave! The domestic industries should first be allowed to grow and compete amongst themselves and only then foreign competition should be allowed.

We need to encourage small scale and cottage industries, NRI and foreign capital and relax our laws to certain extent. I am of the firm belief that India has all the potential to become a strong industrialized and prosperous country. India is called a 'sleeping tiger'! I look forward to the day when this tiger would wake up and take on the rest of the world in this stride. I dream, because I know,.... I know that only when you dream, do dreams come true and the fulfilment of my dreams, I know, is definitely not far away!!!

Thankyou !!

PRAMOD R. NISHANKAR.

(Speech given by Pramod R. Nishankar on 26/1/98 at the 33rd A.D.Shroff Memorial Inter-Collegiate Elocution Contest conducted by the Forum of Free Enterprise at the Indian Merchants' Chamber Premises- Winning Second Prize)

A LETTER

Dear Annu,

Many a time it happens in life that you don't want that thing to happen but it suddenly cast upon your life, same thing is happening with me too. I don't know which words to put on, how to express it but certainly I feel some thing. I hope you will understand it by my letter.

Warm feelings come in my heart,
Tears are always ready to apart,
Pain and pleasure are both together
I don't know for you personally, there is
a sense of love in my Heart and Mind,
I hope for that you don't mind,
I don't know what future has stored for us
I don't want to end in BLIS BLIS BLIS (Read it in Hindi)
But I know one or another day, we will definitely meet.
Oh! Anu your memories are also very sweet.

When twilight draws curtain and pins it with star, always I remember you. This may sound illogical to many but try to understand my feelings. You know just to explain to you all over the world there are so many couples in Love, but no-body knows them. Their area of action is totally limited. Have you ever thought over it? Why people give example of Heer Ranjha? Just because they had something other than other Lovers.

To tell 'U' may feel that our age difference will make a mess, but that's not true because true Love demands only Love. True Love has nothings to do with wordly-made barriers. Just think Lord Krishna had many Girl Friends but the mate of his soul was Radha Raniji, do you know she was elder than he?

Dear Love, it is not just a physical touch a mental bond. I tell you in fact Love means a feeling to live together, a sense of involvement, a feeling to share. Today you are in T.Y.B.Com. tommorrow you will come out of that not shell and the most challengeable point is that you have to take correct decision. So just think over it. Hay! in fact, people say that human birth is a rare phenomenon, so why do you want to waste it simply? Try to do some thing NEW.

Let us register our names in the books of History of Love where people will give our example. Let us become one example rather than following examples. It is very correctly said that heart has no language to speak but then too it knows its communication levels and they have created oceans from a drop of water.

Alas! I sum up, waiting for an early bird.

Yours and Yours
TINNI

P.S. I Love You !!

CHANADA SURESH PUROHIT

T.Y.B.Com. C-62

1st Prize in love letter writing competition held at

Lala-Lajpat Rai College

Theme : To propose - a boy who is younger to you by 4 years.

JUST V

Today at a d
I don't know
But the pain
Though the w

But the mark
Today to - I st
Though not y
way you raug

Oh! Decid
moment.

I hope you w
Tears roll an
Just wish
ure.

To give you f
To give you li

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

Just w

JUST WAITING FOR YOU.

Today at a dot of moment I feel to cry
I don't know what's the reason.
But the pain is such, to tell I feel shy
Though the wounds are filled with a gap of time
But the mark is still left on true Love of mine
Today too I stand near the shore and enjoy.
Though not with you, with your memories, the
way you laughed.

Oh! Dear I am missing you very much at this
moment.

I hope you would be here
Tears roll and pile in my eyes
Just wishing the setting sun to give you pleas-
ure.

To give you fame.
To give you life where love never ever ends.

Just waiting for you !!

CHANDA SURESH PURONIT
T.Y.B.Com C-62.

TRAMPLED BLOSSOM

Why it is when I was born
My cries were greeted with a scorn?
No firework, no shouts of joy
Like its done when its a boy !

Why it is when I was young
My head in shame and sorrow hung?
They said I was of little worth?
Girls bring shame oh how it hurt !

Why it is now that I'm mature
Lusty eyes peer and leer

Why it is in bus or train
Those lusty eyes I see again?
Those prowling hands, that wicked smile
Keeping haunting me all the while

Why it is at odd or even time
Takes place the horrid stupid crime?
A Hideous deed yes Hideous deed !
To satisfy a carnal avid need !

Why me wicked man ? Why me ?
I am human too, can't you see ?
Are you crazed for sex, revenge or
That you trample me, a delicate

Prof. Miss Harmeet Kaur Sochi.

THE FLOWER OF TOLERANCE

When times are troubled and violent.
One should not remain silent,
As teachers it is our duty.
To bring about peace and unity.
To change the students who are
destructive.

And help them instead to be constructive.
They should learn to be united.
Unconventional and unbiased.
So that, is an atmosphere of
nondiscrimination.

They can sow the seeds of friendship and
Admiration.
From which will grow the plant of non-violence.
For only then can bloom, the flower of
Tolerance.

Prof. Miss Harmeet Kaur Sochi.

TIPS FOR SENIOR CITIZENS

The word 'Senior Citizen' is more sophisticated than calling a person "retired- old man".

In fact, Sr. Citizens should never be viewed as burden to the society, family or to the Nation. The Sr. Citizens carry with them a rich treasure of "Experience". They have reached sixty after a prolonged struggle, sacrifice and suffering. In fact, they are most valuable assets of our Country. Many people look at them as unwanted, useless stuff. But it is absolutely wrong feelings.

Here are some Tips for the Sr. Citizens Vis-a-Vis the society.

- 1) Make use of your experience for the upliftment of your family. Pass on your experience to your children to build a strong career.
- 2) Remain engaged in some sort of activities, if possible in some creative activity. The activity will keep your mind & body fresh and healthy.
- 3) Try to overcome any mental stress. You are the best judge of your own mental stress.
- 4) Be friendly with your family, don't interfere in their freedom. You can guide them but not force them to follow your way of life don't widen the generation Gap.
- 5) Remain Happy and cheerful.
- 6) Do some exercise to keep away from any diseases.
- 7) Keep up the habit of reading, writing, singing, or any other Fine-Arts.
- 8) If you like & if you have capacity you may enter in politics. because in politics there is no Age-bar.
- 9) If you are a professional Person why don't you contribute your professional knowledge for the benefits of the society.
- 10) Last but not least don't waste time in "Gossip" instead spend time in Pooja, Prayers, Bhajan etc for mental peace.

If you follow these ten commandments you will never feel that you are a tired and retired person.

Prof. Dharendra Mehta.

LOVE QUOTATIONS.

Love's glow makes life bright,
Love's joy makes problem's light, Above all
Love makes all things seem more worthwhile
Love is like magic and,
it always will be
for love still remains life's sweet mystery.
Love is a gift to treasure forever,
Given by God without price tag or measure.
Love is unselfish, understanding and kind for
it sees with its heart and not with its mind.
Love is the condition of mind,
When the mind is out of condition.

Collected by: **KEKIN. M. NANDU**
F.Y.J.C.

- > "Don't be a scissor
which cuts everything
But be like a needle
That stiches everything."
- > "Count your life by smile
And not by tears
Count your age by friends
And not by years".
- > "Love is Arithmetic
Friends to add Enemies to subtract
Sorrow to divide
Love to multiply".

ADV
Adve
persuading p
need " In oth
fooling people
more ye "oo
Adve
today. Hardly
enced by Ad
vertisement ge
mon mar...e
Magazines etc
Television etc.
In recent time
increased like
most of time
and less snac
Similarly I.V
extent the st
as fillers bet
positive as we
To p
the Consume
Advts provid
Consumer Tl
ous products
suitable this
use Advts to
and services.
in the market
company to c
The l
Newspapers,
programmes.
meet their ov
fers gainful em
tising is consi
tive people t
also consider
reets to be in

ADVERTISING AND THE COMMON MAN

Advertising has been described as "The art of persuading people to buy something that they do not need" In other words, it has been said to be the art of fooling people into making indiscriminate purchases. The more you fool people than more you sell.

Advertising plays a very important role in our life today. Hardly a day passes by without our being influenced by Advertisements in one form or the other. Advertisement generally use three media to reach the common man, i.e., (1) The Print media i.e., Newspaper Magazines etc. (2) the Audio-visual media i.e., Radio Television etc. and (3) Through Hoardings, Posters etc. In recent time the intensity and frequency of Advts has increased like never before and today we find that in most of the newspapers more space is taken up by Advts and less space is devoted to actual news and articles. Similarly T.V commercials have also increased to such an extent that it seems that the regular programmes are used as fillers between two commercials. Advertising has positive as well as negative aspect.

The positive aspect of Advertising is that it helps the Consumers to make an 'informed' choice. The Advts provide information regarding the product to the Consumer. This enables the Consumer to Compare various products and services and choose the product best suitable to his or her needs. In the same way companies use Advts to inform the consumers about their products and services. Advertisements play a very important role in the marketing strategy of any company. They help the company to curve out a market-share for their goods.

The Revenue earned through Advts enables Newspapers, Magazines and T.V to sustain their regular programmes. If Advts were absent the various media to meet their overheads. The field of Advertising also offers gainful employment to thousands of people. Advertising is considered as one of the best avenues for creative people to express their talent and creativity. It is also considered to be one of the most highly paid careers to be in.

Every coin has two heads and this holds true for Advertising also. In recent times it has been observed that, many companies have began to resort to unethical and misleading Advts to attract the consumers. Vulnerable sections of society like uneducated people and children are easily misled by these Advts. Another area of controversy Advts has been that of vulgar and obscene Advts. Many Advts are deliberately made to titilate the consumer. This is done for the purposes of creating a controversy and generating cheap publicity. The Recent "Mr Coffee" Advts and the "Tuff Shoes" Advts are examples of such kind of Advts. Very often Advts make claims that are not backed by any scientific evidence. These Advts resort to Technical Jargen to impress the consumer. There is a regulating body in India to monitor these Advts and of late a number of Advts have been banned for such kind of Advts.

A recent trend has been the Advertising of Alcohol and Tobacco. Since Govt rules and regulations for bid these companies from making direct Advts. They resort to surrogate Advertising i.e., using some other product with the same brand name for eg., Baggpiper Soda, Four Square Cricket gear etc. It is a cause for concern when harmful products are endorsed by such role-models of the youth like cricketers and film stars.

It is indeed an irony that sports people who are supposed to be very healthy and fitness conscious endorse products that by their very haste are addictive and unhealthy.

Consumer groups have begun demanding a restriction on the advertisements. It is felt that the brunt of the cost of the Advts is borne by the consumers. The consumers ends up paying much more than the actual value of the product because the company has trasferred the cost of advertising to them.

Advertising is a constantly evolving process. If we compare the Advts of 10 years back with those of today we find a marked difference in the quality and execution of the ADVTS ALL OVER THE WORLD it has a matter of pride that Indian Advts have won awa[r]ds in International Competition.

Advertising has truly become a part and parcel of our daily life. Who is not familiar with Surf's Lalitaji's or slogans like "Hamara Bajaj"? In conclusion if one analyses all the facts advertising as such cannot be done away with because it plays a very important role in modern business and society. Consumers should learn to take Advts with a pinch of Salt and be extremely cautious when making purchases on the basis of Advertisements.

Shrisha Uchil T.Y.B.Com.

VOLUNTARY DISCLOSURE OF INCOME SCHEME (VDIS)

"Voluntary Disclosures of Income Scheme" (VDIS) was introduced by our Honourable Finance Minister Mr.P.Chidambaram. The introduction of this scheme has been a major step in collecting tax from rich bringing India in the world scenario of collecting Revenue by taxation. The success of the above scheme would decrease the deficits of the country. The country can spend more on developmental programmes. VDIS not only means paying tax but also disclosing their property in the form of Gold, Silver, Black Money etc. Disclosing of property means increasing the Country's 'Gross Domestic product' (GDP) but it would have a reverse effect on Foreign investment. Even if the GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP) is likely to increase, given the sluggish and poor INDIAN & ASIAN Markets in every field, the growth rate would come down and this would effect the investors. But eventually, the scheme is good in the long run.

At the collection houses of VDIS i.e. at the Income Tax Department offices, there were no big queues in the beginning but during the end of the year the offices were packed there was the threat of Imprisonment. The tax collections in Mumbai itself crossed Rs. 5,000 crores landmark the total net collections all over the country were over ten thousand crores, 4,66,081 declarants. The major target group of the VDIS Scheme were cellphone farmhouse owners. According to Finance Minister the next group are Car Owners & Residence owners etc. For bringing more awareness among the people the newspapers in the last few days read out "Last 72 hours, last 48 hours", etc, Rs 27 crores were spent on the Advertisement of VDIS Rs. 100 crores will be spent on the welfare of Income Tax Departments.

Calcutta topped the tally in declaring Silver Jewellery. A family in Calcutta declared 1600 Kg of Silver wares. There were thirteen declarants between the range of 1200 - 1400 Kg & in the range of 500 -700 Kgs there were many. For Gold, India got a Gold coins of year 1890, which is the oldest in India. A declarant in Hyderabad declared an Income of 584 crores for which tax amounted Rs. 175 crores, which is the highest in India so far.

In 1995, India collected only 9.6% of GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP) as tax whereas other nations like Nicaragua - 25.6%, Mongolia - 20.3%, Kenya 19.6%, Ethiopia-11.9% etc, other developed Nations like Britain- 33.5% Sweden - 32.5% U.S.A 19% & Japan-17.6%. But, of course, India would do much better this year.

Like "Voluntary Disclosure Of Income Scheme " (VDIS) in 1997, in the past also these types of schemes were introduced but were not as successful as this one. The Following Table is a proof of this.

YEARS	BLACK MONEY AMENGSTY SCHEMES	TAX COLLECTION (Rs. in Crores)
1951	Voluntary Disclosure Scheme	10.89
1965	Voluntary Disclosure Scheme (1)	30.80
1965	Voluntary Disclosure Scheme (2)	19.45
1976	Voluntary Disclosure of Income & Wealth Scheme	256.80
1985	Dislosure Scheme through Administrative Circulars	458.79
1997	Voluntary Dislosure Of Income Scheme.	10,050 (4,66,031 Declarants)

VIKAS LADHA
XII - S.Y.J.C.

WORLD PEACE

Permanent peace is now a question of life and death for humanity itself. If permanent peace is not possible, survival of man on the globe will also become impossible. War is an out of date thing in the modern world. War and its victory is temporary. It does not offer any permanent solutions and hence it is profitless to wage war.

Today nuclear race is engulfing nations. It was a disastrous day when U.S. bombed Hirashima & Nagasaki who's, effects are still seen and will be seen for generations to come. Hydrogen bombs can destroy countries as well as continents. In the legend of the churning of the ocean of the Universe (Bhawasagar), we are told that one of the objects which came to the surface was poison. It was feared that the Universe would be destroyed. So, Vishnu advised the Gods and the demonn to take the poison to Shiva, the lord of death and destruction, who would drink it and save the universe. And Shiva, drank the poison, shiva the destroyer became shiva the saviour. We too need a Saviour today.

A right person, a piled piper who can lead us to " PEACE "

It is high time we come together collectively keeping aside our caste and creed to save this world from total destruction. We have reached the moon, we have even found life on Mars and may go beyond it. But have we learnt to walk on earth properly ?

Let's join famous pop-star Micheal Jackson in his efforts of maintaining peace.

Make it a better place for you and for me and the entire human race.....

GEETA S.KHEDKAR
F.Y.J.C .

VALUE OF EDUCATION IN LIFE

The most common complaint we have ever heard from students who've finished their graduation and who are still studying is " There is no value for graduate, you can only hope for a small clerical job".

These type of mental blocks are responsible for creating college enviornment into a picnic spots. Today if you ask an average student, what does a college means to you, his answer will be 'picnic spot', a place where I can meet my friends (get toghater), an institute where we can enjoy life, a place where we are forcefully send by our parents to spend 5 years of our life etc'.

Now let us study the factors which are responsible for creating this type of dangerous mental blocks. There are two parties in the process of education (1) Education team, professor etc, comes under first party i.e (Maturated one). Second one is students (Immaturated). These both are equally responsible for creating this environment. The maturated party is someone whom guidance is sought by students, this party is someone who will guide students in their life. The main responsibility to see process of education goes smoothly and to make students realise how studies will help to them in real life. For example , A teacher of F.Y.B.com who teaches subject like Business communicates should make students realise how important this subject is by giving them live and practical examples. To make process of education more interesting teachers should encourage students to take interest in their subjects. This interest, when generated, activates the thinking process of students which not only enhance their own knowledge but also increases the amount of knowledge as well. Due to this there will be advancement of knowledge which will help us to build not only a strong society but also a strong and educated nation.

Students are also equally responsible for spoiling enviornment. They should take more interest in subject and attend lectures seriously, this will raise the moral of the teachers.

This moral when raised will help teachers to give marvellous performance. The motive of a student while attending lecture should be to take deep interest in subject and not to sit on last bench and disturb class. They should be co-operative with teachers and should take part in thinking process. The aim of the students should be not only to pass examination but also to obtain as much knowledge as he can. When a new topic is taught in class they should concentrate on it and should try to put some effort on it. Some additional points always develop positive attitude about their subject and their teachers. If education was not at all usefull in our day-to-day life then our parents wouldn't take so much effort for our admission in schools and colleges.

In commerce stream there are very interesting subjects like B.C which will help us in future. F.C. help us to develop a good personality likewise commerce provide us day-to-day practical knowledge of business.

If a student takes deep interest in his studies and collect not only knowledge supplied by his teacher but also additional information from other books then every person who is commerce graduate will be able to build his own business empire.

Teachers & Friends, the aim of writing this article is to make an attempt to improve our educational environment. I have written this article on the basis of some real life experience as I am engaged both in college life and practice life. This article goes to Prof. Memon whose sincerity inspired me in studies and helped me to change my views on education.

HEMANT KANJARIA
S.Y.B.Com.

ENVIRONMENTAL PROTECTION

If I catch my throat with my hand and keep on pressing it and try to smile and breath how long can I continue. We are doing the same, thing ignoring the environmental protection for growth of nation through industrialisation, modernisation and technological development.

Today we talk about growth of nation industrially, technically, But in this process of growth we are not giving importance to environmental protection. We don't understand that environmental protection is the key to industrialisation and modernisation. It is the basis of human existence and growth of nation. Each and every industry is depended upon environment for raw materials, rivers for water and power generation, there are many industries like paper industry which depend upon forestry. But if the chemicals are dumped into the rivers there will be no rivers left at all. Then how the industries which need so much of water and power will function.

If forests are not unserved, industries depending upon them will be the first to suffer. If we go on with the devastating construction of buildings we will be left nowhere but in a concrete jungle, and are we not going to need these trees, forests, rivers for our survival ?

We are measuring the growth of nation only in term of industrial growth, and technical development but let us reconsider the concept of growth, growth need not be in the form of huge factories, modern industrial houses, modernised equipments. A healthy environment with the potentials of all round growth should be our aim.

A nation can progress by developing industries like telcom industries, agrobased industries, service industries and at the same time can protect and preserve the environment.

If the growth of nation is only measured in foreign exchange then also we like Switzerland, can develop tourism industry which provides a huge amount of foreign exchange, It will also give rise to many other industries like hotel industry, airlines which are less polluting and less harmful to us and our environment.

We have paid and are paying a heavy price for development of nation at the cost of environment. Tree cover in India has reduced to 13% instead of 40% at the time of Independence. Recently, thousands of fishes have died in Aji River near Rajkot due to industrial effluents which severly route the river. The tragedy of Bhopal is still alive in several people. Such incidences are becoming more and more frequent. Besides a number of people are getting skincancer, asthma, etc and many other diseases which are caused by pollution. Let us think what we are giving one future generation, polluted air, polluted soil, polluted water, noisy streets, polluted environment. If our future generation will not be healthy mentally any physically our nation will not progress.

The main object of Technology and modernisation should be to improve the living condition of mankind and not to do any harm to it by polluting the environment. Environment protection and technological development can go hand in hand niether of them can be ignored for the growth of nation. We should find ways to keep our environment pollution free.

Jagdish Parek

S.Y.J.C.

LIFE

Life is a little sweet song
Some want to satisfy their greeds
Some want to earn their needs
Some go for the fair means,
Some go for the wrong,
Life is a little sweet song.

Some live to die
Some die to live
Really, life is a death invitation
God is the composer, we the creation
The weaker section ruled by the strong

Life is a little sweet song.
Life is happiness, life is gain
Some lose in the battle
Some do gain
Let us live a life
To be remembered for long
Life is a little sweet song.

By : **PANKAJ V. KATARIA**
S.Y. B.Com.

CORRUPTION.....Any CURE ?

India is the " Third " most corrupt country in the world. We have corruption at every level and in every field. It is a matter of pride for us that our ministers have covered each and every field and if we promote them at the international level then soon, the world bank and the IMF would be Bankrupt [Bank + Corrupt]. Our great leaders such as Gandhiji's, Subhash, Chandra Bose, and Lokmanya Tilak expected a 'RAMRAJYA' in our country and we accepted the 'SUKHRAM RAJYA'. If 'Unity in diversity' is our slogan then corruption is the common stream which unite us. Right

from an ordinary clerk to the chairman of a company, every individual speaks the language of corruption. At Govt. offices, it is clearly stated that you have to act according to the law.

It is high time now, we don't let the water flow over our head. We the youth of the country have the capacity to turn the world upside down and we are the future of our country. If each and every individual of this country realises his/her duty and decides not to be corrupt then in real sense we can say,

Go east or west,
India is the best.

PANKAJ V.KATARIA
S.Y.B.Com.

WHAT IS ECONOMICS ?

Economics is a Subject so Comic

- It talks about the future,
without knowing the present
- It talks about Demand,
without any supply.
- It talks about supply,
without any demand.
- It talks along the grave of
Adam Smith, Ricardo
without showing anyone where to go.
- It talks about Luxuries,
without knowing the necessities.
- It talks about comforts,
where people live near gutters.
- It talks about classical and Modern Economists
where admissions are difficult
- It talks about foreign Trade
where there is a problem of unemployment
- It talks about progressing
where people are involved in corruption.
- It talks about stabilising prices.
where 1 Kg of onions costs has risen upto Rs. 26/=
- It talks about Social Justice.
where the weaker Sections grown under the weight of Poverty.

By : ARUN P.KANCHAGAR, S.Y.B.com.

EVERYTHING I DO !

Everything I do, I do it for you,
My life began with you, Shall end for you,
For others you may just be a girl,
For me you are nothing lesser than this world
I remember the day when I saw you,
I just went on looking at you and only you
I did not want to look at any one
Though near me, there were many
Life changed as I wanted it to be
When you said your love belonged to me
I simply needed a shoulder to rest my head on
You said I was your life's brightest dawn
Though hearts agree but heads differ
There fore people all over always suffer
Because they do not want love to prosper
I do not know in what way they live for each other
I know I am your " Dhil "
and you are my " Dhadkhan "

BY: ARUN P. KANCHAGAR
S. Y. B. com.

IF I DIE TOMMORROW !

If I die tommorrow,
Your will be the heir to my water falls
and stun yourself with the tear
absconding from your eyes.
but still then you will be the proffered one.
over the fierce fire and restrained water in the conch
over an altar of the raised earth,
you will be the same rock, impregnable
slower to glow, but sober,
slower still to dissolve in your self-pity.

If I die tommorrow,
don't just pass it on to my mother;
tell her,
I will see that she will see herself
through the key hole of the door to my grave
and you, as her true daughter-in-law,
make her understand what you could not when you slept beside me
dreaming of sailing over my body, like a cloud over a hill.

By: NARESH D. KACHARIA
S. Y. B. COM.

IF YOU LOVE SOMEONE !

PHILOSOPHY :- (ORIGINAL)

If you love someone,
Set her free...
If she comes back, She's yours
If she doesn't, she nver was...

THE VERSIONS:- PESSIMIST (DEEP)

If you love someone
Set her free...
If she comes back, She's yours
If she doesn't, as expected, She never was...

OPTIMIST (Sharma)

If you love someone,
Set her free...
Don't worry, She will come back.

SUSPICIOUS (Depu)

- 1) If you love someone,
Set her free...
If she ever comes back, Ask her why?
- 2) If you love someone,
Set her free ... But get someone to follow
her.
- 3) If you love someone...
Are you sure you love that someone?

GO-GETTER (DS)

If you love someone,
Set her free...
If she comes back, she's yours,
If she doesn't, go get her man!

HUNTER (DIPDI)

If you love someone,
Set her free...
Don't even wait for her to come back,
Go hunt her down!

IMPATIENT (DIPS)

If you love someone,
Set her free...
If she doesn't come back in sometime,
Just forget her.

PATIENT (DIPPY)

If you love someone,
Set her free...
If she doesn't come bac k, wait till she
does.

C ++ PROGRAMMER (DOS)

```
If ( you > love (m-SHE)
@ - she - > free ( ) ;
If ( m - SHE, = / = NULL )
M - SHE = New C She;
```

" How you spend your time is more impor-
tant than how you spend your money,
money mistakes can be corrected but
Time is gone forever ".

LIFE

Life is an exam
you have to Pass it.
Life is a struggle,
you have to win it.
Life is a long pain,
you have to cover it.
Life is a drama,
you have to play it.
Life is a dark storeroom,
you have to search for things.
Life is a mystery,
you have to solve it.
Life is endless,
you have to make it end.

-----XXXX-----

- " Nothing is so embarassing
As watching someone
No something that you,
said couldn't be done ".
- " We do no great things
Only small things with great love".

FIVE REASONS WHY COMPUT- ERS ARE FEMALES ???

- 5 No one but their creator understands
their internal logic.
- 4 Even your smallest mistakes are imme-
diately committed to memories for
future reference.
- 3 The native language used to communi-
cate with other computers is com-
prehensible to everyone else.
- 2 The message, " Bad command of Filename",
about as informative as " If you don't
know why I'm mad at you, then I'm
certainly not going to tell you".
As soon as you make a commitment
to one, you find yourself, spending
3/4th of your pocket money on
accessories for it.
- 1

By: Deepak O Sharma (Lovers), T.Y.B.com.

RISK

Two seeds lay side by side in the finite spring sail. The first seed said, "I want to grow! I want to grow! I want to send my roots deep into the soil beneath me and thrust my sprouts through the earth's crust above me. I want to unfurl my tender buds like banner to announce the arrival of spring. I want to feel the warmth of the sun on my face and the blessing of the morning dew on my petals."

And so she grew.

The second seed said, "I am afraid. If I send my roots in the ground below, I don't know what I will encounter in the dark if I push my way through the hard soil above me I may damage my delicate sprouts. What if I let my buds open and a snail comes to eat them? And if I were to open my blossoms a child may pull me from the ground. No it is given better for me to wait until it is safe".

And so she waited.

A garden scratching around in the early spring for food found the waiting seed and promptly ate it.

MORAL : - Those of us who refuse to take risks and grow get swallowed up by life.

Deepak O. Sharma, T.Y.B.com.

THE GARDNER !

A teacher is a gardner,

Who beautifies the flower of the garden'

Which is the future of the country.

She gives manure to the small flower of the plant

She also saves the flower from the insect and the shorn.

By doing this much,

She beautifies the bright future

Hence, she is next to God,

Who spreads the knowledge,

As much as she can.

Its better to understand little
than to misunderstand a lot.

SEJAL , S.Y.J.C.

YOUR FORTUNE

*A SEED WAS SOWN IN THE PLAIN,
GREW ONE DAY, WHEN FELL RAIN,
IT IS NOT EARLY, IT IS NOT LATE,
YOUR FORTUNE WILL BE AT YOUR SIGHT,
DON'T LOSE IT, BUT HOLD IT TIGHT,
FOR IF YOU LOSE IT, YOU WILL SIGH,
THEN YOU'LL SMILE, A SMILE OF CRY.
WHEN YOU CRY, YOU CRY ALONE,
WILL SIT ASIDE AND MOURN. (TO GRIEVE)
DO NOT WAIT FOR THE COMING DATE,
BUT START WORKING, BEFORE IT'S LATE.
SPEND YOUR LIFE WITH FUN ALWAYS
FOR, SOMEDAY, WILL START YOUR LUCKY
DAYS.....*

HAPPINESS

YOU ARE HAPPY WHEN YOU.....

- > LIVE ONE DAY AT A TIME.
- > AVOID UNHEALTHY WORRIES.
- > ARE SATISFIED.
- > REDUCE YOUR DESIRES.
- > TAKE NOTICE OF SIMPLE THINGS.
- > TRUST IN GOD.
- > ARE FRIENDLY.
- > APPRECIATE YOURSELF.
- > MAKE LOVE YOUR SOLE AIM.
- > CARE FOR OTHERS.

TRY PRAYER POWER

Ten rules for getting effective results from prayer:

1. Sit aside a few minutes every day. Simply practice thinking about god. This will make your mind spiritually respective.
2. Then Pray orally, using simple natural words, tell god anything that is on your mind. Do not think you must use stereotyped pious phrases. Talk god in your own language. He understands it.
3. Pray as you go about the business of the day, on the subway or bus or at your desk. Utilize minute prayers by closing your eyes to shut out the world and concentrating briefly on god's presence. The more you do this everyday the nearer you will feel god's presence.
4. Do not always ask when you pray, but instead affirm that god's blessings are being given, and spend most of your prayers giving thanks.
5. Pray with the belief that sincere prayers can reach out and surround your loved ones with god's love and protection.
6. Never use a negative thought in prayer. Only positive thoughts get results.
7. Always express willingness to accept god's will. Ask for what you want, but be willing to take what god gives you. It may be better than what you ask for.
8. Practice the attitude of putting everything in God's hands. Ask for the ability to do your best and to leave the results confidently to god.
9. Pray for people you do not like or who have mistreated you, resentment is blockade number one of the spiritual power.
10. Make a list of people for whom to pray. The more you pray for other people especially those not connected with you, the more prayer will come back to you.

By: Arpit Kothari,
Std.: F.Y.J.C.

SHADES OF LOVE

Hey you ! where are you ?

Deep through the woods
Floating in the stream of air,
Passing through the hilly mountains,
Lost in the tinkling voice of water.
Hey you ! Where are you ?

Wandering here and there for you
Deeply penetrating through the feeling of
my heart

Crying in the deep lonely valley's
Just for you O' My My .
Hey you ! where are you.

In the stormy shades of rain,
When no moon rise,
Just living with your beautiful memories
in the scary black night
Hey you ! where are you ?

Where ever you are
Whatever you think
I will live for you only you
Nothing can crack this heart
Which is purely buried in your thoughts
Do come back tome,

In the forest of the glorious night
Always think that a little heart is waiting
For you in some corner of this world.
Hey you! where are you.

MANOJ JAIN, _____
_____ T.Y.B.COM.

TRYING TO BE HAPPY

Yesterday,

When I was trying to be happy,
I loved those who loved me,
I respected those who respected me,
I smiled at those who smiled at me,
I hated those who hated me,
I helped those who helped me.

But,

I WAS SAD AND BAD AND
I WAS CALLED SELFISH

Today,

When I sit alone in the night.
I LOVE THOSE WHO HATED ME,
I HELPED THOSE WHO NEEDED ME,
I HAVE COURTESY FOR THE POOR,
I CHANGED MYSELF INTO A MAN.

Yes,

I AM NOW HAPPY MAKING
OTHERS HAPPY, AND
I AM CALLED A HUMAN,

—————AMIT V. SINGHANIA

F.Y.B.COM.

THE MOMENT

Guys...!!! you know....?

THERE IS GREAT WAY TO EXPRESS BUT YOUR
FEELINGS. Well..! if you know, THERE EXISTS MOMENTS
WHEN, WHERE EXACTLY YOU TRY TO FIZZ OUT YOUR FEELINGS
IN SOME KIND OR OTHER. HERE'S THE EXAMPLE WHEN FOR
THE FIRST TIME ... hey...! hey....!

" DEAR ,
THE MOMENT I SAW YOU,
STOPPED MY WORK AT ONCE.
THE MOMENT I MET YOU,
STOPPED MY STUDIES FOR DAYS,
THE MOMENT WE HAD FUN,
STOPPED MY PATIENCE TO MEET YOU ?

THE MOMENT I GLANCED ALONG,
GOT JUST THREE LITTLE WORDS TO UTTER....
THE WORDS WHICH : I NEVER THOUGHT OF
WASN'T ASKED FOR....

IN FACT....

HAD BEEN ENLIGHTENED NOW:
THEY WERE : " AM I DREAMING".

PRASHANT K. SRIVASTAVA,
F.Y.B.COM.

THIS IS MUMBAI

A city where everthing is possible, especially
the impossible

Where lovers love first and then marry,
Where there is place for every Tom, Dick &
Harry.

Where telephone bills make a person ill
Where a person cannot sleep without a pill.

Where carbon dioxide is more than oxygen
Where the road is considered to be a dust
bin.

Where college canteens are full and classes
rooms empty

Where adam teasing is also making an entry.

Where a cycle reaches faster than a car.

Where sky crackers overlook the slum.

Where houses collapse as the monsoons come

Where DoorDarshan tries to compete with
STAR.

Where the police man looks like businessman.

Where people act first and then think

Where there is more water in the pen than ink

Where the roads see-saw in the monsoon

Where the beggars become rich soon.

Where the roads are levelled when the minis-
ters arrive.

Otherwise is like an esselworld drive.

Where student watching birds.

Where money say it better than words

Where a person is praised after he dies

Where the food served is enriched with flies.

Where college admission means hard cash.

Where cement is frequently mixed with ash.

This is mumbai, my dear,

But don't fear, come here

Have a PEPSI & visit Mumbai every year.

Sachin M. Dedhia,
F.Y.B.Com.

PRICE OF FREEDOM 1947 V/S 1997

<u>ITEM</u>	<u>1947</u>	<u>1997</u>
Sugar (Kg)	40 P	Rs. 16
Suggery	20 P	Rs.10
Ghee	75 P	Rs.80
Soft drinks	15 P	Rs. 7.50
Ice-cream	15 P	Rs.12
Cinema Ticket	30 P	Rs.25
Gold (8gm)	Rs.73.40	Rs.4500
School Fees per month	Rs.5	Rs.1000
Maternity charges	Rs.75	Rs 15000
Car	Rs.2500	Rs.250000
Milk (litre)	12 P	Rs. 19
Record / Cassette	Rs.3	Rs. 45
Course meal luxury hotel.	Rs 3	Rs.2000
House in New Delhi	Rs17000	Rs. 3 crore
	(Per acre)	(1000 sq yrd)
Rent 2 BF in Mumbai	Rs.40-60	Rs.100000
Kodak film	Rs.2	Rs.115
Ad Space/Column(the Hindu)	Rs.12	Rs. 1175
Rail Fare (Mumbai0 Delhi)	Rs 123	Rs. 1400
	(1st Class)	(A/c IInd Class)
Bata's Buy's Shoe.	Rs 2	Rs.230-300

Sachin M. Dedhia,
F.Y.B.Com.

COLLEGE TODAY

College today,
Is not a house of study, but a house of play although, books and lectures seem
to enlighten
us, the rest of the day goes in vain.

So rarely do we study, so often do we play all that matter i.e; how we pass the
day.

The lecturers may have mistaken us, teaching with all their strain.
But here we are, notorious and cunning, planning to bunk all day.

Bunking and fooling makes no sense, that's what the professors wish we would
enhance
as life today is not a miracle of joy, But a thorn of misery for every girl and boy.

One wrong step, is enough to say.
How dreadful our lives would be every day

To wake up girl, and wake up boy college is not another toy
Take it serious, plan not to play. It is then will you enjoy a fruitful life with joy.

SAMIR KAUVO
F.Y.J.C. A- 1.

WHY DO I MISS YOU.

Oh ! my Darling
Why do I miss you
My heart says to kiss you always
Why all this happens
I dream world with weapons
Why they act like enemies
When they do the same in their lives

Why it happens when I want to sleep
but it runs miles away from me
Why it happens when I wish to meet you
but you could not meet me in the way
Why it happens when I want to see you
and your carton friends are closed to you
Why it happens when I see other loving
my heart searches you.
Why it happens when I need you
You are far away from me.

Oh ! Darling just tell me
Why you are going to give answers to me.

Mihind Vaidya
F.Y.B.com F- 63.

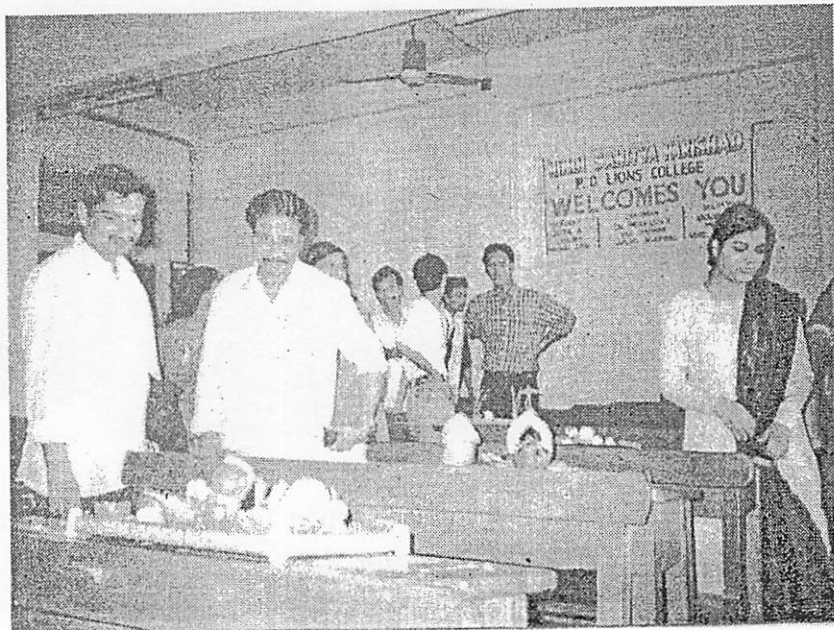
५३	विजित आर्य	इन्द्राय	(०३)
२३	सिद्धि लक्ष्मी	पार कानाक देव की इन्द्रि	(१२)
७३	अभिषिक्त	काशी	(२८)
७३	अभिषिक्त	विन्द्या	(७८)
०३	काशी पर्यटन	दे मार मर है	(३२)
०३	कन्या मंत्र	कारवा गज मया ?	(५२)
०३	कन्या मंत्र	वर्ष आर्द्ध, वर्ष आर्द्ध	(४२)
४५	कन्या मंत्र	देवी नदी जाली	(३३)
७५	नवरत्न बौद्ध	आजादी के ५० साल	(२२)
७५	नवरत्न बौद्ध	पति के जन्म ३२	(७२)
७५	रवीन्द्र प्रभ	विन्द्या	(०२)
७५	श्री गीता	मैं मरूँ	(१६)
७५	संजय	विन्द्या - पद	(२७)
३५	प्रगल्भ श्रीवाराणसी	मैं अर्द्ध विन्द्या	(७७)
३५	नरेश कविराज	नरेश मरूँ मरूँ की	(३७)
५५	नरेश कविराज	लक्ष्मीबाई की समाधि	(५५)
५५	देशमा मंदिर	रुद्र	(४७)
४५	देशमा मंदिर	लक्ष्मी	(९३)
४५	प्रख्यात कविराज	अर्द्ध	(२९)
५३	प्रगल्भ श्रीवाराणसी	एक प्यारी सी लक्ष्मी	(७७)
२५	रवीन्द्र प्रभ	राजनीति का मध्य	(०७)
५५	विक्रम मंगलिका	विज्ञान	(१)
४४	विक्रम मिश्रा	यज मरूँ मरूँ मरूँ	(८)
७४	माधवी गीता	भारतीय नारी	(७)
४४	सुनीता अग्रवाल	तुम आ मरूँ मरूँ	(३)
४४	मिन्द वैद्य	कृष्णः किम करवत पर	(५)
४३	पंकज कटारिया	आजादी : वर्तमान समर्थ मं	(४)
४२	चन्दा पुरोहित	गांधीजी और हमारा लोकतंत्र	(३)
४१		विनम विनम	(२)
०४	एक रिपोर्ट	हिन्दी साहित्य परिषद	(७)

HINDI SAHITYA PARISHAD

वाद-विवाद प्रतियोगिता
प्रथम पुरस्कार (डालमिया कॉलेज)

SAHITYA KALA PARISHAD

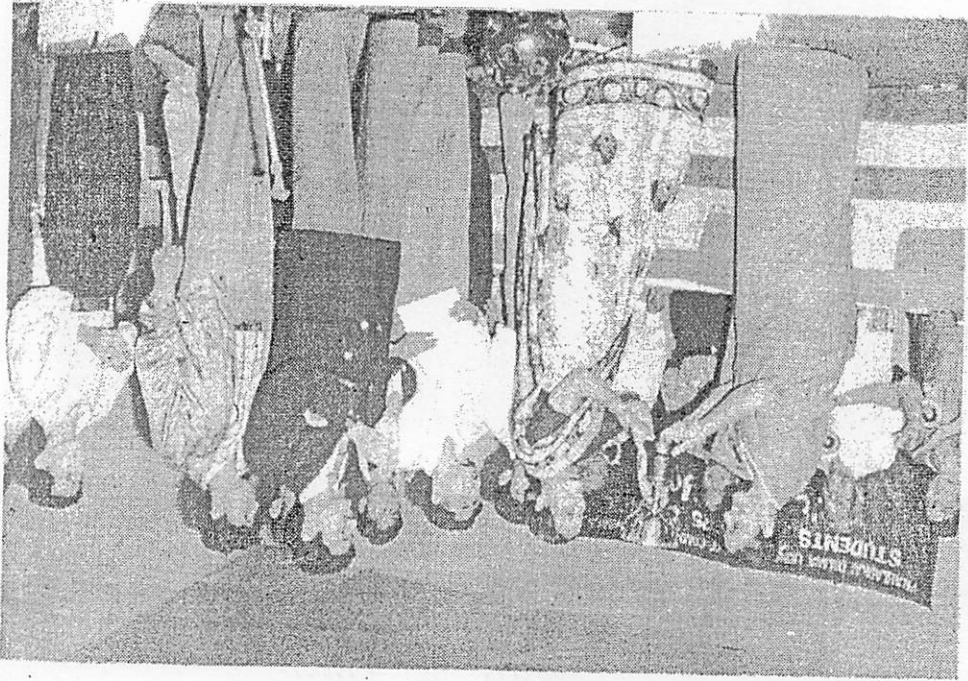

Sahitya Kala Parishad Vegetable Carving Competition
Prof. Anandan & Prof. S. Pai

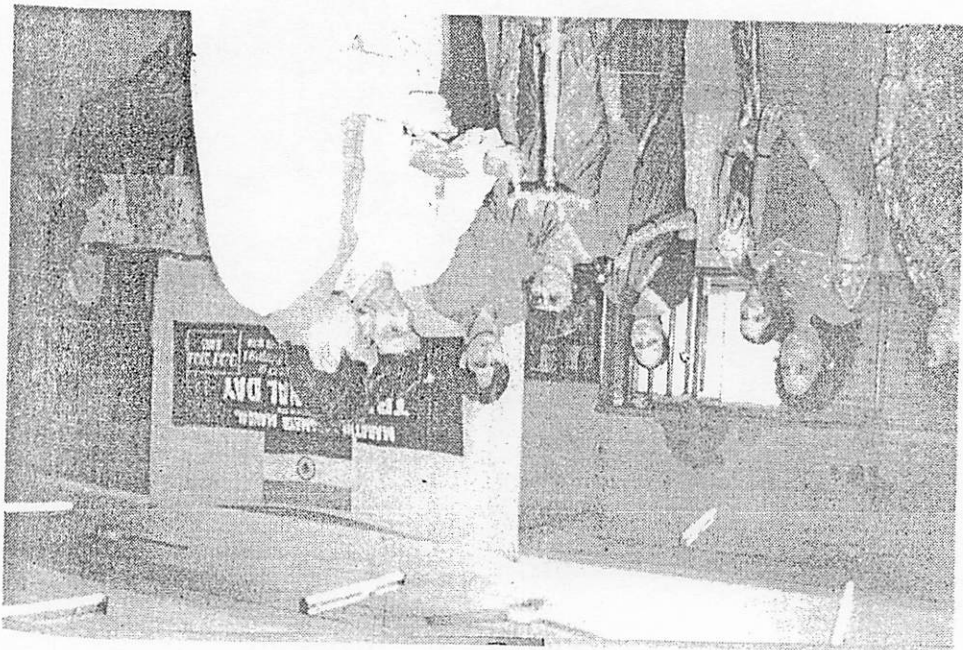
क्रं.

- 80
- 89
- 82
- 83
- 88
- 86
- 80
- 89
- 49
- 42
- 43
- 48
- 48
- 44
- 44
- 46
- 46
- 40
- 40
- 40
- 42
- 42
- 49
- 60
- 60
- 60
- 69
- 69
- 62
- 64

उन्मेष आंतरमहाविद्यालयीन एकात्मिक स्पर्धेत प्रथम पारितोषीक
 विजेते (मराठी वाङ्मय मंडळ)
 टॉफी व तागा अक्षर - डॉ सी रोहिणी टकले
 उवादीकडून - दिनेश चौधरी (कल्पतरु संकेटरी)
 सजय पवार (उपाध्यक्ष)

मराठी वाङ्मय मंडळाच्या
 रेडिशनल डे ची सुरुवात विषयवर्षाने

हिन्दी साहित्य परिषद - एक रिपोर्ट

गतिविधियाँ - १९९७ - ९८.
डॉ. प्रकाश कुशालका
श्रीमती एस. एस. आगर

डॉ. प्रकाश कुशालका
(जलमिया)
सत्य अग्रवाल
आनंद जानन

कोषाध्यक्ष - निमल जैन
अध्यक्ष - डॉ. प्रकाश कुशालका
अध्यक्ष - डॉ. प्रकाश कुशालका, विकास, प्रदीप
शर्मा, परम, शिल्पा स्वामि

हिन्दी साहित्य परिषद प्रस्तावित
जलमिया कालेज की वह संशुद्ध एवं संगठित
संस्था है जो प्रतिवर्ष विद्यार्थियों के अन्तर्मात्र
में छिपी हुई विलक्षण प्रतिभाओं को उजागर
करने हेतु संपूर्ण अवसर जुटाती आ रही है इस
वर्ष भी परिषद ने विभिन्न साहित्यिक एवं
सांस्कृतिक गतिविधियों का आयोजन किया/
प्रतियोगिता में भाग लेने वाले विद्यार्थियों की
संख्या अपेक्षा से अधिक रही एवं उनमें
अतिरिक्त उत्साह भी देखा गया।

इस वर्ष हिन्दी साहित्य परिषद का
उपदान "आर्कस्ट" के साथ हुआ जिसके
मुख्य अतिथि वरिष्ठ पुलिस निरीक्षक
आशासाहिब पाटील रहे। समावेद में "टेलेन्ट
कास्ट" व "केशन शो" का आयोजन किया

गया जिसमें बड़ी संख्या में विद्यार्थियों ने भाग
लिया।

प्रथम पुरस्कार विजेता रही -
भाविनी पारख -

द्वि वर्ष की तरह हिन्दी साहित्य परिषद ने अंतर
महाविद्यालयीन वाद विवाद प्रतियोगिता का
आयोजन किया जिसके मुख्य अतिथि रहे -

"आशीष शर्मा"। प्रतियोगिता में १६
महाविद्यालया

के २८ प्रतियोगियों ने भाग लिया।
पुरस्कार विजेता -

प्रथम - अजितगौधी (जलमिया)
कालेज)

द्वितीय - शैलेश पाल
कालेज)

तृतीय - जगदीश चौहान (विरसन
कालेज)

प्रोत्साहन - मनीष कुशालका (मिटी बाई
कालेज)
मुख्य अतिथि श्री वीरेंद्र जी मिश्र की
प्रकार उपस्थिति के परिषद ने
अन्तरमहाविद्यालयीन "भजन" प्रतियोगिता का
आयोजन किया। साथ ही "साजी व टाई डे"
प्रतियोगिता भी आयोजित की गई जिसके
अंतर्गत श्री वीरेंद्र जी की जिम्मेदारी व उनके

प्रथम - यूडीवाला कविता

आरती थाली -

उस प्रतियोगिता के विजयी प्रतियोगी रहे-

वीना जी सरफ की उपस्थिति में आयोजित प्रतियोगिता। श्रीमती वीनाजी साबू एवं श्रीमती "आरती थाली" व "सलाट" सजावर परिषद की एक अन्य रोचक प्रतियोगिता रही

द्वितीय - सुदर्शन

प्रथम - ईश्वर वर्मा

टाई - प्रतियोगिता

द्वितीय - शिखा परसरामपुरिया

प्रथम - मीनका सांकी

साडी प्रतियोगिता

साडी व टाई प्रतियोगिता के पुरस्कर्ता प्रतियोगी -

मीना मोडकर सर्वोदय कॉलेज

द्वितीय - अपूर्णा वझे

स्वाती काबरा डालमिया कॉलेज

प्रथम - भाविनी पारख

भजन प्रतियोगिता के पुरस्कर्ता प्रतियोगी -

जताया।

सम्मनित भी किया और अपना स्नेह भी के नाम लिखित आभार व्यक्त कर उन्हें जी ने हमारी प्राचार्या, शिक्षिका एवं विद्यार्थियों मुख्य अतिथि के रूप में सम्मानित श्री वीरेन्द्र विनोदी स्वभाव ने सभी का मन मोह लिया।

द्वितीय - काबरा स्वाती

सलाट -

प्रथम - जाधव आशित

द्वितीय - यूडीवाला कविता

हे राई-देव - हमने हमारी आत्मबतना का जो अर्थ गुन्हारे चरणों में अर्पित किया है, वह निश्चय ही गुन्हें मोह लेगा। हमारी रचना के प्रत्येक अक्षर निरुसन्देह अस्फुट व अपरिपक्व होंगे, उन में शैली पक्ष की

विश्व निवेदन

आजादी के पचासवीं स्वरिम् जयंती के अवसर पर हम छात्र-लेखकों का दिया।

से उसका पथ प्रदर्शन करने में अपना सहयोग आपार व्यक्त करती है जिन्होंने निःस्वार्थ भाव यह परिषद उन सभी द्वितीयों के प्रति वर्षों तक प्रज्वलित होती रहेगी।

इस संस्था ने अपनी क्षमता और प्रतिभा को लोगों के समक्ष उजागर किया है और साथ ही "हिन्दी साहित्य परिषद" के नाम को एक सही अर्थ और दिशा प्रदान की है। उसके साथ ही एक ऐसी ज्योति जलायी है जो आनेवाले कई

पिकनिक का सफल आयोजन किया। दिन "ट शेट एस्कप" के लिए एक दिवसीय परिषद ने पहली बार ३० जनवरी शुक्रवार के

वनाना
प्रतियोगिता
शैली स्फुट
निर्माण
एक राई प्र
मिलकर इ
द्वितीय राई
मैंने को ने
बाद आज
मानमय प्र
की साधना
कैस
समर्पित है
आत्मवेदना
दर्द को सम
की रुदन म
भी हंगी, र
पचास साल
संनिध्या
संनानिया
अर्थना क
हमारे
बल आत्म
आभिव्यक्ति
संवेदनशील
के इन व
कमजोरियाँ

अनुकरणीय हो।

या कि अनुकरण तभी होता है जब व्यक्ति स्वयं स्वीकार कर सके। गांधीजी का तो स्पष्ट मानना समानता के आधार पर अपनी जीवन शैली में एक ऐसा शासन हो जहाँ प्रत्येक व्यक्ति समानता के आधार पर अपनी जीवन शैली बनने की प्रेरणा देती है। कथन यह है कि राष्ट्र निर्पक्षता व समान अधिकारों व आत्मनिर्भर उन परंपराओं पर आधारित है जो धर्म लोकतंत्र का गांधीवादी संस्करण पूर्णतया

लोकतंत्र की बीजारोपण बनी।

य - इस प्रकार की भ्रष्टाचार की नीति ही जाता है कि वे गरीब बच्ची वाले इन्सान नहीं इसीलिए प्रथम श्रेणी के डिब्बे में से उतरा दिया की आपको यात्रा का प्रसंग जहाँ उन्हें महज नहीं थी वरन एक सम्पूर्ण प्रक्रिया थी। गांधीजी झेला था। उनके लिए लोकतंत्र कोई पद्धति इसलिए आया था कि उन्होंने उस भ्रष्ट लोकतंत्र का यह बुनियादी ख्याल गांधीजी को गांधीजी अर्थशास्त्री व राजनीतिज्ञ भी थे। एक विचारक और चिंतक के साथ साथ

उनकी मियाद है।

गांधीजी ने जिन सपनों को देखा था, यही आत्मनिर्भरता, ये लोकतंत्र की बुनियाद है। समानता, धर्मनिर्पक्षता और

वृक्ष का तना है -

लोकतंत्र की गांधीवादी विचार धारा उसी

तो नहीं लेकिन हाँ सुखराम राज्य जकर है। सके। पचास वर्षों पश्चात हमारे पास रामराज्य तो मिला, परंतु हम सुखराम नहीं प्राप्त कर सके। आज की कल्पना में हमें सुखराम देना है। आज की कल्पना में हमें सुखराम देना है, और सामान्य व्यक्ति टैली रखे से काम लिए विहार में भैंसों से "डाइटींग" कराई जाती स्वार्थ का नहीं, जीवन मूल्यों का, शासक इस है। हाँ, हम बलिदान करना चाहते हैं, मार हम इस परिभाषा को पूर्णतः कठस्थ कर चुके का सामान्य शब्द है। वर्तमान परिस्थिति में गांधीजी के अनुसार आज की बलिदान

आज की - वर्तमान संदर्भ में।

द्वितीय पुरस्कार से सम्मानित

महिमवन में आयोजित वक्तव्य स्पर्धा में

टी. वाई.बी. काम

चन्दा पुरस्कार

बुनियादों पर आधारित था।

समझ सकते हैं गांधीजी का लोकतंत्र किन अखण्डता की कल्पना की थी। इस प्रकार हम के परिप्रेक्ष्य में ही देश की प्रगति एकता व निवृत्ति कर उन्होंने वर्तित: ग्रामीण संस्कृति को आज की परंपरा का अधिक बलशाली था। इसी हथियार ने भारत का आग्रह निरसन्देह यह दृष्टिकोण देना है कि से, एक विशिष्ट पहलू था अहिंसा और सत्य लोकतंत्र की बुनियाद का, गांधीजी की दृष्टि

महाविद्यालय के विद्यार्थी १९-२१ वर्ष की उम्र है। हमें यह कमी नहीं मूलना चाहिए कि के विद्यार्थियों का फैशन से क्या संबंध हो सकता है? इन बातों से क्या ऐसा नहीं लगता है कि आर्यभट्ट से देखने का संस्कार उत्पन्न कर सकना आज की युवा-पीढ़ी क्या नारी को सम्मानित अभिमान नर होता है-बताइए ऐसी स्थिति में का विद्यार्थी नहीं वरन ऐन्द्रिक आकर्षण से नहीं सकता क्योंकि मरी दृष्टि से वह कॉलेज लगता है कि एक विद्यार्थी ऐसी बात कर ही पर आपतिजनक टिप्पणी करते हैं तो ऐसा जब मरे सहपाठी दोस्त किसी लड़की के होते हैं तो जीवन की नींव है, बुनियाद है। क्या कि परसन्निधि से ज्यादा चरित्र महत्वपूर्ण ही कपड़े पहनना हर विद्यार्थी का कर्तव्य है है पर दिखाने पर लक्ष्य केन्द्रित हो सक-ऐसे में यह नहीं कहता कि फैशन पूर्णतः जल केसे मनुष्य की श्रुति में रख सकता है। आकर्षित होते हैं, उन्हें भला कोई समझदार महाविद्यालयों में लड़के-लड़कियाँ परस्पर आना ही नहीं चाहिए पर जिस तरह से मानव की बात करते हैं तो निग-भेद का ध्यान हम सिर्फ प्राणी नहीं है वरन मानव है और जब हम सब में अवश्य होना ही चाहिए कि नैसर्गिक आकर्षण होता है पर इतना विवेक के होते हैं, निरसन्देह विपरीत सेक्स के प्रति

महाराष्ट्र, पंजाब, गुजरात, राजस्थान, बंगाल, मद्रास-हर राज्य की अपनी विशिष्टता है, अपनी फैशन-समस्या है, ऐसी परंपरा जो राष्ट्रीय एकतात्मकता को बढ़ावा देती है-ऐसे में उस प्रकार की फैशन को अपनाने का क्या औचित्य जो आदमी की मानसिकता को संकीर्ण व स्तर विहीन बनाती हो।

जी हाँ, मैं मानता हूँ हर किसी के दिल में अपने आपको एक टुंसे से बढकर अलग दिखने की आकांक्षा होती है तो क्या अजीब किस्म के बंधन कपड़े पहन कर ही अलग दिखा जा सकता है। क्या पढाई में निपुणता हारिन कर अपने आपको सबसे हटकर साबित नहीं किया जा सकता है। क्या महाविद्यालय में आवागमनी या गुंडगर्दी करना ही अपनी विशिष्ट पहचान बनाने का तरीका है।

कई लोग इस पर विवाद करते हैं कि सामी स्वतंत्र है, सामी को हक है कुछ भी पहने। पर किसी की व्यक्ति के छिपी हुई कुंठित भावना को भटकाने का किसी को कोई हक नहीं है। मुक्त जीवन की भी अपनी मर्यादा होती है, जिनके चलते स्वरथ व उच्च धरातल के समाज का निर्माण होता है।

आज के फैशन परस्त्री से हम यह प्रश्न पूछने के लिए मजबूर हो जाते हैं आरिचर कॉलेज के विद्यार्थियों का फैशन से क्या संबंध हो सकता है। हमें यह कमी नहीं मूलना चाहिए कि महाविद्यालय के विद्यार्थी १९-२१ वर्ष की उम्र

मिन्द वेद एक.वार्ड. बी. काम

रहा है। को जन्म देने में अपनी महत्वपूर्ण भूमिक निभा आधुनिक फैशन भी इस प्रकार के कुसंस्कारों है? इन बातों से क्या ऐसा नहीं लगता है कि दृष्टि से देखने का संस्कार उत्पन्न कर सकना आज की युवा-पीढ़ी क्या नारी को सम्मानित अभिमान नर होता है-बताइए ऐसी स्थिति में का विद्यार्थी नहीं वरन ऐन्द्रिक आकर्षण से नहीं सकता क्योंकि मरी दृष्टि से वह कॉलेज लगता है कि एक विद्यार्थी ऐसी बात कर ही पर आपतिजनक टिप्पणी करते हैं तो ऐसा जब मरे सहपाठी दोस्त किसी लड़की

केसे मनुष्य की श्रुति में रख सकता है। आकर्षित होते हैं, उन्हें भला कोई समझदार महाविद्यालयों में लड़के-लड़कियाँ परस्पर आना ही नहीं चाहिए पर जिस तरह से मानव की बात करते हैं तो निग-भेद का ध्यान हम सिर्फ प्राणी नहीं है वरन मानव है और जब हम सब में अवश्य होना ही चाहिए कि नैसर्गिक आकर्षण होता है पर इतना विवेक के होते हैं, निरसन्देह विपरीत सेक्स के प्रति

नंग आ यह आओ जाइ व चले आते हैं। यह तो एक मी? ये विज्ञा तरह छाप हुआ का जाप क्या वि.प. अभिवर्ष ग विज्ञानों का नहीं होगी अहमियत लोकाप्रियता लिए विज्ञापन का आशयक हो रही उत्पन्न बाजार में विद पर्यवा हो आता

नांग आ गयी है इन विज्ञानों से

यह है नया अर्द्ध फ्री फलो रिफाईंड आर्थात् डाईड कॅल्स कुक नमक। कहीं कहीं से चले आते हैं। उदरिए, आप कहीं मत जाणा। यह तो एक महज विज्ञान है। क्या करूँ मैं भी? ये विज्ञान लोगों की आम जिंदगी में इस तरह छाए हुए हैं कि काम कम और विज्ञान तरह छाप हुए हैं कि काम कम और विज्ञान का जाप ज्यादा होता है।

विज्ञान आधुनिक व्यवसाय का अविनाश अंग है। यदि हम आज के युग को विज्ञानों का युग कहें तो कोई अतिशयोक्ति नहीं होगी। आज विज्ञान को असाधारण अहमियत प्राप्त है। किसी उत्पादन को लोकप्रियता के दालान में शिरकत करने के लिए विज्ञान की सीढ़ी का प्रयोग नितान्त आवश्यक हो गया है। आज का उपभोक्ता भी उसी उत्पादन में दिलचस्पी दिखाता है जो बाजार में विज्ञान की बैसखी का सहारा लिए पड़ता हो। आज परिस्थिति यह हो गई है कि घर के बाहर कदम रखते ही चारों तरफ नजर डालने पर हमें विज्ञानों के सिवाय और कुछ नजर नहीं आता। चौराहों और दीवारों पर लगे विज्ञान के पोस्टरों की संख्या इतनी बढ़ गई है कि न चाहते हुए भी उन्हें देखना एक मजबूरी बन गई है यह कहना गलत न होगा कि पहले

हम वृक्षां की शीतल छाया में रास्तों पर से गुजरते थे। आज हम विज्ञानों की छाया पर से- गुजरते हैं। माना कि इतिहास बाजी हर उद्योग के वास्तु जरूरी हो गई है पर फिर भी कोई भी चीज केवल एक निश्चित सीमा में ही अच्छी लगती है। जैसे कि कहते हैं कि आति + आचार = अत्याचार, बस यही बात विज्ञानों पर लागू होती है।

आज टी. वी. के माध्यम से विज्ञान धरों में जा पहुँचे हैं। टी. वी. सेट चालू करने की जरूरतें हैं, विज्ञानों की एक लंबी कतार बस देरी है, विज्ञानों की एक लंबी कतार नजरों के सामने से गुजरती है। आजकल जब कोई कार्यक्रम देखने बैठते हैं तो यह भ्रम होने लगता है कि कहीं हम कार्यक्रम के बदले विज्ञान तो नहीं देखने बैठे हैं? "डूँढते रह जाओ", सर्क की खरीदारी में ही समझदारी है यही है "राइट चॉइस बेबी" आदि ऐसे विज्ञान हैं जो हमें कंठस्थ हो गए हैं।

एक किस्सा बताती हूँ। श्रीमती ने एक टी. वी. पर विज्ञान देखा "आज की समझदार नारी लेती है गुप्ति"। बस फिर क्या था? श्रीमती ने गुप्ति लेल खरीदने में देरी नहीं की। कारण था श्रीमती जी स्वयं की समझदार साबित करना चाहती थी। बेवकूफ उपभोक्त विज्ञान की चकचाँध रोशनी के आगे अंध हो जाते हैं। ललितानी कहती है कि आधा किन्ना सर्क एक

सुनीता अग्रवाल

एफ. वाई. जे. सी.

जाओगे।

की संख्या घटते देखकर कहें. दूँदले रहे कुछ ऐसे कदम उठाए जिससे लोग विज्ञानों लगे आ गयी हैं इन विज्ञानों से। क्या न हम अधिक अहमियत नहीं देंगे। समयवचन एकदम यह निश्चय करते कि इन विज्ञानों को हम साबित हो सकता है। क्या ना आज से ही हम हमारी जिंदगी में देखलअंदाजी करना हमें महंगा इस प्रकार दिन प्रतिदिन विज्ञानों का

इन स्पन्द बाँध...

कहते हुए दिखाई पड़ें दीसपार्ट ऑफ लेक्चर होंगे। पढने से पहले अध्यापक महोदयजी यह कालेंजों और स्कूलों में लेक्चर्स भी प्रायोजित विज्ञान ही पायेंगे। वह दिन दूर नहीं जब तो कुछ दिनों बाद हम अपने आप को महज यह विज्ञानों की यूँ ही बाढ आती गई को पथभ्रष्ट करने में कोई कसर नहीं छोड़ी है। का तात्पर्य यह है कि इन विज्ञानों ने लोगों करके कहते हैं दीदी, दूँदले रहे जाओगे। कहने है कि मेरे छोटे भाई-बहन मेरी चीजें गायब कसर नहीं छोड़ते। मैंने अपने घर में ही पाया विज्ञान उपमोकाओं को मूर्ख बनाने में कोई किन्हीं साधारण पाउडर के चार गुना होता है।

व्यावहारिक दृष्टिकोण से भारतीय परिवार जनजीवन की एक ऐसी संस्था है जिसके माध्यम से सामाजिकता के पाठ की और परकम के प्रयोग की प्रक्रिया जीवन्त रहती है। यही इसका सनातनी गुण है। भारतीय पति-पत्नी व बालवस्था की पाठशाला के साथ प्रयोगशाला के रूप में है। अधीननी के रूप में भारतीय नारी पारिवारिक दायित्व-बहन की वह धुरी है, जिसकी आकृति में विकृति आजात पर पूरे परिवार को विकलांग होते देर नहीं आती। गृहस्थी के उत्थान में नारी का समपूर्ण निहित है। परिवार पर छापी रहने के कारण उसे एक साँस में गृह-लक्ष्मी, ब्रह्मविद्या, श्रद्धा, शक्ति, श्रुति, अन्नपूर्णा, और किन्तें ही विशेषणों से अलंकृत करने में हमारे श्रुति-

नहीं होती। अभाव में तो यज्ञाहति की हवि भी स्वीकार एकमात्र प्रतिपूर्ति का पूरक तत्व है। नारी के प्रारंभिकता आज भी है। इसमें नारी का जीवन जीवन की अपूर्व मान्यता है, जिसकी का भागी बन मोक्ष पा जाता है। यह भारतीय अनुकूल गृहस्थ जीवन निर्वाह से व्यक्ति प्रभाव सजीव अनुभूति है। निधारित मर्यादाओं में के उपकम है गृहस्थ जीवन, जो कर्मयोग की वर्णाश्रम व्यवस्था का सर्वाधिक उत्पादक भारतीय नारी गरिमामय कर्तव्य - बंध.

एफ.वाई. जे. सी.
माधवी गौड़

अब असह्य अबला बनने से काम नहीं चलने का! नारी शक्ति में तेजना, लाकर इसे यथाार्थ का सामना करने के लिए समर्पित करने की आवश्यकता है। तभी वह भारत, भारतीय, भारतीय तथा अस्मिता की रक्षा का दायित्व सम्भालने के लिए कठोरतम अभिका का निर्वाह कर सकती है। इसी समर्पित शक्ति से आज के लोग, अथ व पदलोगियों से देश को बचा सकती है। वह दिखा सकती है कि नारी अपराजिता है।

सहभागी बनने पर दिखाई देता है।
सुन्दरी और विधव सुन्दरी की प्रतियोगिता के साजिश है उन्हें तो नारी का विकास भारत राष्ट्रियता का हनन करने की एक सोची-समझी उनकी इज्जत होनी है यह हमारी सम्यता व बैठी कि बन उन कर अंग प्रदर्शन करने पर ही इतना बड़ा कि सरल नारी जात भी यह समझ तेज रचना शुक कर दी गई है। इसका प्रभाव आर्थिक उदारीकरण के नाम पर शासन का कुचक्र कर जाला।

धर-धर में बैमनस्यता फैलाने और राज करने नाम पर महिला व पुरुष समाज को तोड़कर ही कमजोर दिखी और हिन्दू कोट बिल के धूमने अंग्रेजी सोच के नेता को यहाँ की नारियाँ में भारतीय समाज के सुधार का बीड़ा उठाए

आज के इस समाज में जब बच्चा पैदा होता है तो स्कूल में दाखिला दिलवाने के लिए उसके माँ - बाप को स्कूल में रिश्वत देनी पड़ती है-जिसे हम इज्जत की भाषा में उन्नयन कहते हैं। इसके बाद प्रारंभ होती है कॉलेजी-शिक्षा, जहाँ वह सिर्फ पैसों के बल पर पढ़ता है। अगर अट-डेन्स में कमी रही तो परमा देकर उसे भी बराबर करवा लेता है-एक तरह से इस प्रकार अष्ट समाज का अष्ट नगरिक बनने की प्रक्रिया प्रारंभ हो जाती है। अब बात बदली है, तो-तो क्या कठिनाई है. रिश्वत देकर अच्छे पद पर पहुँचा जा सकता है- एक अच्छे पद पर पहुँच जाने के बाद वह भी अपनी ही हुई रकम निकालने लगता है यानि कि

आज के इस समाज में जब बच्चा पैदा होता है तो उसका जीवन में अष्टता का प्रारंभ हो जाता है। अगर उसके माँ - बाप लालची डाकटियों को पैसा न दे तो शायद उसका इंस दुनिया में जन्म लेना भी मुश्किल हो-जब के लिए उसके माँ - बाप को स्कूल में रिश्वत देनी पड़ती है-जिसे हम इज्जत की भाषा में उन्नयन कहते हैं। इसके बाद प्रारंभ होती है कॉलेजी-शिक्षा, जहाँ वह सिर्फ पैसों के बल पर पढ़ता है। अगर अट-डेन्स में कमी रही तो परमा देकर उसे भी बराबर करवा लेता है-एक तरह से इस प्रकार अष्ट समाज का अष्ट नगरिक बनने की प्रक्रिया प्रारंभ हो जाती है। अब बात बदली है, तो-तो क्या कठिनाई है. रिश्वत देकर अच्छे पद पर पहुँचा जा सकता है- एक अच्छे पद पर पहुँच जाने के बाद वह भी अपनी ही हुई रकम निकालने लगता है यानि कि

यह - तर - सधर - अष्टाचार

रिश्ततारवार
नैयारी।
भावना
धरुडोर नहीं
न-न-न, आ
के कारण
नहीं बरन
लिए अपनारे
का प्रयोग
बढ़ावा देते हैं
का प्रयोग
ही - कॉ
नाम व
नाम अष्टा
-प्रशासन
प्रक्ष-अप
है। कैसी अ
को समूल न
को अष्टार
और से न
पहुँचते हैं
जानते हैं कि
समाज-र
इसकी सेवा
आज
तथा रक्तदि
है। प्रत्येक

बुरबाद कर डाली तूने हरी मरी मरी क्यारी ।
नारी ।

अब बन गया हर एक नागरिक खतर में आई
शिष्टाचार को हंसने पूरे देश से उठाई ।
हाथ से अष्टाचार तेरी महिमा रंग लाई ।

चाहूँगा कि

अन्त में, इस अष्टाचार के बारे में यही कहना
होगा ।

के मन में एक दूसरे के प्रति विश्वास जगाना
नीतियाँ प्रचारित व लागू करवानी होंगी । लोगों
प्रयास करने हैं । इसके लिए शिष्टाचार की
परेशान है । अष्टाचार को रोकने के हमें अथक
अष्टाचार के आतंक से आज पूरा देश

टाँग काटने के चक्कर में पड़ा रहता है ।

तो वह उसकी बैशाखी नहीं बनता वर न दूसरी
लगाई होने पर उसे अपनी बैशाखी मानता है
आगर आज कोई व्यक्ति किसी को अपने

के रूप में दी है । हर कमजोर व्यक्ति शोषित है ।
को मरीबी, भूखमरी बेरोजगारी, महंगाई, नजराने
करने लगा है । अष्टाचार ने न जाने कितने लोगों
खला जा रहा है । इन्सान अपनी छाया से भी
के शिखर पर है । जाह-जाह मौत का ताँड़व
मूँह में राम, बाल में छुड़ी की नीति लोकप्रियता
सम्मान की भावना मन से निकल चुकी है ।
असुरक्षित है- पैसा ही सब कुछ है । आदर या
एक-दूसरे के प्रति अविश्मनीय है । हर कोई

प्रत्येक मनुष्य पर अब तथा असम्य है ।
तथा रक्तखिजा का राज्य सर्व किला हुआ
आज के इस अब समाज में अनैतिकता
इसकी सेवा करेगा ।

समाज-सेवक ? इसके विपरीत समाज ही
जानते हैं कि एक बार जात गए तो फिर कैसे
पहुँचते हैं-आरिचर क्यो नहीं करेो ऐसा- वे
और ये नेता - रिश्वत देकर ही सत्ता तक
को अष्टाचार का पाट पठा रहे है ये समाजसेवक
को समूल नष्ट करना चाहिए वे ही हर नागरिक
है। कैसी अजीब विस्मृति है कि जिन्हें अष्टाचार
प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष योगदान से फल फूल रही
-प्रशाखाएँ है जो बड़ी ही तीव्र गति से हमारे
नाम अष्टा चार जैसे विशाल वृक्ष की ही शाराखाएँ
नाम कुछ भी देखिया जाय पर ये सभी

ही - कौन अस्वीकार कर सकता है ।

का प्रयोग करने से रोकती है पर है तो रिश्वत
बलावा देते है पर धर्म भीरता मात्र रिश्वत शब्द
का प्रयोग कर एक तरह से रिश्वतखोरी को ही
लिए अफसोस की बात है कि हम टक्षिणा शब्द
नहीं बरन पुजारी जी की टक्षिणा है । यह भरे
के कारण रिश्वत का नाम दे रहे है-यह रिश्वत
न-न-न, आप उसे अपनी संकीर्ण मनो वृत्ति
धराराइए नहीं, पुजारी जी को पैसे दे दीजिए.
भावना के दर्शन करने की जल्दी हो तो

देवारी ।

रिश्वतखोर बनने की पूर्णरूपण मानसिक

कि
अपनी
- एक
रिश्वत
बला
नागरिक
है-एक
रहा तो
न बन
कती है
ना में
रिश्वत
बाने
जब
मका
बाप
न का
वा पैदा
मारी
ना का
आप
नाले
चार में
समाज
न

इतनी आराम की जिंदगी जीते हैं। हम कुछ ही हमें मनुष्य बनाया है। इसकी वजह से ही आज विज्ञान ने न हमें पहचान दी है। इसने क्रांति दी है।

प्रगति भी नहीं कर पाते। विज्ञान का मतलब विज्ञान, अगर यह नहीं होता, तो हम

विज्ञान - बदलन या अभिशाप

विकास विश्वास
एफ. वाई. बी. काम

बढ़ावा मिल सके।
कि शिक्षाचार को,
कम कुछ ऐसा करो।
अरे उठी भारत के नौजवानो,
आँसू न सजल सके।
देखकर यह दृश्य मेरी आँख से
बन गया हर इन्सान आज लका का रावण।
कारण।
विषाक्त बन गया हमारा समाज सिर्फ तेरे
जहर खयाल।
अरे उन्हें नहीं मालूम, तुझे अपनाकर उन्होंने
लोगों ने तुझे अपनाया क्योंकि तू उन्हें माया।।
गर्दे।
शृंगार से लदी धरती माँ आज पूरी तरह जूट
उठगई।
लोगों में विषास की भावना आज एकदम से

मनुष्य चाँद की सैर कर आया है विज्ञान की मदद से। उसने मंगल ग्रह पर जीवन की शोध के लिए पाथफाइंडर को भेजा है, और अब तो ऐसी उम्मीदें जगाई जाती हैं कि वो सारे ग्रहों पर पहुँच सकता है।

आप को बुलंदी पर पहुँचा दिया है।
होता है। कंप्यूटर्स की वजह से हमने अपने आज मशीनों के आने की वजह से काम जल्दी आराम से अपना समय व्यतीत कर सकते हैं। है, यह जान सकते हैं। हम टी.वी. देख कर वजह से विश्व के किस कोने में क्या घट रहा अटका खाना बना सकते हैं। हम अखबारों की कर आराम से रह सकते हैं। हम ओवन में हम सटियों में हीटर्स की मदद से घर को गर्म से घर को ठंडा कर आराम से रह सकते हैं। हम गणितों में एअर - कंडीशनर की मदद अपने दोस्तों, अपने दोस्तों, अपने रिश्तेदारों अमेरिका, जापान में भी बात कर सकते हैं। को सैर कर सकते हैं। टेलिफोन की मदद से हम टी.वी. के जरिए विभिन्न-विभिन्न देशों (है)।

खेला जा रहा हो (हाराते हुए भी देख सकते हुए देख सकते हैं, चाहे वो किसी भी देश में भारत को पाकिस्तान के ऊपर क्रिकेट जीतने विज्ञान ने सरल बना दी है। हम घर बैठे-बैठे मुम्बई से दिल्ली पहुँच जाते हैं। हमारी जिंदगी देर में देर की वजह से बोरीवली से चर्कीत

लगा दि।
शिक्षाचार के
कुछ
धुन मन
माल कम व
करके। मशी
युजाना पर
है। आ
सकृति को
है। हमें का
विज्ञान
है। विज्ञान
हर घर
बुला।
किसी के लि
हर सि
कुछ से कुछ
आज
खुद को देनी
की जाती है।
कुछ ही दिन
टीमपोर्ट कर
मशीनयुक्त
आरे

कुछ सनकी वैज्ञानिकों ने खतरनाक स्थितियों को ईजाद कर मानवता पर प्रभावित करने दिया है।

पुस्तक महसूस करते हैं।
 माल कम कर दिया है, इनकी वजह से सब करके। मशीनों ने और कपूरों ने मानव का गुणवत्ता पर प्रभाव डाला है, बजाए किसी से बात रहे हैं। आदमी अपना बक टी. वी. देखकर संकलित को छोड़कर विदेशी संकलित अपना है। हमें काम करना पसंद नहीं। हम अपनी विज्ञान की वजह से हम आदमी हो गये हैं। विज्ञान में भी है।

हर वरदान में एक छुआ हुआ श्राप होता है। विज्ञान में भी है।
 हर शिवके का दो पहलू होते हैं। एक विज्ञान के लिए अच्छा और एक किसी के लिए बुरा।
 आज प्लास्टिक सर्जरी की मदद से कुलूप से कुलूप व्यक्ति भी सुंदर बन सकता है।
 हर शिवके का दो पहलू होते हैं। एक विज्ञान के लिए अच्छा और एक किसी के लिए बुरा।

ऑस्ट्रेलिया के कुछ वैज्ञानिकों ने मालीबियुम को एक जगह से दूसरी जगह टैलिपोर्ट कर एक नया अय्याय रचा है, जो कि कुछ ही दिन पहले हुआ है और ऐसी उम्मीद की जाती है कि कुछ ही अरसे में मनुष्य भी खुद को टैलिपोर्ट कर सकता है।

जिस सामान्य व्यक्ति को जनसमर्थन हासिल होता है उसे राजनीति कहा जाता है और जो नीति देश की सेवा के लिए अपनाई जाती है उसे राजनीति माना जाता है परंतु

राजनीति का मध्यस्थ

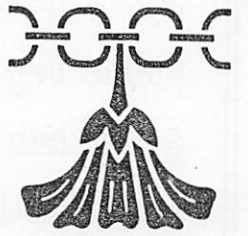
विकास मानवधनिया एम. वाई. जे. सी.

विज्ञान को सिर्फ वरदान या सिर्फ श्राप माना जाता है।
 कहना मूर्खता होगी। वह इन दोनों का विज्ञान को सिर्फ वरदान या सिर्फ श्राप मानना मूर्खता है।
 कम कमी न होगी।

वैज्ञानिक ऐसी दवा की खोज कर रहे हैं, जिससे आदमी को पुनः जीवित किया जा सके। इससे धरती पर आबादी सिर्फ बढ़ेगी।

आज हम एक-जगह से दूसरी जगह टैलिपोर्ट हो सके, तो हर कोई इन शक्तियों का दुरुपयोग करेगा। कोई आराम से बैंक लूट लेगा और कोई कुछ नहीं कर सकेगा। आप नहा रहे होंगे और कोई आप के बाथरूम में प्रवेश कर लेगा।

दूसरे महायुद्ध में अमेरिका ने एटम बम को जापान पर गिराकर बताया है कि इन शक्तियों का कितना दुरुपयोग किया जा सकता है। खाड़ी युद्ध में भी उसने इन शक्तियों का दुरुपयोग किया था।

रवीन्द्र प्रभु
एफ. वाई. बी. कॉम

आज राज करने की नीति राजनीति बन गई है। आज जहाँ एक तरफ बिहार में लालू जी चलाए के लिए हमें चार नहीं तेरह पहियों की आवश्यकता पड़ती है। गांधीजी ने कहा था किस्ती भी देश की प्रगति उस देश की साधन संपत्ति या भौगोलिक सीमाओं पर आधारित न होकर वहाँ के लोगों द्वारा चुने गये, प्रतिनिधियों पर निर्भर होती है और आज अष्टचार को मिल रहा समर्थन एवं घोटालों में की जानेवाली प्रगति गांधीजी के वाक्यों को शत-प्रतिशत सत्य सिद्ध कर रही है। आज हमारे नेता जब मन चाहे विधानसभा को अखाड़ा बना देते हैं तो वही दूंसरी और अभिनेता से नेता बने प्रतिनिधि इसे सामंत्व बनाने में भी कोई कसर नहीं छोड़ रहे हैं। यही क्रम एक दिन हमें यह कहने के लिए मजबूर कर देगा - ईमानदार नेता और वो भी भारत के, हूँदते रहे जाओगे। आज हमें सत्य मानने में अपने देश को वैभवपूर्ण बनाना है तो इस राजनीति के मजबूत के समाप्त करना होगा और जागरूकता की उत्पत्ति को हर दिन में प्रज्वलित करना होगा।

एक प्यारी सी लड़की

दोस्तों.. ॥

मुहोब्बाल किसे नहीं होती. आप भी कभी ना कभी तो किसी से या किसी की चीज को सही मुहोब्बाल तो पर किए ही होंगे। और सक्ता है वह आपको मिल गई होगी.. या सक्ता है वह आपसे बिछड़ गई हो। आप भी किसी गम या किसी खुशी का सपना देखे ही होगा और उस पल आप अपने सपनों के राजकुमार होंगे। ऐसी ही कुछ भरी भी दास्ता है.. पर फर्क सिर्फ इतना ही है कि आप किसी पल अपने सपनों के राजकुमार बने होंगे पर सपना राजकुमार हैं सपनों का उन सपनों का जिनपर मैं हमेशा जीता है उसमें इस राजकुमार सहित एक राजकुमारी भी है।

कल सपने में
प्यारी सी एक लड़की आई,
आते ही भरी,
घड़कनों में समा गई ॥
उसप ही जीता,
उसपर ही मरता
हाथ भरी बफाई
बस एक ही लम्हा,
एक ही चेहरा,
हर पल सताए।
राती में सपने

प्रशान्त श्रीवास्तव
एफ. वाई. बी. कॉम

धन्यवाद ॥

दिन में भी सपने
हय
क्या मैं भी एक सपना हूँ ?
उसका ही चेहरा
उसकी ही अदाएँ
दिल को तड़पाए
है जानमन
रुझी को मैं चाहूँ
तेरी ही मुहोब्बत पर मैं जीऊँ
तेरी ही मंजिल को मैं अपनाऊँ
लोग कहें
यह इश्क नादान है
पर मैं कहूँ
यह दो
नादान दिलों का
संगम है
दोस्तों
अब बिदा लेते हुए
मैं आपसे एक ही विनती
करता हूँ दुआ करिए हर उस खुदा से
जो दिला दे मेरी मंजिल मुझे
जो मिलवा दे उनसे मुझे

हरसरी

अपना सा था
वो लम्हीं
वक्त के
हर लम्हा को बहला रहा था
वो लम्हा
कई रातों काटी है उस एक पल
के इंतजार में
लेकर आँसुओं के रेतो अपने
पलकों के साथ में
सजी हुई थी

लम्हा

प्रख्याक सरस पाण्डे

आँखें
आज फिर कहर सा बरपा गई उनकी आँखें,
प्रेम की बूंदें भी बरसा गई उनकी झुकी आँखें,
उन्हीं आँखें में कभी देखा था भोलापन में ने,
आग में धी सा काम कर गई चढी आँखें,
याद है उनकी बेशर्मी भरी चंचलता भी,
आज तहराव लिए रुक गई खुली आँखें,
आँखें से उस का अहसास किया जाता है,
मगर उलझन में डाल दी मुझे ठिठकी आँखें
सुबह का भूला शाम को धर आ जाय,
जान लूंगा कि नहीं भूल की, भटकी आँखें ॥

आज मेरी रुह कह रही थी,
 वो है आज अकेली
 न कोई साथी
 न कोई साथी
 जिस उरने अपने आप में
 है पया
 बस, अपनी खातिर
 जीने वाले लोग है

रुह

दुल्हन सी यादों की सेज पर
 दिल के दरवाजे पर
 दे रहा था आज दरतक कोई
 अंदर ही अंदर ही
 चुप रही थी
 कोई मुकीली चीज
 क्या वो चीज
 मेरी तन्हाई थी
 या फिर मेरी
 तलाश थी
 कोई बेखबर है
 मेरे इन बरबाद हालात से
 मुझको
 जिंदा ही जला रहे हैं वो
 मेरे सब की
 इन्हा में वो खुद तो किनारे पर खड़े है,
 और मुझको समंदर बतला रहे है
 मेरी वफा का आज वो - अंजाम दिखा रहे है।

इस समाधि में छिपी हुई है,
 एक राख की देरी।
 जलकर जिसने स्वतंत्रता की,
 दिख आरती करी।

॥ लक्ष्मीबाई की समाधि ॥

श्रेश्ठा महला
 एम.वा.ई.बी. काम

ऐसा क्यों है इसी बात की
 तकलीफ है
 अजनबीयत की ये सुई
 आज उसे ही क्यों
 चुप रही थी,
 सब कहूँ तो
 खौफ सा है मुझे भी
 इसी बात का
 मेरी रुह आज मुझमें नहीं है
 गहरी साँसों पर खामाशी का
 आँचल
 लला की तरह बेजान
 एक चीख सुनाई
 देती है
 फिरसे गहरा सन्नाटा
 मेरी रुह मेरा जिसम
 आज एक दूजे में नहीं है
 मेरी रुह आज मुझमें नहीं है।

प्रधान श्रीवारत्तव
एफ. वाई. बी. कॉम

यह दुनिया अर्धरी ॥
गुम बिन यह जान अर्धरी,
अब तो
पर..
गुम बिन यह चाँद अर्धरी
गुम बिन है यह दिन अर्धरी
एक पल गुम बिन ।

गुजर न पाता
अब गुम बिन
रहा नहीं जाता
क्या करे.. हया!!
हर पल... ॥
छिपते- छिपते
देखते हैं गुम्हें,
रोज-रोज, हर रोज,
कोई शरारत तो नहीं की।
मुहोबत की है गुमसे,
मरी अर्धरी दुनिया ॥

नरेश कचारिया
एफ. वाई. जी. सी

ज्यों उजियाला दीप का।
हवा बुलाती, प्यार बुटाती,
हर पीपल की छाँव की।
नदिया मरे गाँव की।

गोरी - गोरी फिर मछलियाँ,
जैसे मोती सीप का।
जल नदिया का निर्मल डलना
खिलती अपने रूप में।
बुँधरानी लहरें परियाँ-सी,
खिलमिल करती धूप में।
रेल रुकती बिछी हुई है,
जैसे पायल पूँव की।
रुन-रुन रुन-रुन गाती गाने,
नदिया मरे गाँव की।
कितनी भोली कितनी प्यारी,
नदिया मरे गाँव की।

नदिया मरे गाँव की

नरेश कचारिया
एफ. वाई. बी. कॉम

आशा की विन्यासी।
यहाँ निहित है स्वतंत्रता की,
यह समाधि है प्यारी।
रानी से भी अधिक हमें अब,
बमक उठी जवाना - सी।
आहुति - सी गिर, चढी चिला पर,
लड़ी बीरबाना - सी।
सहे वार पर वार अंत तक,
लक्ष्मी मदर्नी की।
अंतिम लीलास्थली यही है,
झाँसी की रानी की।
यह समाधि यह लघु समाधि है,

एस. वाई. जे. सी.

संजल

एक दिन तो गुमसे बिछड़ना ही था।

हम तो आए थे हमें जाना ही था,

रोना न गुम, गुम्हार आँसू थाड़े।

(४) चलते हम गुम्हारी दुनिया छोड़े,

तो लड़पाने पारो कफन के लिए।

मर गए पारों गर मारुँक की गली में,

जान क्योँ देते है दुल्हन के लिए,

(३) जान देनी है तो वतन के लिए,

पर दिल तो मेरा एक ही था।

तार तो बहुत है आसमाँ में,

देखा न किसी ने मेरा दिल टूटे,

(२) तारा टूटे तो दुनिया देखे,

जिंदगी वो पहली है जो सुलझती नहीं।

आंर फिर वही कहानी दोहरा जाती है ये जिंदगी,

सपने नए सजाती है ये जिंदगी

हर पल नए ख्याल लाती है ये जिंदगी,

कोई नया चेहरा सामने लादेती है जिंदगी,

करवट फिर बदलती है ये जिंदगी,

दद-ए-दिल को कोई जान पाता नहीं,

जिसे चाहते हैं हम वही हमें मिलते नहीं

जिंदगी वो पहली है जो सुलझती नहीं,

जिंदगी एक पहली

(हिंदुस्तान)

कह रहा है हम से, मत उजाड़ो गुलदस्ता

करते है दंगे, बहाते है खून यहाँ।

मजहब के नाम पर लड़ते लोग यहाँ,

गुजरे हुए लम्हों का आर्डेना है गुलदस्ता ॥२॥

कह रहा है राष्ट्र, बलिदान है चाहता,

एकता के बंधन में बांधता है यह हमें।

गुलदस्ता,

सत्य, अहिंसा और शांति की साधना है

गुजरे हुए लम्हों का आर्डेना है गुलदस्ता

गुलदस्ता

एस. वाई. बी. काम

श्रीती शाह

यह सोचना मेरी भूल थी।

तू मेरा प्यार है हमसफर है,

मुझे कुछ से कोई शिकवा नहीं,

इस दद का कोई इलाज नहीं।

कुछ इंतना मेरी भूल थी।

हर दिन हर रात,

हर शहर हर चौबारा,

हर गाँव हर गाँधी,

कुछ इंतना मेरी भूल थी।

जिंदगी के बिखरे रास्ते पर,

कुछ चाहना मेरी भूल थी,

मुझे माफ करना मेरे हमसफर,

मेरी भूल .

हिंसा निर्दमना बाजार खड़ी,
 सत्य अहिंसा को लगी हथकड़ी
 आज बन गई बड़ी खदान।
 सत्ता लोभी घोटालों की
 बंधी जहाँ थी पूजा महान,
 दया धर्म देश के खातिर।
 मरे पड़े है युद्ध समान।
 मंदिर, मस्जिद, गुरूद्वारा में
 युद्ध नगाड़े बजते आज,
 प्रेम की बंशी टूट गई,
 कहाँ खा गया हिन्दुस्तान?
 सुभाष नेहरू गांधीजी का
 कुछ तो धारी करे रव्याल
 आजदी के पचास साल

आजादी के ५० साल

बोहरा नवरत्न
 एफ. वाई. जे. सी.

रिडि-रिडि के हर आँगन में,
 दृष्टि का
 सम्यक दृष्टि एवं सम्यक सृष्टि का,
 इस जनवरी पर।
 और हम भारत के नवयुवक,
 आशावादी मार्ग से गुजरकर,
 रोपों नये गुलाब,
 तभी इस पर्व को मनाने का,
 आशय होगा,
 जीवन में सफलता का संलाभ।

राष्ट्रीयता धारों तरफ फैले कोहरे में,
 कैद होकर रह न जाये,
 इस जनवरी पर
 हमें उन विपदाओं से,
 बूझना होगा,
 मानवता में नाम पर,
 जो लगी है कालिख,
 उसे राष्ट्रीय धारा की सफेदी में,
 धोना होगा,
 इस जनवरी पर
 मित्रों, संकल्प लेना है आज हमें,
 जड़ता को काटने का,
 विषयक रसताँ पर अमृत
 फैलाने का,

छवीस जनवरी के प्रति

रविन्द्रप्रभु
 एफ. वाई. बी. कौम

गुजरते हुए लम्ही का आर्डेना है गुलदस्ता ॥१॥
 प्रेम में बने शान्ति का स्तोत्र गुलदस्ता,
 विनाश के साथ में देश है गुजर रहा।
 शहीदों का लहू आज यही पुकार रहा,
 गुजरते हुए लम्ही का आर्डेना है गुलदस्ता ॥३॥
 प्रेम में प्रेम का प्रतीक है गुलदस्ता,
 राजनीति देखो अपनी चाल चल रही।
 प्रेम की भावना हर दिल से आज निकल रही,
 गुजरते हुए लम्ही का आर्डेना है गुलदस्ता ॥२॥

बोहरा नव रत्न एफ. वाई. जे. सी

शिक्षक रक्षक, आज यहाँ का हुआ जा रहा इस्तेमाल।
 हिंद की हिन्दी धारा, खड़ी अंग्रेजी पर चौर कुले
 मिला सके हम नहीं अभी तक गुलामी के स्पष्ट निशान।
 जनता का मत पूछो हाल नेता हुए है मालामाल
 यह किसका लहू, कौन मरा, कल हुआ है संविधान।
 लंगडा लूंगा अंधा शासन अनुशासनहीन प्रशासन
 दुश्मन की है रात अंधेरी कब डूबेगा नया विधान

3) अपनी विजय का मित्रों विवशस खो न देना।
 आँधी से जूझने का अभ्यास खो न देना।
 कुर्बानियों के इंसानों हीरे जड़े हुए है।
 इस देश का सुनहरा इतिहास खो न देना।
 8) आँधियों का असर इतना गहरा हुआ नफरतों का सियारी अंधेरा हुआ
 आज के दौर में हकीकत यही अंधा कानून है न्याय बहरा हुआ

देखी नहीं जाती
 दिल भर आता है जरा भी देखी नहीं जाती
 दिल की उजड़ी हुई बरती देखी नहीं जाती
 वो ये कहते है, मेरे घर को जला जलौं
 जिनसे बिजली भी चमकती नहीं देखी जाती
 अपनी बरबादियाँ तो मैं देख सकता हूँ
 मगर तेरे हाथों पे खामोशी देखी नहीं जाती
 उनके क्या दिल है जो इंसानों को लड़पते है
 हमसे तो मछली भी लड़पती देखी नहीं जाती
 प्रेम वो शराब (जहर, अ) है जो इंस-इंसके भी जाती है

मौत मीठी है या कड़वी देखी नहीं जाती।
 मित्र में आ नहीं पाऊँगा तेरी शादी में,
 मुझसे उठती हुई जाली देखी नहीं जाती
 याद आती है कोई जुल्फ सियाह कामचकर
 हमसे धनधोर घटा भी देखी नहीं जाती
 बस यही सोचकर मैं खूब गया सगर में
 तुमसे शायद, अर्थी मेरी देखी नहीं जाती
 आज महफिल में कुछ ऐसे भी है मेरे अपने
 जिनसे अपनी की तरफ़ी भी देखी नहीं जाती
 देखी नहीं जाती (बस), देखी नहीं जाती
 दिल से दिल टकराया, वह क्या बात हो गई
 दोनो की ही जान बेकरार हो गई,
 मगर जब टकराये दो दिमाग
 तब पैदा हो गई ऊँच नीच की संगत

और आवाज गया?
 धार होत-हो हो गई
 वर्षा आधी, वर्षा
 बाले बाबू, मम
 घर आगन रि
 बबल, छो म
 भी-मी मर
 विद्या, तो 3
 कुल-बिनी वद
 इधर बाग म इम
 अच्छी बषा, र
 गरीबी, आंधा 2
 पानी इसी लिए
 बिछपी।
 आप को देना
 होतों को उ
 कदम अपने उ
 बांधों ने च
 मगर जब दिमा

हर प्रणी से प्यार मुझे
हर धर्म का नारा मेरा है।
गिरिजाधर के घंटे में
ये गुण्डरिया मेरा है

मंदिर भी मेरा मस्जिद भी मेरी
हिंदू भी मैं, मुस्लिम भी मैं
गिरिजा हिमालय मेरा है
शिखरों से लदा हुआ
सागर ये सागर मेरा है
गहरी ये घाटियाँ
पर्वत की चोटियाँ है मेरी
विरत गगन मेरा है।
नदियाँ है मेरी, घाटियाँ है मेरी
या चौबारा मेरा है।
ये गाँव, शहर है मेरा

ये भारत मेरा है।

एफ. वाई. जे. सी.

वक्रण भौतिक

वह किसी और का हाथ पकड़कर घूमने निकल गई।
अपनी ओर दुनिया की नजर पकती देखी
मार तुम्हें सोचने में डतनी देर लगा गई
इंतजार तो किया था उसने तुम्हारे साथ का
किसी ओर की हो गई।
वो थोड़ी देर पकले ही,
चाहा था घुमने तो, जिसका
और दिमाग ने कहा-थार बहुत देर हो गई

मार जब दिमाग की बांधी आई,
होथों ने चाहा छूले गुझे,
कदम अपने आप में बढने लगे,

होठों को अब आपका नाम, पता याद हो गया,
आप को देखा और दिल ने कहा प्यार हो गया,

कारवा गुजर गया

पानी इसी लिए तेरे स्वागत में, है हमने मुस्कान
गर्मी, आधी अंधड़ लूँ से, तुम से ही है राहत
अच्छी वर्षा, प्यारी वर्षा, बत्वों को तू भायी
दुखर गाग में झूम-झूम के मोर-मोरनी नाचें आई.
कुत्ते-बिल्ली बंदर मामा, दुबक है सब तन को ऐंठे
बिडियाँ, तीते और कर्बुर पेड़ों में छिप-कर बैठे,
भीगे-भीगे धर पर पकूँवे, तो मम्मी ने डाँट लगाई,
बबलू, छोटे-मोटे भीगे, भीगे है बाबा बेचारे,
धर आगन गलियाँ चौबारे वर्षा में भीगे है सारे,
बाले बाबू, रामू श्यामू, मस्ती से भीगे आई.
वर्षा आयी, वर्षा आयी, हरियाली खुशहाली आयी

वर्षा आयी, वर्षा आयी

एफ. वाई. जे. सी.

वक्रण भौतिक

और आवाज आई कहीं से थार, ये क्या हो
प्यार होत-होत ये नफरत कहाँ से जानिसार
हो गई

उन्ही कर्मों के सहारे

कुछ अट्टहा वृक्ष कर जाना है।

बुरे कर्म करना है आसान,

भागवान को भी मदद को आना है।

आप उकरत आन पड़ी तो,

जालियों से उन्हें मुक्त करना है,

कर तू कमजोरों की मदद,

जिसने प्यार का मोल जाना है।

जिंदगी में अपना वही हुआ है,

जो मारुमों पर जुल्म डाला,

खुद को क्या समझता है?

खाली हाथ ही जाना है।

खाली हाथ आए थे,

जिसे वापस ले जाना है,

क्या साथ आए थे अपने,

जिंदगी

एफ. वाई. जे. सी

जगदीश पारीक

भारत ये प्यारा, मेरा है।

मैं भारत का वारसी हूँ

कण - कण ये सारा मेरा है

कैसे इसको जलता देखा

कैसे इसको टूटा देखा,

पशोदा का आवँल मेरा है

जोधा की तलवार भी मेरी

पदमा की है मेरी राखी

हर जन की परवाह मुझे है

एफ. वाई. बी. काम

अभिल

आगे हर दुकराए आशीक का यही अंजाम होगा।

ना मिलने पर मर जाऊँ सरआम तेरा नाम लेकर,

पर मेरा प्यार कामयाब जरूर होगा।

जीत रही अपने रूप से तू हमसे

मेरा आखरी सलाम तेरे ही नाम होगा।

दुनिया से रुखसत होते वक.

पर तेरा दिल मेरी आशिकी का गुलाम होगा।।

चाहे जितनी शिकवा कर लो आज हमसे,

कल इसे हमसे प्यार भी जरूर होगा।

नफरत है तेरे दिल को आज हमसे,

कल हमारा जरूर होगा।।

आज वक है शैरीका,

आशिक

एफ. वाई. बी. काम

अभिल सिंघानिया

खाली हाथ जाना है।

खाली हाथ आए है,

सब यही पर रह जाना है।

छोड़ सब मोह, माया, रिशते, बन्धन,

जिसे खाने से डरता है,

क्या जिंदगी में पाया था तुझे,

फिर लौटकर दुनिया में आना है।

कक को मेरे
सनाई को भी
रही थी। ते
साबित हो स
बहना था ए
जवानों को उ
अंधरी रात
संजका स
पर पहुँचान
इसे राती र
इस टुकड़ी
पार्किस्तान क
यह यु
मदद नहीं
नशेरा जरू
पत्नीस थ
हमारे जलज
नजर नहीं आ
बहाव। इस
समझ नहीं अ
छाया हुआ था
धनी अं
1971 क

सत्यी घटना

1971 के युद्ध की वह भयानक रात

धनी अंधेरी रात थी। चारों ओर सन्नाह
छाया हुआ था। वे सभी करकश में थे। उन्हें
समझ नहीं आ रहा था कि किस ओर कदम
बढ़ाएँ। इस धोर अंधकार में उन्हें कोई रास्ता
नजर नहीं आ रहा था। वे सभी सैनिक थे।
हमारे जांबाज भारतीय सैनिक संख्या में
पक्षीस थे। उनके नायक के पास इलाके का
नक्शा जरूर था। मगर इस समय उससे कोई
सद्व नही मिल पा रही थी।

यह युद्ध का समय था। भारत

पाकिस्तान का युद्ध छिटा हुआ था। सेना की
इस रातों रात 20 मील दूर स्थित एक चौकी
पर पहुँचाना था। वायलेस पर कमांड पोस्ट
से उनका सम्पर्क लगातार बना हुआ था। धनी

अंधेरी रात, ऊपर से हिमपात जारी था।
वापनों को अपना हर कदम सोच समझ कर
बढ़ाना था। एक भी गलत कदम जानलेवा

साबित हो सकता था। कड़ाके की ठंड पड़
रही थी। तेज बर्फाली हवा, रात के भयावने
सन्नाह को चीरती हुई उन सबकी परसलियाँ

रक्त को भेद रही थी।

वे अपनी पिछली चौकी काफ़ी पीछे छोड़

चुके थे। आगे चारों ओर बर्फ ही बर्फ नजर आ
रही थी। टुकड़ी के नायक ने घड़ी पर नजर आ
डाली। रात के तीन बजे थे यानि कि कुछ ही

घंटों के बाद सुबह के उजाले में रास्ता मिलने
की बजाय दुश्मन के हमले की संभावनायें
उभरा थी। सुबह का सूरज उनके लिये मौल
का संदेश था। उन्हें किसी भी हालत में रात
के अँधेरे में ही आगली चौकी तक पहुँचना था।

पर कैसे? नायक के माथे पर चिंता की
लकीरें और धनी हो रही थी। सारी सैनिक
भीपरेशान थे। सभी वायलेस सेट ने संकेत
देना शुरू किया गुम लोग चौकी पर गुरज पहुँच
कर रिपोर्ट करी ओवर।

टुकड़ी के नायक ने अपनी परेशानियाँ
के बारे में बताया। उधर से चोलावनी भरा संदेश
आया हालात कुछ भी हो गुम अपना रास्ता
तूँही, और आगे बढ़ो। ध्यान रखा,

कमांडर के संदेश को सुनकर नायक ने
आत्मविवरण से कहा सर-सुबह होने से पहले
हम चौकी पर पहुँच जायेंगे।

तभी सबके सब साँसे रोक कर चौकध
हो गये। इस निजम इलाके में कोई फौजी आ
रहा था। बजनदार बूटों की आवाज से ही लगा
कि वह कोई फौजी है। लेकिन इस तरह अकला

लोग मेरे पीछे-पीछे आइये। कई सालों में
बहुत अच्छा हुआ, आप लोग आ गये। आप
फिर भी चौकी पर और सैनिकों की जरूरत है।
हुआ किंतु दुश्मन को जबरन हानि हुई है।
कल एवशन हुआ था अपना भी नुकसान

है। कैप्टन ने कहा, हौं मुझे मालूम है।

सभी को हर हाथ में अगली चौकी तक पहुँचाना
में लगाम रखी गयी थी। सुबह होने के पहले हम
हुए कहा, हौं हम सब कश्मीर की इन पहलियों
टुकड़ी के नायक ने थोड़ा अवसर होने

अगली चौकी का रास्ता बताया है।

है। आप लोग मेरे साथ आइये, मैं आपको
है, किंतु हिमपात की वजह से सब छिप गयी
खतरनाक है। इस ओर काफी गहरी खाईयाँ
कैप्टन कहने लगा-आगे का रास्ता बेहद
कई कुछ कहता, इसके पहले ही वह

विचारस झलक रहा था।

खले होने के अंदाज में एक अपूर्व आत्म-
का एक कैप्टन उनके सामने खड़ा था। उसके
टर्च की रोशनी में सबने देखा भारतीय सेना
रोशनी की। उस पर थोड़ा भी असर नहीं हुआ।
वे पत्थर। सभी नायक ने अपनी टर्च की
समीप आ गया था। वह एक था अकेला और
सावधान हो गये। अब तक वह उनके बिकर्कल
कई सवाल सबके दिमाग में कोड़े। सभी
क्यों? कहीं दुश्मन तो नहीं। एक ही पल में

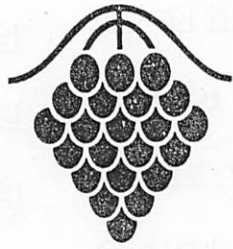
कैप्टन कहने लगा मुताबक हौं हौं हौं और
हर मुताबक भूरी नहीं होती। अनेकों मुताबक
तो संकट में पड़े लोगों की सहायता भी करती
है। नायक चौका, संकट में पड़े लोग? मुताबक
और सहायता? कहीं यह तो कोई.....?

स्वयं ही मुताबक बनजाऊँ।

अभी तक तो नहीं देखा पर कल शायद मैं
थोड़ा हल्का करने की कोशिश करते हुए कहा
नायक ने अपनी हँसी से माहौल को
व्या आपने कभी मुताबक को देखा है?

था कि कैप्टन ने फिर अपना सवाल दोहराया
नहीं बताया। वो उससे ये सब पूछने ही वाला
युनिट का इन्चार्ज है। अभी तक इंसान नाम भी
कमान का ख्याल भी आता-कौन है ये? किस
युद्ध शुरू हो जाये? कभी उसे आगे चलते
की योजनाएँ बनाना? पता नहीं, सुबह से ही
था। समय पर चौकी पहुँचने की फिकर? कल
का दिमाग तरह-तरह के विचारों से उलझा
आपने कभी कोई मुताबक देखा है? नायक
फिर उसने एकाएक पीछे धूमकर पूछा - क्या
तरह भीषण बमबाँरी की, किन्तु मारे गये?
बार्ने करता जा रहा था। कल दुश्मन में किस
वे लोग आगे बढ़ने लगे। कैप्टन उनसे
है।

इंलाके का चप्पा-चप्पा मेरा जाना पहचाना
इंटर ही पोस्टिंग पर था। इसी वजह से इस

सिनेश टायरी

गया था। शायद जलने से था, गौली के घाव के कारण खून के जमने से। सब सैनिक आवाक़े थे। तभी अचानक नायक को कुछ देर पहले कही गयी कैप्टन की बात याद आयी - तो क्या कैप्टन..? आगे वह कुछ सोच न सका।

बॉकी के अंदर कमांडर उनका इंजिनार कर रहा था। जब इन लोगों ने रात की सारी घटना सुनाई तो वह चौंक पड़ा, "ऐसा नहीं हो सकता।" फिर उसने कैप्टन का परिचय देते हुए बताया कि अभी कल के ही ऐकेशन में उसके पीठ पर गौली लगी थी। उसे बताया न जा सका। कल शाम को ही उसकी अंतिम क्रिया की गयी थी। नायक की आँखें भर आईं, गला भर गया। वह बोला निश्चित ही पुण्यात्मायें मरने के बाद भी अपनी सेवा करने की वृत्ति नहीं छोड़ती। देश के लिये अपना बलिदान देने वाला कैप्टन निश्चय ही पुण्यात्मा था।

फिर उसे अपने इस अनजाने मित्र के बारे में ऐसे सोचने पर लगाने हुईं। उसने विषय बदलने की कोशिश करते हुए उसका नाम और युनिट के बारे में पूछा। कैप्टन जवाब दाल गया। कहने लगा-अब तो बॉकी भी पास आ गईं। सुबह होने में देर नहीं। बॉकी पहुँचने की और इशारा करते हुए कहा लो-आप लोग सही समय पर पहुँच गये-बड़ी खुशी हुई, बाँटें। लेकिन आप भी तो साथ ही चलेँगे? नायक ने कहा।

नहीं, माफ कीजियेगा-कोई जरूरी काम है कमी बॉकी पर नहीं जा सकूँगा। नायक कुछ लगा। सुबह के प्रकाश में सबने साफ-साफ देखा कि उसकी पौली वर्दी में बड़ासा छेद था। छेद के आस-पास का हिस्सा काला पड़

भूताना
करती
नायक
अरे
शायद
कहा
कल का
कै
दोहराया
हो वाला
नाम भी
मं किस
चले
से ही
कल
उलझा
नायक
क्या
ते शय
मं किस
न उनसे
हवाना
मं इस

सच्चाई

सच्चाई का रस्ता बहुत छटा और सीधा है। हमारे सब कर्तव्यों में विश्वास और स्थिरता के साथ सच्चाई के लिए प्यार सब से ऊँचाई या पहले नंबर पर आता है। सब ही भगवान है। भरे लिए भगवान को प्रेम करना और सब को प्रेम करना एक ही बात जैसा है।

सत्य शब्द सत शब्द से निकला है। शिवाय सब के सब नश्वर है। सिर्फ सब ही एक सत्य है। इसलिए सत या सब भगवान का सबसे महत्वपूर्ण नाम है। वास्तव में यह कहना शिवाय सही होगा कि सब ही भगवान है न कि भगवान सत्य है।

बहुत गहरे सोच-विचार के बाद हम इस नतीजे पर पहुँचे हैं कि सत या सत्य ही भगवान का बिलकुल सही और अर्थमय (गौख्यवत) नाम है।

जहाँ सच्चाई है वहाँ पर ज्ञान भी है जो कि एक सच्चाई है। जहाँ सच्चाई नहीं वहाँ कभी ज्ञान नहीं हो सकता। इसलिए सत (ज्ञान) शब्द भगवान के नाम के साथ जुड़ा हुआ है जहाँ सच्चा ज्ञान होगा वहाँ हमेशा आनंद होगा। वहाँ पर दुख का कोई स्थान ही

नहीं है। यहाँ तक कि सब अनंत (सनातन) है, फिर भी सुख इसी से मिलता है। हम जानते हैं कि भगवान को सचिदानन्द कहते हैं। जो सत्य के साथ ज्ञान, आनन्द को भी भगवान के साथ जोड़ लेता है वह सम्पूर्णतया सुख-शान्ति को प्राप्त होता है। हमारे अस्तित्व के साथ न्याय तभी होगा जब हम उसके साथ सत्य के प्रति भक्ति जोड़ लें। हमारी दिनचर्या सत्य पर ही निर्भर होनी चाहिए। हमारे जीवन का फैलाव सब से और सब में ही होना चाहिए। परन्तु बिना सब के हम जिंदगी के किसी भी सिद्धांत तक नहीं पहुँच सकते।

आमतौर पर हम "सच" शब्द को सब बोलना चाहिए, इस रूप में लेते हैं परन्तु हम आशय में सब को बहुत खूबेदार में सोचते हैं। हमारे सोचने में, बोलने में, करने में हर जगह सब होना चाहिए। जो इंसान इस संपूर्ण सब को जान लेता है उसे और किसी भी ज्ञान की जरूरत नहीं होती क्योंकि सारा ज्ञान आवश्यक रूप से इसी सब में मिल जाता है। इस सब के ज्ञान से आत्मीय शांति मिलती है, अगर हम इस कभी नकामयाब न होने वाले सब का प्रयोग करना जान लेंगे कि क्या करना योग्य है, क्या देखने योग्य है, क्या पढ़ने योग्य है।

गणेश जी
हैं। सब व प
चाहिए। व
भी स्थान ही
कभी भी अ
सकता। इसी
साधना है। व
स्थान नहीं है
यहां पर
उपहारण दे

અનુક્રમ

ક્રમ નં.	વિષય	લેખક	પાના નં.
૧.	માતૃભાષા દ્વારા શિક્ષણ નું મહત્વ.	પાયલ એમ. જૈન	૬૭
૨.	આઝાદીના ૫૦ વર્ષમાં શું ગુમાવ્યું ?	જનજેતર ચેતના એમ.	૬૯
૩.	શુ કહું આ દુનિયાનું.	યોગેશ એ. વઘવના	૭૦
૪.	પ્રેમનો બસ એક છાંટો દે.	કે. બી. અદબ	૭૧
૫.	બુઢાપો એક ઈલ્તજી		
૬.	ફરિયાદ ન કર ઈશ્વરને		
૭.	પ્રભુ કૃપા કોને કહેવી		
૮.	ભ્રષ્ટાચાર - આધુનિક યુગનું મુખ્ય દુષણ.	લખાની મીથુન એચ.	૭૨
૯.	સૌંદર્ય સ્પર્ધા.	હાર્દિક સી શાહ	૭૩
૧૦.	જુંદગી એવી.	ભાલિયા સંદીપ એન.	૭૫
૧૧.	ભારતનું નામ રોશન કરીએ.	નરેશ ડી. કચારીઆ	૭૭
૧૨.	ગઝલ		
૧૩.	“ભારત રત્ન” શુભ લક્ષ્મી		
૧૪.	“જ્ઞેયા” તા.	રાંભિયા આશિષ એસ.	૭૮
૧૫.	ટી.વી. - આધુનિક રાક્ષસ.	મીત્તેશ વી. પંડ્યા	૭૯
૧૬.	કોહિનુર - વિદ્યાનો દિવ્ય પ્રકાશ.	શાહ ફાલ્ગુની એલ.	૭૯
૧૭.	મૈત્રીની દુરદશા.	ડોક્ટોરીયા નીશા એમ.	૮૦
૧૮.	બેવફાઈ.		
૧૯.	વ્યસન એક શાપ.		
૨૦.	ઉત્સવ દર્શન	પુજા બી. શાહ	૮૧
૨૧.	ગાંધીજી - તમારા - મારા - આપણા કે ગુજરાતી નારડિયાઓના.	લખાની મીથુન એચ.	૮૨
૨૨.	સહ શિક્ષણ	શાહ દિપક કે.	૮૫
૨૩.	હડતાલમાં હોમાતું ભારતનું ભાવિ.		
૨૪.	જ્ઞેઈએ છે.	જ્ઞેષી મેહુલ	૮૬
૨૫.	વિદ્યાર્થીની મુંઝવણ.....	દોશી દિત્તી વી.	૯૦
		શાહ ફાલ્ગુની	૯૦

મ'પ
શિક્ષ

માતા તર
ભાષા એટલ મ
પોતાનાં ભાવો
કરી શકે એવી ર
એ ક્યારેય બં
નિકટતાથી, અ
જ માતૃભાષા ને
આવી છે. એવ
જે ભાષા અંકસ
અચાનક શક્તિ
લાગે અને માણ
સરી પડે અથવા
મુખમાંથી જ
અનિવાર્યપણે
હોવાના, એમ
માતૃભાષા એ
આવેલ કડુ-ડે
દેહપિંડ ને વટ
કેળવણીનાં સં
જ કોઈને શિરે
એની માતૃભા
સ્વજનોની જો
કરીને પોતાની
પ્રદાન કરતે હ

માતૃભાષા દ્વારા શિક્ષણનું મહત્વ

માતા તરફથી જન્મજાત વારસામાં મળેલી ભાષા એટલે માતૃભાષા. માતૃભાષા દ્વારા બાળક પોતાનાં ભાવોની અભિવ્યક્તિ જેટલી સહજતાથી કરી શકે એવી આસાની, હળવાશ, અનાયાસપણું, એ ક્યારેય બીજી કોઈપણ ભાષા ગમે તેટલી નિકટતાથી, આત્સસાત કરી શકતો નથી જ. તેથી જ માતૃભાષા ને માતાનાં ધાવણ જોડે સરખાવવામાં આવી છે. કહેવાય છે કે સ્વપ્નમાં કે ઉંઘમાં માણસ જે ભાષા આકસ્મિક જ મોટેથી ઉચ્ચારી બેસતો હોય, અચાનક શારીરિક કે માનસિક વણકલ્પ્યો આઘાત લાગે અને માણસના મુખમાંથી જે સહજ પણે શબ્દો સરી પડે અથવા મૃત્યુશય્યા પર પડેલા માનવીનાં મુખમાંથી જે અંતિમ શબ્દો સરી પડે એ અચૂક, અનિવાર્યપણે એની પોતાની માતૃભાષા માંજ હોવાના, એમાં ક્યાંય શંકા ને સ્થાન નથી, એટલે માતૃભાષા એ ગળથુથીમાં બાળકને પીવડાવવામાં આવેલ કડુકડિયાતા જેવા ઔષધની જેમ બાળકના દેહપિંડ ને ઘટનારી દાત્રી છે. માતા પછી બાળકની કેળવણીની સૌથી મોટી જવાબદારી અજાણ પણે જ કોઈને શિરે આપો આપ આવી પડતી હોય તો તે એની માતૃભાષા જ છે, કારણકે દિવસ રાત ઘરમાં સ્વજનોની જોડે જે માધ્યમ દ્વારા બાળક વાતચીત કરી ને પોતાની જરૂરીયાતો અને ભાવનાઓનું આદાન પ્રદાન કરતો હોય એ ભાષાના સંસ્કાર, એ ભાષાની

રહેણી કરણી એ ભાષાનું જીવન ધોરણ અને એ ભાષાની લોક સંસ્કૃતિ એ બાળકમાં સહજપણે વણાતી જતી હોય છે. તેથી પોતાની માતૃભાષામાં શિક્ષણ મેળવવું જીવનનો વ્યાવસાયિક કે સામાજિક વ્યવહાર - વાણિજ્ય સંભાળવા એને માટે ડાબા હાથનાં ખેલ સમા થઈ પડે છે. એમાં એ જેટલી સહજતાથી પ્રાવિણ્ય મેળવી ને એ ભાષાના હાદને પ્રકટાવી શકે છે. એ ક્યારેય બીજી કોઈપણ દત્તક કે ઉછીની ઉધાર રીતે અપનાવેલી ભાષામાં શક્ય હોઈ શકતું નથી. માતૃભાષાતો દાદીની વ્હાલભરી વાર્તા જેવી વ્હાલી અને છોડાવી ન ગમે તેવી મીઠડી, આકર્ષક અને પોતીકી લાગે છે. એમ કહેવાય છે કે ઘોડે ચડનાર બાપ મરજે પણ દળણું દળનારી મા ક્યારેય ન મરજે એવી જ રીતે 'ઈન્ટરનેશનલ' ખ્યાતિ ને વરેલી કે વ્યાવસાયિક સંજોગો ને કારણે અપનાવેલી ભાષા ભલે ભૂલાઈ જાય, ભૂંસાઈ જાય કે કોઈ રાજકીય કાવાદાવાના સંજોગોનો શિકાર થઈ આપણી પાસેથી ઝૂંટવી લેવાય પણ આપણી જીભને વળાંક અને વળોટ આપનાર, આપણને બોલતા શીખવનાર આપણાં લોહી-માંસ અને ચામડી જોડે જડાયેલી આપણી માતૃભાષા આપણી પાસેથી ક્યારેય ન છીનવાઈ જાય એને માટે સતત જાગૃત રહેવાની જરૂર છે.

તેથી જ આ બાબતના અનુસંધાન માં આપણે સૌએ માતૃભાષા દ્વારા જ શિક્ષણ લેવાનો આગ્રહ રાખવો જોઈએ. લોકસેવા અને રાષ્ટ્રઘડતર અર્થે સર્વ સમજી શકે તેવી સરળ, સ્પષ્ટ અને પારદર્શી ભાષાના પ્રયોગનો આગ્રહ રાખનાર આપણા રાષ્ટ્રપિતા

મહાત્મા ગાંધીજીએ પણ આપણા ગુજરાતીઓના ગુલામી ભર્યા માનસને જગાડવા 'અંગ્રેજી શીખવાની જરૂર જ છે, એવું નથી' એ લેખ દ્વારા આ જ મહત્વના મુદ્દાને આપણી સમક્ષ પ્રગટ કરતાં જણાવ્યું છે કે માતૃભાષામાં ન ભણનાર બાળક પોતાનાં જ ઘરમાં ઝડપથી પરાયો બનતો જાય છે. કારણકે ઘરનાં અન્ય સ્વજનો ને એનાં શિક્ષણનાં માધ્યમ ની ભાષા આવડતી જ હોય એવું નથી બનતું. વળી જે પોતાની ભાષા દ્વારા પોતાના વિચારો, પોતાની શોધખોળો, પોતાના અભ્યાસ સંશોધનોના નિયોડ જે પોતાનાં સમાજમાં જ પીરસી ન શકે, એ જાણ્યે અજાણ્યે પોતાની ભાષાનો દ્રોહ કરે છે. તેને લીધે એ ભાષાની જે વિચાર સમૃદ્ધિ જોઈએ તેનાથી તે વંચિત રહી જાય છે. એ આપણે જ આપણી દેશભક્તિ, સંસ્કૃતિ, રક્ષાં અને માનવીય ગુણવત્તા નો કરેલો મોટા માં મોટો દ્રોહ છે.

વળી માતૃભાષામાં શિક્ષણ મેળવવા માટે બાળક જેટલા ઓછા સમયના ભોગે બધું શીખી શકે તેના કરતાં ઘણો વધારે સમય બાળકે અન્યભાષા અને તેમાંય આપણ જેને આંતરરાષ્ટ્રીય, કોલેજજીવનના શિક્ષણની ભાષા, દુનિયાના અન્ય દેશોમાંના વહીવટ વ્યવહારની સુવિધાની ભાષા, વૈજ્ઞાનિક ખેડાણવાળી ભાષા કહી અંગ્રેજી ભાષા અપનાવી છે તે ભાષામાં ભણવા માટે પુષ્કળ ખર્ચ કરવો પડે છે. આ ઉપરાંત અંગ્રેજી ભાષા જે રીતે બોલાય છે તે રીતે લખાતી નથી એના ઉચ્ચારોની અનિયમતતા એના જોડણીમાંની અરાજકતા અને

એના વિશિષ્ટ શબ્દ પ્રયોગ (Idioms & Phrases) વગેરેનો ઉપયોગ શીખવાનો અને તેને વાપરી જાણવાનો માનસિક બોજો બાળકના અભ્યાસના બોજને બમણો કરી નાંખે છે. તેથી ભણતર બાળકને માટે બોજરૂપ થઈ પડે છે.

આ ઉપરાંત અંગ્રેજી જેવી ભાષાના માધ્યમ દ્વારા ભણતા વિદ્યાર્થીના દિલોદિમાગમાં એ ભાષાના સંસ્કાર, રીતરસમ માન્યતા-શ્રદ્ધા-વ્હેમો-રૂઢિચિવાજો વગેરે એટલી બધી હદે અસર કરી જાય છે કે બાળક એ સંસ્કૃતિને અપનાવવામાં ગૌરવ અનુભવે છે અને પોતાના જન્મજાતને વાતાવરણને વખોડવાનું, અવગણવાનું અને તેના વિરુદ્ધ પ્રચાર કરવાનું સુદ્ધા શરૂ કરી દે છે. પરિણામે દોઢસો (૧૫૦) વર્ષની અંગ્રેજી સત્તાની ગુલામી માંથી ઐતિહાસીક અને બંધારણીય દ્રષ્ટિએ સ્વાતંત્ર્ય મેળવ્યા પછી પણ વૈચારિક ગુલામીમાંથી એ માધ્યમ માંથી શિક્ષણ મેળવીને તૈયાર થયેલા આપણા નવ યુવાનો છૂટી શક્તા નથી. દરેક ભાષાના આપણા જીવનમાંના સ્થાન વિષે પથ દર્શક કાકા કાલેલકરે યોગ્ય જ કહ્યું છે કે -

(ગુજરાતી) માતૃભાષા એ મારી માતા છે.
 (મરાઠી) પ્રાંતીયભાષા એ મારી માસી છે.
 (સંસ્કૃત) સાંસ્કૃતિક ભાષા એ મારી દાદામા છે.
 (હિન્દી) રાષ્ટ્રીય ભાષા એ મારી ધાત્રી છે.
 અન્યભાષાઓ મારી સખી છે.

અને અંગ્રેજી (આંતરરાષ્ટ્રીય ભાષા) એ મારી એવી મહેમાન છે. જે મારા દિવાનખંડ સુધી પ્રવેશ કરવાની

જે હેક્ષિયત ધરાવે છે. અર્થાત જ્યાં વસે એક ગુજરાતી ત્યાં ત્યાં સંદાકાળા ગુજરાત એ અરદેશર કવિની ગુજરાતી અસ્મિતાને આપણે જીવંત રાખવી છે.

આમ, અન્ય ભાષા ઓ પ્રત્યે ઓરમાયું વર્તન ન રાખતાં અને અંગ્રેજી ભાષા પ્રત્યે વિદ્રોહી વલણ ન સેવતાં સ્વભાવની સુરક્ષાકાળે થોડો વખત માટે ભાષાંતર થી કામ ચલાવીને પણ આપણે આપણીજ ભાષામાં શિક્ષણ લેવું ઘટે - એમાં જ આપણી ગુજરાતી તરીકેની અસ્મિતા જળવાય તેમ છે. અને એ જ આપણી ગુર્જર સંસ્કૃતિ ની તવારીખ બની પોતાના શબ્દ દેહ દ્વારા જીવંત રાખી શકશે.

પાયલ એમ. જૈન
એફ.વાય.એસ.સી.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

આઝાદીના ૫૦ વર્ષમાં

શું ગુમાવ્યું ?

આઝાદીનું આજ સુવર્ણ પર્વ,
ચહેરે ઉદાસી, હૈયે ન ગર્વ,
વિકાસના, છે વિનાશ સર્વ,
કેવી દશા આ સ્વાતંત્ર્ય પર્વ,
ધી-દૂધ તણી નદીઓ વહેશે,
બેકાર-ભૂખ્યો ન કોઈ રહેશે,
સંપનાં થયાં સૌ ચૂરચૂર,
સ્વરાજ્ય કિન્તુ સુરાજ્ય દૂર.

ભારત જેવા દેશના ઈતિહાસમાં ૫૦ વર્ષનો ગાળો બહુ મોટો ન કહેવાય. કારણ ભારતને આઝાદી અપાવવા માટે ૧૫૦ વર્ષ લાગ્યા હતા. પાછલા ૫૦ વર્ષ સ્વતંત્રતા એટલે શું ? એ કોના માટે ? એ સામાન્ય માણસને સમજાવવામાં વીત્યાં એમ કહી શકાય. આધુનિક સ્થિતિ બેઈને લાગે છે કે ખંજર આઝાદ હૈ સીને મેં ઉતર જાને કો મૌત આઝાદ હૈ જિંદગી કો ઉઠાલે જાને કો.

આઝાદી મળ્યા પછી શું ગુમાવ્યું ? દેશની અખંડતા ? ગાંધીજી, જવાહરલાલ નહેરૂ, સરદાર વલ્લભભાઈ જેવા નેતાઓને આપણે ગુમાવ્યા છે. તેમના આદર્શો અને સિદ્ધાંતોને ગુમાવ્યા છે. ઝાંસીની રાણી લક્ષ્મીબાઈ અને ઈંદિરાગાંધી નું સ્થાન આજે જયલલિતા, માયાવતી અને કૂલનદેવી જેવી સ્ત્રીઓ લેવા માંગે છે. યાદવકુળમાં જન્મેલા કૃષ્ણને બદલે લાલુપ્રસાદ યાદવ અને ગાંધીજીને સ્થાને અરૂણ ગવળી હવે ગાંધીટોપી પહેરી દેશનેતા બની રહ્યા છે.

પચાસ વર્ષ પહેલાં ભારતમાં ગરીબી અને બેકારી હતી તે આજે પણ છે. ભણેલા-ગણેલા યુવાનો નોકરી ન મળતાં બેકાર બેસી રહે છે. તેમનું ભવિષ્ય શું ? પ્રાચીન સમયમાં વિદેશી વિદ્યાર્થી અહીં નાલંદા અને તક્ષશિલા જેવી વિદ્યાપીઠોમાં જ્ઞાન મેળવવા આવતા હતા. પરંતુ અત્યારે વિદ્યાર્થીઓ લાખો રૂપિયા ખર્ચી વિદેશ જાય છે. શું શરમજનક નથી ? ભારતીય વિદ્યાનું અપમાન નથી ?

ભારત લોકશાહી રાષ્ટ્ર છે. પરંતુ અહીં કોઈ

ધર્મક્ષેત્ર રહ્યું નથી અહીં તો કોઈ કૃષ્ણ નથી. નથી પાંડવ, સત્તાના તાંડવમાં અહીંતો બધા જ કૌરવ છે. પાંચ પતિએ અનાથ દ્રોપદી જેવી લોકશાહીના વસ્ત્રો અનેક પક્ષો ખેંચી રહ્યા છે. લાગે છે કે આઝાદી આવી, આબાદી નહીં શિષ્ટાચાર રહ્યો નહીં, ભ્રષ્ટાચાર રહ્યો. ગાંધી ટોપીના ગૌરવને કોઈએ સાચવ્યું નથી. વળી ટોપીને અવળી કરી હોડી તરીકે ઉપયોગ કરે છે. તેમાં મત એકઠા કરે છે. 'ભાગલા પાડો ને રાજ કરો' ની નીતિ આજના રાજકીય નેતાઓએ સ્વીકારી છે.

'સ્વાતંત્ર્ય મારો જન્મસિદ્ધ હક છે' કરેંગે યા મરેંગે' જેવા સૂત્રોએ આઝાદીની લડતમાં જનચેતના જગાડી હતી. પરંતુ 'ગરીબી હટાવ', 'સબભૂમિ ગોપાલ કી', 'મેરા ભારત મહાન' 'જય જવાન જય કિસાન' જેવા જનસૂત્રો એ ભારતીય લોકોની જનચેતનાને સોડતાણીને ઊંઘાડી દીધી છે.

આજે ભૂખમરાનો પ્રશ્ન પ્રથમ છે અને મૂળભૂત છે. જે દેશમાં ખીચડી જેવી કેન્દ્રસરકાર હોય, રાજ્યમાં રબડી જેવી મુખ્ય પ્રધાન હોય તેના નાગરિકો ભૂખ્યાં ન રહે તો ખીજું તો શું કરે ?

આપણે માત્ર પ્રગતિ કરી છે, તો નિરંકુશ વસ્તી વધારામાં, નેતાઓના ભ્રષ્ટાચારમાં નોકર શાહીની નપાવટતા માં, ભારતના એકાદ ખૂણામાં રહેતા પછાત વર્ગના લોકોને પૂછો કે ૧૫મી ઓગસ્ટ એટલે શું ? તમને જવાબ મળશે નહિ. ભારતના ઘણાં લોકોને નથી આવડતું રાષ્ટ્રીય ગીત કે નથી આવડતી રાષ્ટ્રીય ભાષા જ્યારે સમાજના ઘણાં લોકોતો અંગ્રેજી

ભાષાનો સર્વત્ર ઉપયોગ કરે છે.

ભારતએ ગરીબોની વસ્તીવાળો શ્રીમંત દેશ છે. લોકો વધારે દુઃખી જેવા મળે છે. લોકોએ પ્રગતિ કરી છે ૧૦૦ એ ૨૦% બાકીના ૮૦% નું શું ? એમની તો અધોગતિ જ છે ને ? તેની સામે જેવાની કોઈમ કૂરસદ નથી. લોકોનો પરસ્પરનો વિશ્વાસ, ભાઈચારો, એકાત્મતા અદૃશ્ય થઈ છે. આઝાદીના ૫૦ વર્ષની આ ખોટ છે. આઝાદી ની સુવર્ણ જયંતી એ કંઈ તમાશો નથી પરંતુ ગંભીર સમય છે, દરેક નાગરિકે દેશહિત માટે આત્મચિંતન કરવાનો એ કાળ છે.

ઉઠો, ફરી એક થઈ જગાડો,
સૂતેલ આત્માને ફરી ઊઠાડો,
ફેંકો ઉખેડી સૌ ભ્રષ્ટ પુરુષો,
લાવો હૃદયમાં ફરી એ જુસ્સો,
પચાસ વર્ષે ફરી થઈએ સ્વતંત્ર,
નવી ઊંચા ને નવું રાજતંત્ર.

જાજોતર ચેતના એમ.
એસ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

‘શું કહું આ દુનિયાનું’

શું કહું આ દુનિયાનું, આ દુનિયા છે બેશરમોની, શરમ નથી આ માણસમાં, આ દુનિયા છે બેશરમીની ભારત જેવી ધરતી પર થઈ ગયા મહાપુરુષો, આજે એ ધરતી, ભ્રષ્ટાચારીઓનો ભાર સહેતી.

એજ આ ઘરતી છે, જ્યાં થતા ક્યારેક ભજનો,
હવે થાય છે, એ ઘરતી પર 'ડીસ્કો' ના ગાયનો.

એજ આ ઘરતી છે, જ્યાં થતાં ભાઈ-ભાઈના નારાઓ
હવે થાય છે, એ ઘરતી પર કોમી રમખાણો.

એજ આ દુનિયા બની ગઈ છે, હવે પાપની નગરી
થાલો માનવતાનો અભ્યાસ શીખીને એને બનાવીએ
સ્વર્ગની નગરી.

યોગેશ એ. વધવાના
એફ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

પ્રેમ તો બસ એક છાંટો છે.

હું ક્યાં કહું છું કે મને ન્હાવા સમગ્ર દરિયો દે,
તારા પ્રેમનો બસ એક છાંટો દે.

દિન ભર દુનિયાના તડકામાં દોડ્યા પછી,
પળ ભર માટે છાંયડો દે.

તે મને વિકસાવ્યો છે બાગના માળીની જેમ,
તેને પાંજરાના ફૂલોની મહેંક દે.

તારા જીવનની ઈમારતમાં હું કાંકરો બનું,
તારો પુરક બનવા વરદાન દે.

તારા દુઃખનો "અદબ" ભાગીદાર બની શકું,
ઋણ ચુકવવા એટલું કર્તવ્ય દે.

હું બાણું છું, તારી નજરે ઉપકાર નથી કર્યો તે,
પણ મને મારી નજરે જોવા દે.

'બુઢાપો'

ઝાડવાની છાંય તળે બેઠેલો બુઢાપો,
કાળની ઘડીઓ ગણતો આ બુઢાપો.

થુંકે ત્યાં થુંકનો લોદો પગમાં પડે,
ખોવાયેલી શક્તિ માટે રડે છે બુઢાપો.

પૌત્રને હસાવતા હસાવતા ક્યારેક,
કરેલા કરમ પર રડે છે બુઢાપો.

જીવન આખાની ફાલતુ લવારી પછી,
કાળને જોતાં જ મુક બને છે બુઢાપો.

કરમની છાય તળે બેઠેલો બુઢાપો,
'અદબ' - ઘડીઓ ગણતો આ બુઢાપો.

"એક ઈત્તજ"

કાદવ બની કમળ ઉગાડવા દે,
સુવાસ બની મને બળવા દે.

"ફરિયાદ ન કર ઈશ્વરને"

ઢળતી સાંજ બનાવી, રંગ ન આપ્યો,
કે પછી ફૂલ બનાવી સુગંધ ન આપી,
'અદબ' ફરિયાદ ન કર ઈશ્વરને,
કે તમસથી નીકળવા જીંદગીતો આપી.

કે.બી. 'અદબ'

એસ. વાય.બી. એમ.

પ્રભુકૃપા કોને કહેવી ?

જ્ઞાની ઓ જેને ભગવાન કહે છે, ભક્તો જેને ભગવાન કહે છે, દીન દુઃખી જેને દીનાનાથ, કરૂણાનીધાન કહે છે, યોગીઓ જેને નારાયણ કહે છે, ખ્રિસ્તીઓ જેને (GOD) કહે છે, આખું જગત જેને પરમેશ્વર કહે છે એવા પરમકૃપાળુ પરમેશ્વર પ્રભુની કૃપા એટલે પ્રભુકૃપા. આમતો પ્રભુની કૃપા દરેક માનવી પર પ્રવર્તે છે. પરંતુ એ પ્રભુની વિશેષ કૃપા પામવી એ ખૂબ અહોભાગ્ય ગણાય. કૃપા પામવી એટલે સામેની વ્યક્તિની અમીદ્રષ્ટિ મહેરબાની તથા તેમના હૃદયમાં સ્થાન મેળવવું તે પ્રભુની કૃપાનો દરેક માનવી પર પ્રવર્તે છે. આપણે ભલે પ્રભુને ન માનીએ પરંતુ પ્રભુ આપણને પોતાના ગણે છે. પોતાના સમજીને દરેક જીવાત્મા નાસ્તિક હોય કે આસ્તિક તે દરેકને તેમની જીવન જરૂરિયાતોની વસ્તુ પુરી પાડે છે, જેવી કે અન્ન, વસ્ત્ર અને રહેઠાણ, શ્વાસ માટે હવા, જોવા માટે પ્રકાશ વગેરે, આ પરથી જ તેમની કૃપાનો ખ્યાલ આવે છે કે તે કેટલા દયાળુ છે.

બહુમુત્ય દેહ એવો માનવ દેહ આપણને મળ્યો એજ મોટી કૃપા પ્રભુએ આપણા પર કરી છે. આ દેહ દ્વારા જ ઈશ્વરની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે. પરંતુ પ્રભુની કૃપા પ્રાપ્ત કરવા શું કરવું જોઈએ અને તેથી શા ફાયદા થાય તે જોઈએ. ગીતાના ૧૨ મા અધ્યાયમાં પ્રભુએ કહ્યું છે કે જે માનવી કોઈની સાથે રાગદ્વેષ રાખતો નથી, જે પ્રાણીમાત્ર ને પોતાના જેવા જ ગણે છે, જેનામાં અહંકાર નથી, બીજને દુઃખી જોઈ પોતે દુઃખી

થઈ જાય, સુખ અને દુઃખની પળોમાં સાવધ રહેનારો, મનને કાબુમાં રાખનારો, જે પ્રભુ પ્રાપ્તિ માટે કોઈપણ કામ છોડી ફક્ત પ્રભુની ભક્તિ માંજ લીન થઈ જાય તથા પ્રભુ પર જ ભરોસો રાખનાર જીવાત્મા પર પ્રભુની વિશેષ કૃપા ઉતરે છે. આવા ગુણોવાળો માનવી પ્રભુના હૃદયમાં સ્થાન મેળવે છે. તેનામાં સારો વિચારો અને સારી ભાવનાઓ જગત થાય છે, તેની બુદ્ધિ નિર્મલ બને છે અને તેનામાંથી અહંકાર, રાગ દ્વેષ નો નાશ થાય છે. આવા શુદ્ધ આત્મામાં પ્રભુનો વાસ થાય છે. એ જીવાત્માને મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. પ્રભુની પરમ ભક્તિ એટલે ફક્ત ઈશ્વરનું જ સ્મરણ કરવું તે.

માનવી ને ભૌતિક સંપત્તિ એટલે કે સારીરીતે જીવી શકે તેવું વાતાવરણ, સંપત્તિ મળે એતો કૃપા છે. પરંતુ એ સંપત્તિનો ઉપયોગ પ્રભુની સેવામાં કરવો એ વિશેષ કૃપા છે.

માનવીના પોતાના જીવનની બધી જરૂરિયાતો ક્યારેય પૂરી થતી નથી એ પણ પ્રભુની કૃપા છે અને એજ કૃપા દ્વારા માનવી ઈશ્વરની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે. આ જરૂરિયાતોના અભાવથીજ માનવી સંસારનો ત્યાગ કરી એ જરૂરીયાતોને મેળવા માટે દૂર એકાંતમાં જઈ પ્રભુનું સ્મરણ કરે છે. પ્રભુએ જીવાત્માને નીંદ્રા આપી એના પર એક ખુબ મોટી કૃપા કરી છે. કે જે માનવી નો દિવસ દુઃખ, અપમાન માં પસાર થાય છે, તે માનવી રાત્રે નીંદ્રામાં બધુ ભુલી જઈ બીજા દિવસે સારી તાજગી અનુભવે છે. આપણે વિચારીએ

તો આપણી ચારે તરફ, અંદર-બહાર પ્રભુની કૃપાજ છે. ત્યારે હૃદય બોલી ઉઠે છે:

‘તેરી મહેરબાની કા બોજ હે ઈતના
કી સરકો ઉઠાને કે કાબીલ નહી મેં;
કુરબદાર ઈતના, ગુનહગાર હું મેં, કી કર્બ
ચુકાને કે કાબીલ નહી મેં.’

લખાની મીથોન એચ.
એફ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

બ્રષ્ટાચાર આધુનીક યુગનું મુખ્ય દુષણ

બ્રષ્ટાચાર - વર્તમાન જગતની સળગતી સમસ્યા છે. વર્તમાન જગતની તમામ સમસ્યા પછી તે રાજનૈતિક, સામાજિક કે આર્થિક હોય, તમામ બ્રષ્ટાચાર સાથે સંકળાયેલી છે. આજના યુગનો દરેક માનવી એટલો બ્રષ્ટ થઈ ગયો છે કે જેમ લોખંડને લોહચુંબકનું આકર્ષણ હોય છે તેમ તેને બ્રષ્ટાચારનું આકર્ષણ છે. તેની વ્યાપકતા અને આકર્ષણ આજે અમુક રોગના વિષાણુની જેમ દેશને ખૂણે ખૂણે પ્રસરી રહ્યો છે.

બ્રષ્ટાચારના અદૃશ્ય રજકણો એટલા વ્યાપક બની ગયા છે કે તેનું માપન અશક્ય બની ગયું છે. તેને લીધે જીવનના ડગલે અને પગલે અનેક વિકટ પ્રશ્નો ઉદ્ભવે છે. તે માણસની પ્રમાણીકતા, પુરૂષાર્થ, આવડત, શાન, સ્વાભિમાન જેવા ગુણો છીનવી

તેની સરખામણીમાં એક માત્ર દુર્ગુણ બની ગયો છે.

બ્રષ્ટાચાર ના નામથી ગરીબો અને ધનીકો વચ્ચેની ભેદરેખા સ્પષ્ટ થઈ જાય છે. અહીં બ્રષ્ટાચારથી ફેલાયેલ સામાજિક અસમાનતાના દર્શન થાય છે ધનીક તેના ધનના પ્રભાવથી સમાજમાં એક પ્રકારની સત્તા ચલાવતો હોય છે. તે સમાજ સેવકના સ્વાંગ રચીને સેવા કરવાને બદલે પોતાના લાભ કરી લે છે, પોતાનું ઘર ભરી દે છે, સેવા પાછળ તેણે કરેલા કાળા કૃત્યોની અવગણના થાય છે. તે લાખો રકમની કરચોરી કરે છે. કાળા ધોળા કરે છે. પોતાના રસ્તામાં આવનારના ગળાકાપે લાંચ લે, લાંચ આપે છતા સમાજમાં ઉત્તમ મસ્તક રાખીને ચાલે છે. પરંતુ ગરીબ કોઈ અણઘટીત કાર્ય કરે તો તેને ગુનેગાર માની ધુતકારાય છે. એટલે ધનીક ના ખરાબ કૃત્યોના આંખ મિંચામણા કરવામાં આવે અને ગરીબ તેના ગુના માટે સૂળી પર ચઢાવા જેવી પરીસ્થિતિ નિર્માણ થાય છે. અહીં સામાજિક બ્રષ્ટાચારનું દર્શન થાય છે.

બ્રષ્ટાચાર ભલે એક દુષણ બની ગયું હોય પણ તેની મદદથી થયેલા કાર્યમાં જોખમ નથી. દેશમાં સંપૂર્ણ સલામતી નથી અને નીડરતાથી તે પોતાનું કામ કરે છે. દેશની આર્થિક પરીસ્થિતિમાં અને અર્થ વ્યવસ્થામાં પણ બ્રષ્ટાચારનો પગપસારો જોવા મળે છે. દેશના ઉંચા વર્ગના અને ઉંચી પદવી ધારણ કરતી વ્યક્તિઓ જેમકે નેતા, ન્યાયાધીશ, વકિલ, ડોક્ટર વગેરેથી માંડીને દેશની ગરીબ જનતા જેમકે દફતર નો કારકુન, શાળા ના પટાવાળા અને કારખાનાના

મજૂરી વગેરે એ ભ્રષ્ટાચારને પોતાના હૃદયમાં સ્થાન આપેલું છે. કૌશલ્ય પૂર્ણ, બુદ્ધીશાળી, અને મહેનતુ વિદ્યાર્થીઓને છોડીને અભણ, મૂર્ખ અને કર્તવ્યહીન પણ ધનીક માબાપના વિદ્યાર્થીઓને પિતાનું કાર્યસિદ્ધ કરવાની તક મળે છે. જેમકે જેને ઈજેક્સન અને સામાન્ય દવાની પણ જાણ નથી એવા ડોક્ટરના હાથે જે કોઈ ગંભીર અથવા સામાન્ય પણ ઓપરેશન થાય તો તે નિર્દોષ વ્યક્તિ મોતના મુખમાં મૂકાય છે. ઈજીનીયરો દ્વારા ખરાબ સિમેન્ટ અને ઈટોનો ઉપયોગ કરીને બનાવેલી ઈમારતો પુલો એકાદ બે વર્ષમાં ભાંગી પડે છે. અને હજારો નિર્દોષ માણસો મૃત્યુના મુખમાં સમાય છે. આવા ભ્રષ્ટાચારને કારણે દેશની અર્થ વ્યવસ્થા પર અસર થાય છે.

ભ્રષ્ટાચારે દેશની રાજનીતીને પણ પોતાની હડફેટમાં લઈ લીધી છે. દેશના સંવિધાને કોઈપણ વ્યક્તિને ચૂંટણીમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર આપ્યો છે. તેથી અભણ, અજ્ઞાની મૂર્ખ પણ ધનવાન વ્યક્તિઓ ચૂંટણીમાં સહભાગી બને છે અને સ્વાભાવિક પણે તેઓજ જીતે છે. દેશની ગરીબ જનતા સાથે અનેક વાયદાઓ કરે છે. ગરીબી હટાવવાનું સૂચનતો વારંવાર કરે છે. પણ સત્તા હાથમાં આવતા દરેક વાયદા ભૂલી જાય છે. ગરીબી હટાવવાને મદલે ગરીબોને હટાવે છે. દેશ દ્રોહી બને છે. કરોડો પીયાની ચોરી કરે છે. છતા પણ સત્તા પર ટકી રહે છે. ચૂંટણીમાં થતા અતિશય ખર્ચાને કારણે ભારતના જરૂરમાં ગુનાખોરીનું પ્રમાણ વધ્યું છે. રાજકીય ક્ષેત્રે ચૂંટણી માટેનું ફંડ ઉભુ કરવા માટે સમાજ વિરોધી

તત્વોનો ઉપયોગ કરે છે. લોકશાહી તંત્રમાં ચૂંટણી મૂકત અને ન્યાયી રીતે થવી જોઈએ પરંતુ ભ્રષ્ટાચારને કારણે ચૂંટણીનો લોકશાહીનો હેતુ અને અર્થ માર્યો જાય છે. ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં ખોટો વ્યવહાર કરવો લોકશાહીની વિરૂદ્ધ છે.

આમ, જીવનના બધાજ ક્ષેત્રોમાં ભ્રષ્ટાચાર સમાજને નબળો બનાવી રહ્યો છે. લાંચ, લાગવગ, કાળા બજાર, દાણચોરી, નફા ખોરી, ખાદ્ય પદાર્થ અને દવામાં ભેળસેળ વગેરે કાર્યો દેશને પ્રગતિશીલ બનાવવાના કાર્યમાં અંતરાય રૂપ બને છે. ભ્રષ્ટાચાર પાસે પ્રારબ્ધ અને પુરુષાર્થને પાંગળુ બનાવવાનું બ્રહ્માસ્ત્ર છે. જે આવડત અને પુરુષાર્થને પછાડી તેને વિવશ બનાવવાનું અપૂર્વ સામર્થ્ય ધરાવે છે.

આવી પરિસ્થિતિઓમાં ભ્રષ્ટાચારને નિર્મૂળ કરવાનો એક માત્ર ઉપાય રહે છે. પણ તે ત્યારેજ શક્ય છે જ્યારે દેશનો દરેક નાગરિક એક સાથે તેની વિરૂદ્ધ આંદોલન કરશે જેને કોઈ દેશપ્રેમી અને જ્ઞાનીનું નેતૃત્વ મળશે.

“ધન, દૌલત અને ઠાકરી, ઉપર ભ્રષ્ટાચાર તે ચારે ભેગા મળે તો સર્જે અનર્થ અપાર”

હાર્દિક સી. શાહ
એફ.વાય.જે.સી.

“સૌંદર્ય સ્પર્ધા”

“આ જગતમાં રસિક મનુષ્યોએ જોવાલાયક વસ્તુઓ માં ઉત્તમ શું ? મૃગનયની રમણીઓનું પ્રેમથી પ્રસન્ન મુખ ! સૂંઘવા યોગ્ય શું ? તેણીના મુખમાંથી નીકળતાં શ્વાસ ! સાંભળવાલાયક શું ? તેણીના મધુર વચનો ! આસ્વાદ કરવા યોગ્ય શું ? તેણીના સુકોમલ હોઠનો રસ ! અને સર્વત્ર ધ્યાન કરવા યોગ્ય શું છે ? સુંદરીનું નવયૌવન અને તેણીની મોહક શૃંગારચેષ્ટાઓ !”

આજથી કમસે કમ પંદરેક શતાબ્દીઓ પૂર્વે લખાયેલી આ પંક્તિઓ કંઈ કોઈ મલ્ટીનેશનલ કોસ્મેટિક કંપનીની પ્રેસ-નોટ નથી પણ ભર્તુહરિ રચિત “શૃંગારશતક” ના સાતમા શ્લોકનો શબ્દશઃ અનુવાદ છે. સૌંદર્ય સ્પર્ધા અને એવું બધું ભારતીય સંસ્કૃતિને ન શોભે એમ માનીને ખૂબ બાખડનારા ખાલી ચણા જેવા સંસ્કૃતિ રક્ષકોને આ પંક્તિઓ સમર્પિત કરીએ. પણ એ ચર્ચા તો ઘણી જૂની થઈ ગઈ. આજકાલ ઠેકઠેકાણે સૌંદર્ય સ્પર્ધાઓનો રાફડો ફાટ્યો છે. ‘મિસ ગલી’ થી ‘મિસ ગુજરાત’ અને ‘મિસ ઈન્ડિયા’ થી ‘મિસ ગ્લોબલ’ થઈ જવાની જીજ્ઞાસા કોડીલી કન્યાઓમાં છલક છલક થઈ રહી છે. ચાવી દીધેલી ટીંગલીઓ જેવી હાલ-ચાલ, ચિખાવલા દંભી અને આદર્શ જવાબો કે ગોખેલા વાક્યો અને પ્લાસ્ટિકયા સ્મિત થકી ઉભું કરાતું “બ્યુટી વિથ ધ બ્રેઈન એન્ડ પર્પઝ” નું નાટક પણ બેઘડીની ગમ્મત હોય છે. મધર ટેરેસા થવાની વાતો

કરતી સુસ્મિતા કે બાળકો - વિકલાંગોનો સાન્તાકલોઝની માફક ઉદ્ધાર કરવા માંગતી ઐશ્વર્યા એ બધો પોપટપાઠ ભૂલીને બોલિવુડમાં નામ-દામ કમાવવા ખાબકી પડી છે. સૌંદર્ય સ્પર્ધાનો તાજ કંઈ સુખનો, શાંતિનો કે અંતિમ સફળતાનો પર્યાય નથી. કદી બ્યુટી કોન્ટેસ્ટના કમાંડ પણ ન ખખડાવ્યા હોય તેવી, લાખો ‘આહ’ અને ‘વાહ’ પોકારી ઉઠે તેવી લલનાઓ સેંકડોની સંખ્યા માં આપણી આજુ-બાજુ ઘર, શહેર, કોલેજ કે ઓફિસમાં જોવા મળે છે. વિજેતા સ્પર્ધક, કંઈ આખરી સૌંદર્ય સામ્રાજી નથી. પૈસા કે પ્રસિદ્ધિની આંધળી દોટ અને શારીરિક સુંદરતા શાશ્વત રહેવાની નથી.

‘બ્યુટી કોન્ટેસ્ટ’ એટલે ફિગર ને તોલવાની કસરત એ વાત બહુ પુરાણી થઈ ગઈ, આજે એ ‘પર્સનાલિટી કોન્ટેસ્ટ’ છે. આંતરિક સૌંદર્યનું મહત્વ સાચું, પણ બાહ્ય સૌંદર્યનો એકડો ન કાઢી નંખાય ! જગતભરના તમામ વ્યવસાય માં સ્માર્ટનેસ ની વજનદાર અસર ઊભી થાય છે. એક ચહેરા સામે પણ આંખ ઉંચી કરીને ન જોતી ધુંધટમય ભારતીય મહિલા આજે હજારો ચહેરાઓ સામે ગર્વભેર કેટવોક કરે છે. એ પણ એક ટ્રસ્ટિએ સામાજિક ક્રાંતિ જ છે. આનંદની વાત એ છે કે કોઈ કાળે મોગલ બાદશાહોના હરમમાં પુરાવા માટે કે મંદિરોમાં દેવદાસી થવા માટે ફરજિયાત કરાવવામાં આવતી આ કોઈ બ્યુટી પરેડ નથી ! સ્ત્રીની સુંદરતાનું પ્રદર્શન અનાદિકાળથી થતું આવતું, પણ પુરૂષની મરજી અને આધિપત્ય ભળે ! મિસ ઈન્ડિયા સ્પર્ધા થઈ ત્યારે ‘સન્ડે ટાઈમ્સ’ માં

બચી કરકરિયાએ પણ લખેલું કે એક સમયે ગુલામીનું સાધન ગણાતી બ્યુટી પરેડ આજે સ્ત્રીઓ માટે શક્તિનું શસ્ત્ર બની ગઈ છે.

ખરેખર તો વર્તમાન યુગમાં બ્યુટી બિઝનેસ પણ એક શુદ્ધ વ્યવસાયિક ક્ષેત્ર છે. જેમ કલ્પના ચાવલા અવકાશ વિજ્ઞાનને પસંદ કરે છે. માર્ટીના હિન્ગીસ ટેનિસને સ્વીકારે છે, અરૂંધતી રોય લેખિકા બને છે. કે સુષ્મા સ્વરાજ રાજકરણી બને છે તેમ ડાયેના હેડન બ્યુટી ક્વીન બને છે. આવી સ્પર્ધાઓ ભાવિ માટે પગથિયારૂપ બને છે. હોલિવુડની શેરોન સ્ટોનથી લઈને રૂબી ભાટિયા સુધીની સ્ત્રીઓ તેની દેન છે કોઈપણ વ્યાવસાયિક ક્ષેત્રમાં વ્યક્તિ પોતાની અંગત આવડત, પ્રતિભા અને સમય પોતપોતાની લાયકાત મુજબ વહેંચીને બદલામાં કીર્તિ અને કલદાર કમાય છે. સૌંદર્યના ક્ષેત્રમાં પણ આમ જ સૌંદર્યના સાટે ઐશ્વર્ય મળે છે. ફેશન - કોસ્મેટિક્સની કંપનીઓનો સદ્દર ટેકો મળે છે. સ્પોર્ટ્સ, બિઝનેસ કે કળાની માફક જ આ એક કેરિયર છે. ક્રિકેટની માફક અહીં પણ દસ-બાર વર્ષનો ગાળો ટોપ ઉપર રહેવા માટે મળે અને પછી નિવૃત્ત-થઈ જવાનું હોય છે. આ સ્પર્ધાઓમાં પણ ડિઝાઈનિંગ મેકઅપ, આયોજન વગેરેમાં ક્રિએટિવિટી દર્શાવવાની તકો ઘણાને પ્રાપ્ત થાય છે.

બ્યુટી કોન્ટેસ્ટસનું પ્રમાણ વધ્યું છે. એટલે તેના

વિરોધનું પ્રમાણ પણ વધ્યું છે. ઉચા સાદે સૌ કોઈ તૂટૂડી વગાડે છે કે આ સ્પર્ધાઓ સ્ત્રીને ઉછાંછળી બનાવે છે. તેને એક ચીજ ગણી તેનું શોષણ કરે છે, આ તો બધી પશ્ચિમની માર્કેટિંગની રમત છે, આપણા સંસ્કારો ઉપર તે કુઠારાઘાત કરે છે, કાચી ઉમરની યુવતીઓને મૃગજળની તરસથી તડપાવી જીવનનો ખાલીપો ભેટ આપે છે, મૂળે જનમ ધરીને સૌંદર્ય સ્પર્ધામય વાતાવરણને જોયું હોય અને માન મર્યાદાઓના નામે સંકુચિતતાનું ખાબોચિયું જ નખશિખ ભરાયું હોય ત્યારે આવો કકળાટ સ્વાભાવિક છે.

ઘણા માણસો પોતે સુંદર ન હોવાથી લઘુતાગ્રંથિ અનુભવાતાં હોય છે. અને કુદરતને કોસતા હોય છે. અરે ! તમારી સુંદરતા તમે પોતે માણી શકવાના છો ? ચોવીસ કલાક આપ ના સામે થોડું બેસાય છે ! પ્રકૃતિ બીજને સુંદરતા એટલે આપે છે કે તમારી આંખો વડે તમે ધરાઈને અન્યોના સૌંદર્યરસનું પાન કરી શકો ! વ્યક્તિનું સૌંદર્ય એ તો અન્યોની આંખ માટેની સોગાદ છે. કન્ફ્યુશિયસ કહેતા 'બધીજ વસ્તુઓમાં સૌંદર્ય હોય છે. પણ બધા પાસે એ જોવાની દ્રષ્ટિ હોતી નથી !'

ભાલીયા સંદીપ એન.

એફ.વાય.જે.સી.

જિંદગી એવી....

જિંદગી એવી તો જીવી જવાય,
કોઈને કામ તો આવી જવાય.

વધુ ના કરાય તો વાંધો નહિ,
કોઈના આંસુ તો લુછી જવાય.

આખું કુલ અપાય કે ન અપાય,
કુલની પાંખડી તો આપી જવાય.

પ્રભુનું નિર્મળ સ્મિત પામવા,
કોઈ બાળકોને હસાવી જવાય.

વધુના અપાય તો વાંધો નહિં,
સ્મિત ખુલ્લા હૃદયનું આપી જવાય.

ભારતનું નામ રોશન કરીએ..

આવો સ્વાતંત્ર્યદિન મનાવીએ,
ભારતને જેણ આઝાદી અપાવી,
એ ગાંધી બાપુને યાદ કરીએ,
આઝાદીની સુવર્ણ જયંતી ઉજવીએ.

જીવન જેણે ફનાં કરી દીધું,
એ ક્રાંતિવીરોને શ્રદ્ધાંજલિ અર્પીએ,
શહિદોના બલિદાનને બિરદાવીએ,
આઝાદીની સુવર્ણ જયંતી ઉજવીએ.

સત્ય અહિંસાને અપનાવીએ,
ગાંધી ચિંધ્યા માર્ગે ચાલીએ,
સૌમાં વિશ્વપ્રેમ જગાવીએ,
આઝાદીની સુવર્ણ જયંતી ઉજવીએ.

આઝાદી આપણી અમર રહે,
એવો આજે સૌ સંકલ્પ કરીએ,
જરૂર પડે જન કુરબાન કરીએ,

આઝાદીની સુવર્ણ જયંતી ઉજવીએ.

દેશવાસીઓ આવો સૌ આજે,
રાષ્ટ્રધ્વને વંદન કરીએ,
સુવર્ણજયંતી, આઝાદી ઉજવીએ,
ભારતનું નામ રોશન કરીએ.

‘ગઝલ’

અલગ એહસાસ રાખું છું, અલગ રજૂઆત રાખું છું,
હૃદયમાં ઘડકનને બદલે હું ઝંઝાવાત રાખું છું.

હૃદયમાં હુંય મિત્રો, આગવા આઘાત રાખું છું,
તમારી જેમ સુરભિત સ્નેહની સોગાત રાખું છું.

અનોખો આગવો ઓજસ્વી અશ્રુપાત રાખું છું,
સિતારા સરખી હું પણ આંખમાં બારાત રાખું છું.

ગુલાબી ગાલ પર લટની પડે એ ભાત રાખું છું,
કે હું યે દોસ્ત ઉજજવલદિને શ્યામલ રીત રાખું છું.

અને એવી જ આબેહુબ યાને હુબહુ એવી,
હું મુજ શાયરાના જિંદગીમાં વાત રાખું છું.

કે રાખે ન રાખે વાત મારી એમની અરજી,
પરંતુ હું હંમેશા એમની હર વાત રાખું છું.

નથી દિલ ચસ્પી-મતલબ નિંદારસમાં રસ મને
બિલકુલ, સદા નિંદાના ક્ષેત્રોથી મને બાકાત રાખું છું.

ફક્ત દુશ્મન નથી કરતા કરે છે દોસ્ત પણ ઈર્ષા
કે હું બુદ્ધિ શક્તિ યાને કે તાકાત રાખું છું.

ગમે છે એટલે આબાલ વૃદ્ધોને ગઝલ મારી
કે ઘાયલ એ વિષે હું દિલ જીગર ની વાત રાખું છું.

નરેશ ડી. કચારીયા
એસ.વાય.બી.કોમ.

★★★★★★★★

‘ભારત રત્ન’

‘શુભ લક્ષ્મી’

ગુજરાતી ભાષાના મહાન અગ્રણી એવા ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતા દ્વારા રચિત “વૈષ્ણવજન તો તેને કહીએ જે પીડ પરાયી જાણે રે”. નામનું ભજન અનેક પ્રસિદ્ધ, ગાયક, ગાયિકાઓએ પોત પોતાના કંઠમાં ગાયું પરંતુ રાષ્ટ્રપિતા મહાત્માગાંધી જેના કંઠે આ હૃદયદ્રાવક ભજન સાંભળી આંસુ ખાળી શક્યા નહોતા એ કાર્ણાટકી દિગ્ગજ ગાયિકા એમ. એસ. શુભલક્ષ્મી ખરેખર જ ભારતના અણમોલ રત્ન, લિવિંગ લેજંડ અને ‘ભારત રત્ન’ નો એવોર્ડ મેળવનાર પ્રથમ ગાયિકા છે.

ગાંધીજી એ પોતાના શબ્દોમાં જ કહ્યું કે શુભ લક્ષ્મીના મધુર કંઠે ભજન સાંભળી મારામાં દેવીની અનુભૂતિ જાગી આવી છે. અને આવોજ મધુર અનુભવ જવાહરલાલ નેહરુને પણ થયો હતો તેઓએ ભાષણ આપતા કહ્યું કે શુભ લક્ષ્મીના ગાયન સાંભળી કશું બોલવાની મારી હેસિયત શું ?

વિદેશની આઠથી વધુ યુનિવર્સિટીઓ દ્વારા વિભૂષિત થયેલા આ કલાકાર પદ્મવિભૂષણ, પદ્મશ્રી જેવા અનેક એવોર્ડ અને ઈનામ-અકરામ-માન સન્માનોથી સુશોભિત છે.

૧૯૧૬ ના સપ્ટેમ્બરની ૧૬મી એ મદ્રાસ (ચેન્નઈ) સ્ટેટના મદુરાઈ શહેરમાં અત્યંત ગરીબ પરિવારમાં જન્મનાર એ શુભલક્ષ્મીજીને તેમના કુંટુંબીજનો અને ઈતર ભાવિકો ‘કુંજમ્મા’ ના હુલામણા નામે બોલાવતા.

મદ્રાસના જગવિખ્યાત મીનાક્ષી મંદિરમાં સેવા આપનાર વીણાવાદક શુભલક્ષ્મીજીના માતાજી જેમની સાથે શુભલક્ષ્મીજીએ ત્રણ વર્ષની ઉંમરમાંજ સૂર પુરાવ્યા અને તાલીમ મેળવી, સૂર પુરાવતાજ શુભલક્ષ્મીજીના કંઠમાં સોનાની સુંગંધ ભળી ગઈ અને માતાજી ની જેમ તેઓ પણ મીનાક્ષી મંદિરમાં પૂજા પ્રસંગે, અને બીજા અનેક સમારંભોમાં પોતાના મધુર કંઠે પોતાના સૂર બહેલાવવા લાગ્યા અને લોકોને ઉત્સાહ આનંદ પૂરો પાડતા ગયા.

શાળામાં અને કોલેજ માં ન ભણવા છતા તેઓ આઠ પ્રકારની ભાષાઓ જાણતા અને અનેક વખત તેઓ વિદેશ ના પ્રવાસે પણ જઈ આવ્યા હતા. દક્ષિણના હોવા છતાં શબ્દોની પાછળના અર્થને આત્મસાત કરી પોતાના, દિવ્ય કંઠે જીવંત કર્યા છે.

થોડાક જ વર્ષો પછી મીરાના ભજનમાં મગ્ન બની, ફિલ્મોમાં મીરાની મુખ્ય ભૂમિકા સાધી (ભજવી) બધાજ ભજનો પોતાના મધુર કંઠે ગયા હતા. તમીળમાં રચાયેલી ફિલ્મ નારદમાં પણ તેમણે મુખ્યભૂમિકા ભજવી. લોકોને ઉત્સાહ પૂરો પાડ્યો સ્વર, લય, ભાવ, ભક્તિ અને સ્પષ્ટ ઉચ્ચાર તેમના ગાયનો ના પંચાંગ ગણાય છે.

ખરેખર આ અણમોલ, રત્નોથી જડિત આ મહાન ગાયિકાને ભારતીયો કદી જ ભૂલી શકશે નહિં. ભારતે આવા અણમોલ રત્નોને જન્મ આપ્યો છે તે ગૌરવ આ દેશજ લઈ શકે.

રાંભીયા આશિષ એસ.

એફ.વાય.બી.કોમ

જેયા'તા

મળે ન મળે હવે તે તેને સમી સાંજે જેયા'તા,
 આછા અંધકાર વચ્ચે તેજ નિતરતા જેયા'તા,
 દૂર-દૂર ચહેરાઓ વચ્ચે એક ચહેરા માં જેયા'તા,
 હતા બધા વચ્ચે અમે પણ એકાંત માં જેયા'તા,
 બધાની વિંધતી નજરો વચ્ચે અમે એને જેયા'તા,
 એણે પણ બચાવી બધી નરબે, અમે એને જેયા'તા,
 લોકથી કંઈક અસ્કૂટ કહેતા અમે એને જેયા'તા,
 નીચી-ઊંચી આંખોથી અમે ઈશારા કરતાં જેયા'તા,
 ક્યારેક તેના કદમો અમારી તરફ આવતાં, જેયા'તા,
 ક્યારેક તો ખુદને જ અમારી તરફ ઢળતા જેયા'તા,
 એકે એણે પણ અમને સ્નેહ વરસાવતા જેયા'તા,
 અને એણે થોડીજ ક્ષણોમાં 'જય' ને પણ ઢળતા જેયા'તા

શ્રીતેશ વી. પંડ્યા

એફ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

ટી.વી. આધુનિકરાક્ષ

આજે આખો દેશ ચારેકોરથી અનેક પ્રશ્નોથી ઘેરાઈ ગયો છે. આર્થિક કટોકટી, ફર્ટીલાઈઝર અને દૂધ જેવા સળગતા પ્રશ્નો કરતાંય આ દેશનો સૌથી મોટો સળગતો પ્રશ્ન ટી.વી., વિડીયો, કેબલ અને ઈંગ્લીશ ચેનલોના ભયંકર આક્રમણો છે.

સેકંડો વર્ષોથી ચાલતી આવતી ભારતીય સંસ્કૃતિને સાવ છિન્ન-ભિન્ન કરી નાખવાનું કામ ટી.વી., વિડીયો દ્વારા થઈ રહ્યું છે. આખો દેશ વેસ્ટર્ન

સ્ટાઈલની ડાઈમાં ઢળાઈ રહ્યો છે. લોકોની રહન-સહન, બોલચાલ, વેશ-પહેરવેશ અને હાવભાવ બધુ જ બદલાઈ રહ્યું છે. સ્વચ્છંદતા, સ્વતંત્રતા, ભોગ-વિલાસ વગેરે દૂષણો પૂરજોશમાં વધી રહ્યા છે.

મમ્મી પપ્પાઓનાં હસ્તે પ્રત્યેક ઘરમાં ઈષ્ટ દેવતા! ભગવાન! શ્રીમદ્! ટી.વી. દેવતાની પ્રતિષ્ઠા થઈ ચૂકી છે. આજે બધાને મુખપાઠ થઈ ગયો છે કે,

ટી.વી. બ્રહ્મા, ટી.વી. વિષ્ણુ,

ટી.વી. દેવો મહેશ્વરા,

તસ્મૈ શ્રી ટી.વી. ને નમઃ

ટી.વી. એ હેરોઈન અને બ્રાઉન સ્યુગર કરતાં પણ ખતરનાક વ્યસન છે. આ વ્યસન સમાજની નસે નસમાં લોહીમાં ભળીને ડાયાબીટીસ ની જેમ એવું વ્યાપી ગયું છે કે સંતોના ઉપદેશના ગમે તેટલા ઈન્સ્યુલીન ઈન્જેક્સનો મૂકો તોય આ રોગ ક્યારેય જવાનો નથી. ટી.વી.ની આ અસર મુખ્યત્વે બાળકો પર થાય છે.

નાના બાળકો આખો દિવસ ઈડિયર બોક્સ સામે જ બેસી રહે છે. દૂરદર્શન એટલે જેના દર્શન દૂરથી જ કરાય, ક્યારેય તેની નજીક ન જવાય પણ આજે આ દર્શન ખૂબ જ નજીકના થઈ ગયા છે. નાના બાળકો તેમનો રમવાનો સમય ટી.વી. પાછળ વેડફી નાખે છે. બાળકો ખુલ્લા મેદાનમાં રમવાને બદલે ટી.વી. સામે જ બેસી રહે છે. આથી તેમની શારિરીક વૃદ્ધિ તો અટકે જ છે પણ સાથે સાથે માનસિક વૃદ્ધિ પણ અટકે છે. તેઓ ટી.વી. સામે બેસીને સાવ અપંગ

બની ગયા છે. તેઓની વિચાર શક્તિ તો સાવ કુંઠિત થઈ ગઈ છે. તેઓ પિક્ચરો અને સિરિયલો સિવાય બીજૂ કશું જ વિચારતા નથી. તેમનામાં લાંબુ વિચારવાની શક્તિ ખલાસ થઈ જાય છે. એટલું જ નહીં પણ આ ટી.વી. જોવાથી બાળકોમાં મારા-મારી, ગુંડા-ગીરી, ખૂન-ખરાબી, બળાત્કાર સિવાય બીજા ક્યા ગુણોનો વિકાસ થવાનો? આજે બે વર્ષના નાના બાળકોને ધાર્મિક શ્લોકો નથી આવડતા પણ દરેક પિક્ચરના ગીતો આવડતા હોય છે. આના માટે જવાબદાર માતા-પિતા છે. આજે જો પોતાના બાળકને બધાજ પિક્ચરના બધાજ ગીતો આવડતા હશે તો દરેક માતા-પિતા તેનો ગર્વ લેશે અને જાણે પોતાના બાળકે કાંઈ એવરેસ્ટ સર કર્યો હોય તેમ બધાને જણાવશે અને પોતે પણ આનંદ પામશે પછી ભલે તેને પ્રાર્થના ન આવડતી હોય તે ચાલશે.

પહેલા તો માતા પોતાના બાળકને સરસ મજાનું હાલરડું ગાઈને સુવાડતી હતી. પણ આજના મોડર્ન બાળકો તો હાથમાં રીમોટ લઈને જ સુઈ જાય છે અને સવારે ઉઠતા જ ભગવાનના દર્શન કરવાને બદલે ટી.વી. ના દર્શન સૌ પ્રથમ થાય એવી જ પ્રથા પડી ગઈ છે. આ ટી.વી. પણ નાનકડો ચિરાગ છે. જે રીતે ચિરાગમાંથી કામ કરવા માટે ઈચ્છિત સમયે જીન હાજર થાય છે તે જ રીતે રીમોટ વડે જે જોવું હોય તે ઈચ્છિત સમયે હાજર થઈ જાય છે.

આમ ટી.વી. એક નાનકડું રમકડું છે. પણ એ કર્મબંધનનું અડપલુ છે. એ એવું ચક્ર છે. જેમાં આપમે હંમેશા ગુંચવાયા જ કરીએ છે. અને તેનાથી બહાર

આવવું ખુબ જ મુશ્કેલ બને છે. આજે આ દૂરદર્શન એ દુઃખ દર્શન સાબિત થઈ ચૂક્યું છે. ટી.વી. વિડિયો ને જો આટલેથી અટકાવવામાં નહીં આવે તો ભારતનું ભાવિ અંધકારમય જરૂર બનશે કારણકે આજનો બાળ એ આવતી કાલનો નાગરીક છે. આજે એમ કહેવું શક્ય ગણાય છે કે 'Television Means A Ghost In Your House'

આજે લોકો એમ કહે છે કે ટી.વી. જોવાથી દેશ-વિદેશના સમાચાર મળે, જનરલ નોલેજ વધે છે. પણ આ બધી વાહિયાત અને પોકળ વાતો મનમાંથી કાઢી નાંખવી જોઈએ અને છેલ્લે બસ એક જ નિશ્ચય કરવાનો કે બાળકોના સંસ્કારનો ભોગ લેતી ચેનલો અમારે જોઈતી નથી. આજે ને આજે ઘરમાંથી ટી.વી, સ્ટાર પ્લસ, બી.બી.સી. અને ઝી.ટી.વી. ની ચેનલો કઢાવો ! ઘર બચાવો ! બાળકો બચાવો ! રાક્ષસ હટાવો !

શાહ ફાલ્ગુની એલ.

એસ.વાય.બી.કોમ.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

કોહિનુર - વિદ્યાનો દિવ્ય પ્રકાશ

જ્ઞાન આપી વિદ્યાર્થીને, દિપની જેમ પ્રકાશતા, અધરા વિષયને સમજાવે, સરળ ભાષામાં સમજાવતા, તોફાન કરતા વિદ્યાર્થી, તોય દિલમાં સમતા ધરતા એવા શિક્ષક અમારા, કોહિનુરની જેમ ચમકતા.

મજાક મસ્તીથી ભરપૂર, વર્ગ અમારા ચલાવતા,

હસી મજકમાં અમને, તમે બોધપાઠ આપતા
 દેશ-વિદેશનું જ્ઞાન આપીને, ઉજ્જવળ ભાવિયારતા,
 એવા શિક્ષક અમારા, કોહિનુરની જેમ ચમકતા.
 જ્ઞાનનો ખજનો ભેગો કરીને, સૂર્યસમ પ્રકાશતા,
 જ્ઞાનને વિદ્યાર્થીમાં વહેંચીને, મેઘની જેમ વરસતા,
 ચંદ્રની જેમ હાસ્ય કરીને, શીતળતા પાથરતા,
 એવા શિક્ષક અમારા, કોહિનુરની જેમ ચમકતા.

મૈત્રી ની દુરદશા

મિત્ર ની મૈત્રી ખોટી નીવડી,
 મિત્ર સાથેની મુલાકાતો સ્વાર્થી નીવડી,
 આંખ ઉઘાડી જ્યારે જોયું ત્યારે મૈત્રી,
 એક મન ની છેતરપિંડી નીવડી.
 સ્વાર્થની આ દુનિયામાં મૈત્રીની,
 શોધમાં જતા આ મને ફક્ત નિરાશાઓ મેળવી,
 વિશ્વાસ કરતા મૈત્રી પરત્વે વિશ્વાસ ઘાતી નીવડી,
 મિત્રતા ની આ જોઈ દુરદશા મારા માટે,
 જીંદગી જાણે દુશ્મન નીવડી.

બેવફાઈ

સાગર જોઈ; તેમના,
 નૈનોની ઊંડાઈ યાદ આવે છે.
 ગુલાબ જોઈ તેમના,
 અધરોની લાલશ યાદ આવે છે.

ચંદનની ખુશબુથી,
 તેમનું સુવાસિત ભર્યું તે તન યાદ આવે છે.

બહાર જોઈ તેમનું,
 આગમન યાદ આવે છે.

કોઈ બે પ્રેમી ઓની પ્રીત જોઈ,
 તેમની બેવફાઈ યાદ આવે છે.

ડોક્ટોરીયા નીશા એમ.
 એસ.વાય.બી.કોમ.

★★★★★★★★

વ્યસન એક શાપ

મિત્રો તમે તો જાણતા જ હશો કે દરેક સિક્કાની
 બે બાજુ હોય છે. પરંતુ વ્યસનનું વળગણ એ એક
 એવો સિક્કો છે કે જેના ફાયદા અને ગેરફાયદા જેવી
 બે બાજુ છે. તો ચાલો વ્યસન આપણા માટે કેટલું
 હાનિકારક છે. અને તેનાથી કેટલા ગેરફાયદાઓ જન્મે
 છે. તેનો આપણે અભ્યાસ કરીએ.

વ્યસન એટલે શું? ગુજરાતી ભાષામાં વ્યસન
 માટે એક શબ્દ છે, 'લત' અથવા ખરાબ આદત.
 નશો, વ્યસન વગેરે અનેક પ્રકારના હોઈ શકે છે. દા.ત.
 ચા, કોફી, ચરસ, સિગારેટ, બીડી, દારૂ, શરાબ,
 વિસ્કી, પાન, બીયર, ડ્રગ્સ, તમાકુ, જુગાર, ગાંબે,
 અફીણ, જાતજાતના ગુટખાઓ વગેરે. આમાના
 કોઈપણ વ્યસનનું સેવન શું સ્વાસ્થ્ય માટે સાફ છે ?
 ના વ્યસનનું સેવન મોતને આમંત્રણ આપવા બરાબર
 છે. વ્યસન નું સેવન બુદ્ધિ ને મંદ કરતુ હોવાથી વ્યસન
 કરનાર સામાન્ય વિવેકનું પ્રમાણભાન ગુમાવે છે. જેને
 વ્યસનની લત લાગે છે તે જીવનનો આનંદ માણી

શકતો નથી. વ્યસનમાં પડેલા માનવીનું આચરણ અસંસ્કારી બને છે અને તે પોતાનામાં રહેલી આત્મશક્તિ ગુમાવી બેસે છે. તેઓનું જીવન શૂન્ય બની જાય છે. આવા પ્રવૃત્તિશૂન્ય લોકો તો પોતાનામાં રહેલી આત્મશક્તિ ગુમાવી બેસે છે. તેઓનું જીવન શૂન્ય બની જાય છે. આમ નશો અથવા વ્યસન વરદાન રૂપ નથી પણ શ્રાપરૂપ છે. વ્યસનમાં ડૂબી રહેલા માણસો પોતાની જીવનની મીઠાશ માણી શકતા નથી. પરંતુ તેમનું જીવન ઝેર જેવું કડવું બની જાય છે. વ્યસન એ માનવીના જીવન માટે અતિશય જ ખરાબ વસ્તુ છે. જે માણસને વ્યસનની આદત પડી હોય તે માણસ માનસીક રીતે ખલાસ થઈ જાય છે. પૈસે ટકે પણ તે પાયમાલ થઈ જાય છે. સમાજમાં કોઈ ઈજ્જત જ રહેતી નથી. લોકો તેને વ્યસની કહીને બોલાવે છે. અને આમ વ્યસન જીવનને પાંગળું બનાવી દે છે. વ્યસનનું સેવન માનવીને તન, મન, ધન થી લુટી લે છે. અને તેનું જીવન ઊંડી ખાઈ જેવું અંધકારમય બની જાય છે. વ્યસનથી માણસના વિચારવાની શક્તિ દિવસે દિવસે બગડતી જાય છે. તેના આંતરડાં પીગળી જાય છે. તેને હૃદયની બીમારી થાય છે. વ્યસન માનવીના શરીરને ખાઈ જાય છે. ઘણી બિમારી ફક્ત એક વ્યસનના કારણે જ માનવીના શરીરમાં ધર કરી જાય છે અને તેનું મૃત્યુ સિવાય બીજું કોઈ પરિણામ ન હોઈ શકે. થયેલા સર્વેક્ષણ પ્રમાણે આગામી ચાર દાયકામાં દરવર્ષે એકમાત્ર વ્યસને કારણે એક કરોડ માણસ મરણ પામે છે. અને વર્તમાન મરણ પ્રમાણથી આ આંક ત્રણ

ગણો વધારે છે. દર વર્ષે ૩૦ લાખ લોકો ના મૃત્યુ ફક્ત સીગારેટ પીવાથી થાય છે. ફેફસાને ગ્રસી લેતું કેન્સર, બ્રોકાઈટીસ અને હૃદયરોગ જેવા જીવલેણ રોગો વ્યસન કરવાથી જ થાય છે. ધુમ્રપાન કે કોઈપણ જાતનું વ્યસન કોઈ ચેપ નથી બેક્ટેરિયાના જીવાણુ મારફત ફેલાતો રોગચાળો નથી પરંતુ તે રોગચાળાને વધુ નફો કમાવવાના હેતુથી ફેલાવવામાં આવે છે.

આમ વ્યસનનું વધુ પડતું સેવન જીવન માટે શાપિત છે. માટે યુવા પેઢીઓ જાગો “વ્યસન થી મુક્ત રહો, અને જીવનનો અનેરો આનંદ માણો”.

પુજા બી. શાહ

એફ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

ઉત્સવ દર્શન

વિષ્ણુને અલંકાર પ્રિય છે. શિવજીને જલધારા પ્રિય છે. સૂર્યને નમસ્કાર પ્રિય છે. બ્રાહ્મણને ભોજન પ્રિય છે.

દહીં મધુર છે, દ્રાક્ષ મધુર છે તેમજ અમૃત પણ મધુર છે. જેનું મન જ્યાં લાગી જાય તે તેને માટે મધુર છે.

ઉપરોક્ત બંને સુભાષિતોની મર્યાદારેખાને ઉત્સવો ઓળંગી જાય છે. ઉત્સવો કોઈ એક વિશિષ્ટ વ્યક્તિ કે વર્ગને નહીં, પરંતુ સર્વને ગમે છે, સૌને મધુર લાગે છે. તેથી જ તે સર્વગ્રાહ્ય અને સાર્વજનીક બન્યા છે. મહાકવિ કાલિદાસે ‘ઉત્સવપ્રિયા: ખલુ

મનુષ્યા: ।' એમ યથોચિત જ કહ્યું છે.

ઉત્સવો આપણને ગમે છે કારણકે તે આપણને રોજિંદા જીવનમાંથી અલ્પકાલીન મુક્તિ આપે છે. ઘંઘા રોજગાર અને શુષ્ક જીવનવ્યવહારના બોજનીયે દબાયેલો માનવ ઉત્સવના દિવસે થોડો મુક્ત શ્વાસ લઈ અહેસાસ અનુભવે છે. ઘડીભર તેમા મુક્ત ઉચ્ચન કરીને માનવી પોતાના મનના સંતોષોને તત્કાલ પૂરતા શમી ગયેલા અનુભવે છે.

બીજાના ચંદ્રની માફક ક્યારેક આવતા ઉત્સવો અતિ પરિચયથી થતી અવજ્ઞાના દોષમાંથી બચી જાય છે. ક્યારેક ક્યારેક આવતો માણસ જેમ આપણને આવકાર્ય લાગે છે. તેમ ક્યારેક આવતા ઉત્સવો આપણને પ્રિય બની જાય છે. ઉત્સવમાં રહેલો ઉત્સાહ એ જે એમાનો પ્રેયભોગ હશે તો ઉત્સવમાં રહેલું જીવન દર્શન એમાનો શ્રેય ભાગ છે. કોઈપણ ઉત્સવની ઉજવણી પાછળ પ્રેય અને શ્રેય બંનેનો સમન્વય રહેવો જોઈએ. ઉત્સવને યથાસ્થિત ઉજવવા એમાં પ્રાકૃતતા છે. જ્યારે ઉત્સવની પાછળ રહેલા ભાવ-રહસ્યને સમજીને ઉત્સવ ઉજવવામાં શ્રેષ્ઠત્વ છે. ઉત્સવ શબ્દ 'ઉદ્+સ્' ધાતુમાંથી બન્યો છે. અર્થાત ઉત્સવ એટલે જે 'ઉર્ધ્વ જન્મ કરાવે તે' જન્મના જાયતે શુદ્ધ: સંસ્કારે, દ્વિજ: ઉચ્ચતે, સાંસ્કૃતિક ઉત્સવોની સંસ્કારિક ઉજવણી મનુષ્યને દિવ્યત્વ બક્ષે છે.

ઉત્સવોની પાછળ ભાવનું મહત્ત્વ છે. ભાવશૂન્ય અંત:કરણથી કરેલી ઉત્સવની ઉજવણી

ચંત્રવત બને છે અને માનવના જીવનમમાં જડત્વ નિર્માણ કરે છે. ગતાનુગતિક પરંપરાથી સમજ્યા વગર ઉજવાતા ઉત્સવોથી કંઈ અર્થ સરતો નથી. પરિણામે સમય, શક્તિ કે સંપત્તિનો બગાડ જ ઉત્સવ નિમિત્તે થતો દેખાય છે. ભાવપૂર્ણ અંત:કરણથી અને સારગ્રાહી બુદ્ધિથી જે ઉત્સવો ઉજવવામાં આવે તો તે જીવનમાં આનંદ નિર્માણ કરે તેમજ જીવનની નિરાશાને ખંખેરી નાખી નવી આશાનો સંચાર કરે.

ઉત્સવોની મૂકવાણી આપણને જીવનવિકાસમાં ઉપયોગી એવા સંદેશાઓ આપે છે. સમયક દિશા બતાવે તે સંદેશ. આ રીતે ઉત્સવો જે આપણે ઊજવીએ છીએ તે તેમની મહાનતા આપણી સામે દષ્ટિગોચર કરી આપણને પણ મહાન બનવાનો સંદેશ આપે છે.

“Lives of great man all remind us,
We can make our lives sublime
Departing leave behind us,
Foot Prints on the sands of Time !”

આપણે આપણું જીવન ઉચ્ચ અને ઉદાત્ત કરી શકીએ છીએ એવું આશ્વાસન મહાપુરુષોનું જીવન આપણને આપે છે. 'કૃષ્ણો ભૂત્વા કૃષ્ણં યજેત્ । રામો ભૂત્વા રામં યજેત્ । શિવો ભૂત્વા શિવં યજેત્।' એવા સંદેશાઓ જન્મમાષ્ટમી, રામનવમી કે મહાશિવરાત્રી જેવા ઉત્સવો આપણને આપે છે.

સંક્રાંતિ, હોળી કે દિવાળી જેવા ઉત્સવો આપણા માટે માર્ગદર્શક સમા બની રહે છે. જીવનને

ક્યાં બાંધવું જોઈએ, કઈ દિશામાં માનવે ગતિ કરવી જોઈએ વગેરેનું સુંદર સૂચન એમાં રહેલું છે.

સંક્રાંતિનો ઉત્સવ સાચી સંઘનિષ્ઠા કેળવી સભ્ય ક્રાંતિ સર્જવાનો સંદેશ આપે છે.

હોળી આપણને રાગ-દ્વેષો, ખોટા તર્કતુર્કો તેમજ ઊંચનીચના ભેદબાળી નાખવાનો સંદેશ આપે છે. હોળીમાં પાપ બાળી નાંખીને, પુણ્યની ઝોલી ભરીને, જીવન પ્રભુને ધરોતો હોળીનું દિવાળીમાં રૂપાંતર થાય.

તો વળી દિવાળી આપણને કહે છે ઊંચા આદર્શો રાખી, વીર બનીને સંસ્કૃતિ કાળે ભેખ ધરીને તેવી દીક્ષા લઈને દિવાળી ઊજવો.

રક્ષાબંધનકે ભાઈબીજ જેવા ઉત્સવો ભાવસંવર્ધનનું કામ કરે છે. બહેનની ભાવના હોય છે કે જગતમાં જોટો ન મળે એવો મારો ભાઈ થશે.

ગણેશ ચતુર્થી એ ગણ-પ્રમુખ કેવો હોવો જોઈએ તે સમજાવે છે. કર્મવીરોના જીવનમાં તો ઉત્સવ નાવા પ્રાણ પૂરે છે. હોળીની ધમાચકડી, જન્માષ્ટમીની રમતો કે નવરાત્રીના રાસગરબા વગેરે આપણને ચેતનાની થોડી ઝલક આપે છે. કાર્યના સાતત્યને લીધે નિર્માણ થયેલી નીરસતાને દૂર કરી, નિત્ય નવીનતાને આમંત્રી, કાર્યકરના દિલમાં ઉમંગ નિર્માણ કરી તેની રસિકતાને ટકાવી રાખવાનું કામ ઉત્સવ કરે છે.

ભારતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ, પુસ્તકનાં

પાનાંઓમાં નહીં, પરંતુ તેના જીવના ઉત્સવોમાં લખાયેલો છે. તે ઉત્સવો પાછળ રેહલી દૃષ્ટિ જે પકડાય, તેની પાછળ રહેલા મંત્રનું જે મનન થાય તો એ સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસના સર્જક એવા ઋષિમુનિઓ પ્રત્યે માનવ કૃતજ્ઞ બુદ્ધિથી નતમસ્તક બની જાય. એ સંસ્કૃતિ ટકાવવા લોહીનું ટીપેટીપું ખર્ચનાર પૂર્વજો માટે આદર નિર્માણ થાય, શાસ્ત્ર કારો ઉપરની શ્રદ્ધા વધારે દઢીભૂત થાય.

ઉત્સવો ઐક્યના સાધક, પ્રેમના પોષક, પ્રસન્નતાના પ્રેરક, ધર્મના રક્ષક અને ભાવનાના સંવર્ધક છે. ઉત્સવોમાં કેવળ રજાની મજા માણતા આપણે જીવનમાંથી મજાને જ રજા આપી બેઠા હોઈએ એવું લાગે છે. મનોમંથન વગરનું કેવળ મનોરંજન, ઉત્સવના ઉત્સવપણાને જ હણી નાખે છે.

આપણા ઉત્સવોને આપણે સાચા અર્થમાં સમજીએ, સેવીએ, સાચવીએ, સંસ્કારીએ, સમુદ્રત બનાવીએ, તો જ ઉત્સવની ઉજવણીનો કંઈક અર્થ છે. ઉત્સવ-દર્શન સાચા અર્થમાં આપણું જીવનદર્શન બની રહે એ જ ભગવાન ને પ્રાર્થના !

(સ્વાધ્યાયના એક આખ્યાનનું વિહંગાલોકન)

લખાની મીથુન એચ.

એફ.વાય.જે.સી.

ગાંધીજી, તમારા, મારા, આપણા કે ગુજરાતી નાટકિયાઓના ?

ગાંધીજી ને કાપુરૂષ તરીકે બતાવવા અને એ કૃપિતા હતા એવું મંચ દ્વારા સાબિત કરવું અને ગાંધીજી પરિવાના અધ્યક્ષ તરીકે સરે-આમ નિષ્ફળ ગયા હતા એ હાઈલાઈટ કરતા રહેવું હમણાં હમણાં ૧૯૯૭ ના અંત તરફ ગુજરાતી નાટકવાળાને ફાવી ગયું છે. એ બધું બતાવવા રહેવાથી બે પૈસા મળે છે. ગાંધીજીની વિરૂદ્ધ ઘસાતા ડાયલોગ લખાવી બોલાવીને શરૂથી મોંઘી ટિકિટોના ધારકો અને ધરાકો પાસેથી તાળીઓના ગડગડાટ કરાવવા આસાન છે. આ તાળીઓ પાડનારા ગુજરાતી છે. નાટકો બનાવનારા ગુજરાતી છે, ગલ્લો ઘેર લઈ જઈને ગણવા બેસનારા ગુજરાતીઓ છે. નાટક માટેની કાચી સામગ્રી પૂરી પાડનાર નવલકથાકાર ગુજરાતી છે. અને ગાંધી ગુજરાતની ધરતીએ પેદા કરેલા સર્વકાલીન સર્વોત્તમ ગુજરાતી હતા એવી વાતોમાં બમ્બૈચ્યા ગુજબુ તમાશાઈઓ અને તમાશાખીનોના કેટલા ટકા?

દરેક ભ્રષ્ટાચારના પણ પોતાના સંસ્કાર હોય છે અને મુંબઈના નાટ્યદર્શકોના ભ્રષ્ટાચારના પણ પોતાના સંસ્કાર છે એક નવલકથા કે બે નાટકોથી ગાંધીજીની આદરમૂર્તિને કોઈ ડાઘ પડતો નથી પણ આવા નાટકો જોઈને ઉછળી ઉછળીને તાળીઓ પાડતા ગુજબુ દર્શકો ગુજરાતી અસ્મિતા વિષે અન્ય પ્રજાઓને જરા વિપરિત સંકેતો આપી રહ્યા છે. ગુરૂ

નાનક, શિવાજી, નેતાજી બોઝ, જિત્રાહ કે પ્રજ્ઞની કોઈપણ આ કક્ષાની આદરમૂર્તિની અવ હેલના કે દુરાગ્રહી કુપ્રચાર કે બદનામીનો આ રીતે જશન મનાવાતો નથી. લોકો મનાવવા દેતા પણ નથી. પણ ગુજરાતી વેવલાબાબે કલાના સ્વાંગમાં ગાંધીજી જેવી હિમાલયી પ્રતિભાનું પણ ખનન, ખંડન, હનન, કરવાની દુષ્ટપ્રવૃત્તિ કે કુચેષ્ટા છોડતા નથી. જેમને માટે હરિદાસ ગાંધી કે નથુરામ ગોડસે હિરો છે એ ગુજરાતીઓના જ્ઞાનાર્થે થોડી મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી વિષે થોડી માહિતી :

જર્મનીના સ્ટુરગાર્ટન શહેરના બુર્ગોલગરીફ વિસ્તારમાં એક માર્ગનું નામ મહાત્મા ગાંધી માર્ગ રાખવામાં આવ્યું છે આ ઘટના ૧૯૯૭ના અંતની છે. વીસમી સદીના વિશ્વના મહાન વિપ્લાવક ચે ગુવેરાની પુત્રી એલેઈડા ગુવેરા મા - નવેમ્બર ૧૯૯૭માં દિલ્હી આવી હતી. અને તેણે કહ્યું કે એના પર મહાત્મા ગાંધીની જબરદસ્ત અસર હતી. ઈઝરાયલના સ્થાપક અને રાષ્ટ્રપિતા ડેવિડબેન-ગુરિથેડનું ઘર દક્ષિણ ઈઝરાયલના નેગેવરેગિસ્તાનમાં કિબુત્ઝ સ્ટીલ બોકર પ્રદેશમાં આજે પણ યથાતથ રાખ્યું છે અને એમાં બેન-ગુરિયોંએ લટકાવેલો ગાંધીજીનો ફોટો આજે પણ એમજ છે. ન્યુયોર્કમાં સ્ટેચ્યુ ઓફ લિબર્ટીની અંદર જે વાક્યો લખ્યાં છે એમાં એક વાક્ય મોહનદાસ કે. ગાંધીનું પણ છે. મેક્સિકોના ખેતમજૂરોનો નેતા સિમારે કહેતા હતા કે એના આંદોલનની પ્રેરણા ગાંધીજી હતા. ગાંધીજીની હત્યા થઈ ત્યારે શ્રેષ્ઠ કવિતા બ્રાઝિલની એક પોર્ટુગીઝ કવિયિત્રીએ પોર્ટુગીઝ ભાષામાં લખી હતી.

ફિલીપીન્સના વિરોધીનેતા નીનોવ એકવીનોએ “ગાંધી” ફિલ્મ જોઈ અને એમાંથી પ્રેરણા લઈને ફિલીપીન્સ પાછા ફરવાનો નિર્ણય કર્યો. મનિલાના એરપોર્ટ પર માર્કોસના હત્યારાઓ છે. એકવીનાનું ખૂન કર્યું. ફિલીપીન્સમાં બળવો થઈ ગયો. માર્કોલ દેશ નિકાલ થઈને વિદેશમાં મર્યો અને નીનોવ એકવીનાગ્રી વિધવા કોરી એકવીનો દેશની રાષ્ટ્રદાયતિ થઈ એક ગાંધીએ ફિલીપીન્સના ઈતિહાસનું ચક્ર ફેરવી નાખ્યું અમેરિકન કાળી પ્રજાના દેવતા માર્ટીન લ્યુથર કિંગે ગાંધીજીની અહિંસા પરથી પ્રેરણા લઈને અમેરિકન કલાઓ માટે ગાંધીવાદી આંદોલન કર્યું. અને અમેરિકાના ઈતિહાસે એક કરવટ બદલી નાખી દક્ષિણ અફ્રિકાના રેબન દ્વીપમાં આજીવન કારાવાસના કેદી-નેલ્સન મંડેલાએ વારંવાર કહ્યું છે કે એમને ટકાવી રાખનાર પ્રેરક પરિબળનું નામ હતું. ગાંધી ! ૨૦મી સદીના મહાનત્ત્વ વૈજ્ઞાનિક ડો. આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઈને ગાંધીજીના ૭૦મા જન્મદિને અંજલિ આપી. આવાનારી પેઢીઓ ભાગ્યે જ એ માની શકશે કે આવો કોઈ માણસ માંસ અને રક્તનો બનેલો માણસ, આ પૃથ્વી પર ચાલ્યો હશે !

કોણ હતા ગાંધીજી ? સિંગાપુરથી રેડિયો પર નેતાજી સુભાષચંદ્ર બોઝે એમને “ ફાધર ઓફ ધ નેશન” કહ્યા હતા. જવાહરલાલ નેહરૂએ એમને તાજી હવાની એક લહેર” કહ્યા હતા. રવીન્દ્રનાથ ટાગોરે લખ્યું હતું કે ગાંધીએ આવાહન કર્યું અને હિન્દુસ્તાન ખીલી ઉઠ્યું એ નૂતન મહાનતામાં, પ્રાચીન કલાની જેમ જ્યારે બુદ્ધે દરેક જીવમાટે અનુકંપા અને ભ્રાતૃત્વ નું સત્ય કહ્યું હતું.

ગાંધીજીને આપણે કેટલા ઓળખી શક્યા છીએ ? એમની ધર્મપત્ની કસ્તુરબાના ભાઈ કે પિતાના ગાંધીજીએ એમની આત્મકથાના પાછલા હિસ્સામાં ઉલ્લેખ કર્યા નથી. કસ્તુરબા અને ગાંધીજીનું લગ્ન જીવન ૬૧ વર્ષ ચાલ્યું. ગાંધીજી ના માતા પુતળીબાઈ હતા. ગાંધીજીને ત્રણ બહેનો હતી. મૂળી બહેન, પાનકુંવર બહેન અને રળિયાત બહેન.. અને એ બહેનો વિષે કોણ કેટલું જાણે છે ? આ બહેનો હતી એ વિષે વિદ્વાનો પણ કેમ ખામોશ રહ્યા છે ?

અને ગાંધીને હરિયાલાલ સિવાય બીજા ત્રણ પુત્રો પણ હતા. મણિલાલ, રામદાસ, દેવદાસ. ગાંધીજીના બીજા પુત્ર મણિલાલ ગાંધીના ૮૩ વર્ષીય પત્ની સુશીલાબહેનને જ્યારે પુછ્યું ત્યારે તેમણે કહ્યું હતું કે “હું પરણીને દક્ષિણ અફ્રિકા આવી ત્યારે ૨૦ વર્ષની હતી અને ત્યારથી ફિનીક્સમાં જ રહી છું. ૧૯૮૫માં હુલ્લડો થયાં ત્યાં સુધી ડરબનમાં ગાંધીજીનાં પૌત્રી સીતાબહેને કહેલી વાતમાં વિષાદ હતો. ફિનીક્સ ક્યારેય ભૂંસાશે નહીં. ગાંધીજીના જીવન સાથે જ એ અમર રહેશે.

ગાંધીજીને બનાવવાનું કામ આપણે મુંબઈના ગુજરાતી નાટકોએટકોને જ સોંપી દેવું પડશે.

ચંદ્રકાંત બક્ષીના વિચારોને આધારિત

શાહ દિપક કે.

એસ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

સહશિક્ષણ

છોકરાઓ અને છોકરીઓ સાથે ભણે કે નહિં એ સવાલ બહુજ મહત્વનો છે. આ વિષય આપણને જેમ ગંભીર લાગે છે તેમ પશ્ચિમના લોકોને પણ ગંભીર લાગે છે. સહશિક્ષણના હિમાયતી અને પૃથક્કશિક્ષણના હિમાયતી બંનેનો ઉદ્દેશ સામાજિક નિતી સુધરે એજ છે.

પહેલાના વખતમાં પણ સહશિક્ષણ હોય એમ લાગે છે. મનુસ્મૃતિ વગેરે ગ્રંથોમાં જે નિયમો છે. તે ઉપરથી પણ જણાય છે કે તે વખતમાં સહશિક્ષણની પ્રથા હોવી જોઈએ. સહશિક્ષણની કલ્પના આજે તો આપણે યુરોપિયન લોકો પાસેથી લીધી છે. આપણી કેટલીક શાળાઓમાં અને બધી કોલેજોમાં સહશિક્ષણની પ્રથા ચાલુ છે. છોકરા અને છોકરી સાથે અભ્યાસ કરે તેથી ગેરલાભ થાય છે, એમ એક માન્યતા છે. છોકરાછોકરીના સહવાસથી કેન્દ્રિત મને અભ્યાસ નથી થતો. કેટલીકવાર આના માઠાં પરિણામ આવે છે, પણ તેમાં સહશિક્ષણનો દોષ નથી.

વળી કેટલાક એમ દલીલ કરે છે કે, સહશિક્ષણથી વિદ્યાર્થીઓ તેમજ વિદ્યાર્થીનીઓ અભ્યાસમાં ધ્યાન નથી આપતા અને તેમનો સમય

ટાપટીપમાં બગાડે છે. બીજાં કેટલાક એમ પણ કહે છે કે જો સહશિક્ષણ લાભદાયી હોત તો ઈંગ્લેંડ તથા અમેરિકામાં ક્યાંક ક્યાંક શાળાઓ છોકરા તથા છોકરીઓની જુદી જુદી શા માટે રાખવામાં આવી છે ?

સહશિક્ષણથી એક લાભ થાય છે, છોકરા તથા છોકરીઓ માટે જુદી જુદી સંસ્થાઓ સ્થાપી આપણે તેમના વચ્ચેનું અંતર વધારીએ છીએ. એ અંતરથી જાતીય આકર્ષણ ઘટવાને બદલે વધે છે. મનુષ્યજીવનનો ઊંડો અભ્યાસ કરતા જાણી શકારો કે વિદ્યાર્થીનીના સહવાસથી વિદ્યાર્થી સૌમ્ય બને છે. સંયમી બને છે, વિવેકી બને છે. કેળવણી માત્ર પુસ્તકમાંથી કે શિક્ષણથી જ નથી મળતી. દરેક વિદ્યાર્થીની એ બીજા ઉપર સારી કે માઠી અસર થવાની જ. અને સાથે રહેવાથી વિદ્યાર્થીનીઓ પણ મહેનતું અને હિંમતવાળી બને છે. તો છોકરા-છોકરીઓને એકબીજાની અસરથી વંચિત શા માટે રાખવા જોઈએ ?

કેટલાક સંજોગો માં તો સહશિક્ષણ અનિવાર્ય બને છે. હિંદમાં ઉચ્ચ કેળવણી લેનાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા એટલી ઓછી છે કે તેમના માટે કાયદાની કે વૈદિકની જુદી કોલેજો સ્થાપી શકાય જ નહિ. આ સંજોગોમાં સહશિક્ષણનો વિરોધ કરવા જોઈએ તો મહત્વાકાંક્ષાવાળી વિદ્યાર્થીનીઓનો વિકાસ આપણે

ધી નાખવો પડે. માટે ઉચ્ચશિક્ષણમાં સહશિક્ષણ
મનિવાર્ય બને છે.

પણ બીજી દૃષ્ટિએ સહશિક્ષણ હાનિકારક
હી. પણ છતાં બિન-જરૂરી લાગે છે. સ્ત્રી અને પુરુષ
બંને જુદા છે. તેમનાં સ્વભાવ તથા ફરજો પ્રમાણે
બંને ભિન્ન પ્રકારનું શિક્ષણ મળવું જોઈએ. હવે જો
ગોકરા છોકરીઓને એક જ શાળામાં શિક્ષણ આપીએ
તો તેમને ભિન્ન પ્રકારનું શિક્ષણ શી રીતે આપી
શકાય ? આદૃષ્ટિએ સહશિક્ષણ જરૂરી નથી એમ
ટલાક માને છે.

આ બધા ઉપરથી આપણ એમ કહી શકીએ
સહશિક્ષણ તેમજ પૃથકશિક્ષણ પોતપોતાની રીતે
લાભદાયી છે. બંને પ્રકારની પ્રથા ચાલુ રહે તેમાં કશું
બેદનથી નથી. છતાં સહશિક્ષણ પ્રાથમિક ધોરણોથી શરૂ
લાય એ ઈચ્છવાયોગ્ય છે. જેમ જેમ બાળકો
મરલાયક થતાં જાય તેમ તેમ શિક્ષકોએ તેમના ઉપર
મરેખ રાખવી જોઈએ. બાળકો મર્યાદામાં રહે એ
જરૂરી છે. આમ થશે તો સહશિક્ષણનાં બધા લાભ
પાશે અને દોષ નહિં રહે.

હડતાલમાં હોમાતું

ભારતનું ભાવિ

આપણે હંમેશા સવારે ઉઠીએ અને સમાચાર
પાઠ્યમાં લઈએ ત્યારે ભાગ્યેજ કોઈ એક દિવસ

એવો પસાર થશે કે સમાચાર પત્રમાં હડતાલના
સમાચાર ન હોય એક અથવા બીજા કારણે દેશમાં
હડતાલ ચાલતી જ હોય છે.

આપણે આઝાદ થયાને ૫૦ વર્ષ પૂરા થયા એ
સમય દરમિયાન આપણે અને આપણી સરકારે અનેક
સમસ્યાઓ હલ કરી છે અને અનેક સમસ્યાઓ ઊભી
કરી છે. આ સમસ્યા આર્થિક, સામાજિક, રાજકીય
સ્વરૂપની હોય છે. અને તેને કારણે આપણા દેશમાં
વારંવાર હડતાલ પડે છે. આપણા દેશનું કમભાગ્ય
એ છે કે એકની એક વસ્તુ માટે અનેકવાર હડતાલ
પડે છે. છતાં પણ આપણી સરકાર નિવડો લાવી
શક્તી નથી કે આપમી પ્રજાપણ સીધો રાહ લેતી નથી.
ઘણીવાર એક-બીજા રાજ્યોના ઝગડા પતાવવા માટે
પણ હડતાલ પડે છે. મોંઘવારી વધતી ચાલે છે,
પ્રજામાં અસંતોષ ફેલાય છે. પોતાની આવક વધારવા
માટે પ્રજાને મહેનત કરવી પડે છે. છતાં પણ
મોંઘવારીના હિસાબે આવક દેખાતી નથી. આથી
મિલ કામદારો, ઓફિસના કારકુનો, સમાજ સેવા
કરતી સંસ્થા કામદારો વગેરેને વધારે આવક મેળવવા
હડતાલ પર જવું પડે છે. આમ આ હડતાલનું ચક્ર
આપણે આઝાદ થયા ત્યારથી ચાલ્યા જ કરે છે.

હડતાલને લીધે આપણા દેશને કરોડો રૂપિયાનું
નુકશાન થાય છે. આપણી ઉત્પાદનશક્તિ ઘટી જાય
છે. જેથી માણસોને જરૂરિયાતની વસ્તુ મેળવવામાં

મુશ્કેલી પડે છે. હડતાલને કારણે આપણી પ્રગતિ રૂંધાઈ જાય છે. હડતાલને પરિણામે આપણા દેશમાં એક અથવા બીજા બહાને લૂંટ, આગ, વિગેરેના બનાવો બને છે. તેથી સરકારની મિલકતોને, પ્રજાની મિલકતોને નુકશાન પહોંચે છે.

હડતાલને પરિણામે આપણે જો થોડીઘણી પણ પ્રગતિ કરી હોય તેને ફટકો પડે છે. આપણા દેશને આર્થિક રીતે પણ સહન કરવું પડે છે. આપણા દેશમાં ભરપૂર માનવ-શક્તિ છે. ભરપૂર કાચી ચીજો થાય છે, સરસ અને ફળદ્રુપ જમીન છે. સુંદર રીતે કારખાના ચલાવનાર માણસો છે, વ્યવસ્થિત રીતે વેપાર કરનારા માણસો છે. આપણી ભૂતકાળની સંસ્કૃતિ મહાન છે. આપણી પાસે ભૂતકાળનો સરસ અનુભવ છે. પણ આપણે આઝાદ થયા પછી આ બધી વસ્તુઓનો બરાબર સમજાવવાનો ઉપયોગ કરી શક્યા નથી. આથી આપણા દેશમાં એક જાતની ગેરસમજ અથવા તો ગેરવહીવટ ચાલતો હોય તેવું આપણને લાગે છે. અને તેના પરિણામરૂપે દેશમાં અસંતોષ ફેલાય છે. અને તેને પરિણામ રૂપે હડતાલ પડે છે.

ભૂતકાળમાં આપણા ભારત દેશનું ભવિ ભવ્ય હતું. ભવિષ્યમાં પણ આપણા દેશનું ભવિ ભવ્ય થઈ શકે તેમ છે. પણ વર્તમાનકાળમાં ચાલતી હડતાલોથી આપણને ઘણીવાર એમ લાગે છે કે

આપણા દેશનું ભવિ હડતાલમાં હોમાતું જાય છે. આપણા માટે આ એક ચિંતાનો વિષય છે. તેને માટે આપણી પ્રજાએ વિચાર કરવાનો સમય પાકી ગયો છે. જેવી સરકારને આપણે ચૂંટીએ તેવી જ સરકાર આપણને મળે. આપણી સરકારની પણ ફરજ છે કે પ્રજામાં અસંતોષ ન ફેલાય તેવી રીતે રાજ વહિવટ ચલાવવો જોઈએ. આપણો દેશ ગુલામીને લીધે ગરીબ થયો. પણ આઝાદી આવ્યા પછી આપણે આપણા દેશમાં રહેલી શક્તિનો વ્યવસ્થિત ઉપયોગ કરવો જોઈએ. જેથી પ્રજાને એમ લાગે કે, આપણે સુખી છીએ. જેથી હડતાલ માટે કંઈ કારણ રહે નહિં.

આપણી સરકારે એવું વાતાવરણ ઊભું કરવું જોઈએ કે જેથી પ્રજાને લાગે કે આ મારો દેશ છે. આપણે દેશ માટે કામ કરવું જોઈએ. સરકારે પણ તેનો વહિવટ પ્રજાને સુખ અને સગવડ રહે તેવી રીતે ચલાવવો જોઈએ. અને દેશના પૈસાનો વહિવટતંત્રમાં ખોટો ઉપયોગ ન કરતા, દેશની સમૃદ્ધિ વધે એ રીતે ઉપયોગ કરવો જોઈએ. તો પછી હડતાલ માટેનું કંઈ કારણ ન રહે. અને આપણા ભારતદેશનું ભવિ ઉજ્જવલ બને.

જોષી મેહુલ

એસ.વાય.જે.સી.

‘જોઈ છે’

તારી આંખોમાં મેં મારી પ્રીત જોઈ છે,
પણ સાથે દુઃખની એક ઝલક જોઈ છે.

મારી પ્રીતને પામવા માટે,
તારા વિરહની વેદના જોઈ છે.

મારી હસીને પોતાની હસી સમજનાર,
મેં તારી ખોટી હસી જોઈ છે.

મારા દુઃખને પોતાનુંદુઃખ સમજનાર,
મેં તારા એકાંતનું રૂદન જોયું છે.

કોયલના ટહુકાથી થતી પ્રભાત,
મેં તારા એકાંતનું રૂદન જોયું છે.

ચાંદનીના પ્રકાશથી થતી રાત્રી,
પણ મેં તારી સાથે જોઈ છે.

તારા દિલમાં ચાલતી થનગનાટ,
મેં દૂરથી અનુભવી છે.

સાથે આજની તારી નફરત,
પણ મેં જોઈ છે.

દોશી દિમી વી.
એસ.વાય.જે.સી.

★★★★★★★★

વિદ્યાર્થીની મુંઝવણ

ગુરૂજી મારી કેટી લાગી છે મારા કેડલે
ઘડીએ ઘડીએ મનડુ મુંઝાય રે.. ગુરૂજી મારી

ફાઊડિશને ફેરા ફરાવ્યા
કમ્યુનીકેશને વર્તાવ્યો છે કાળો કેર રે.. ગુરૂજી મારી

કોમર્સે કાવા દાવા કીધા
એનવાયરોમેન્ટ કીધી એનવાયરમેન્ટ ઘાત રે.. ગુરૂજી મારી

એકાઉન્ટન્સી એ તાણી કેડ બાંધી
મેથેમેટીક્સ ખવરાવ્યો છે માર રે.. ગુરૂજી મારી

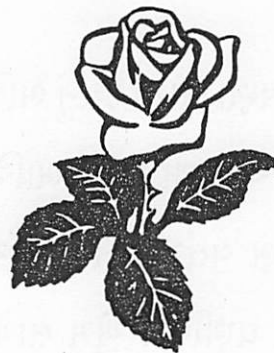
આઠે વિષનો રાજ એનવાયરોમેન્ટ છે
મુંઝાવે મને ચોવીસે કલાક રે.. ગુરૂજી મારી

આઠે વિષયને જે વશ કરે
તેને મળે ડીગ્રીનો હર્ષ રે.. ગુરૂજી મારી

આઠે વિષયન જે જીતશે
તેને હોયે મંગલ ગાન રે.. ગુરૂજી મારી

શાહ ફાલ્ગુની
એસ. વાય બી. કોમ.

★★★★★

मराठी विभाग

अ. क्र.	शीर्षक	पृष्ठ क्र.
१)	वृक्षसंवर्धन प्रतिज्ञा	११
२)	मराठी वाङ्मय मंडळ	१२
३)	अंतरमनाचे बोल	१४
४)	प्रेमजीवनाचा अर्थ वेगळा	१६
५)	साहित्याचे उपांग वक्तृत्व	१७
६)	नवी दिशा	१८
७)	चूकभूल	१००
८)	जीवन ऐसे नाव	१०२
९)	संस्कार जीवन घडविते	१०३
१०)	भ्रष्टाचाराचा भस्मासुर	१०५
११)	सहल	१०७
१२)	वृक्ष वाढवा प्रदूषण थांबवा	१०९
१३)	महाभारत एक अनुभवनीय भाष्य	१११
१४)	मनाचा आरसा मानवी स्वभाव	१११
१५)	विनोद	११२
१६)	शोडसे मराठी विषयी	११३
१७)	संस्कृत सुभाषितः	११५
१८)	गान सम्राज्ञी लता मंगेशकर	११६

पद्य विभाग

१)	ग्राह्याग्राह्यता	११७
२)	पहिल्या वर्षातले प्रेम	११७
३)	चार शब्द लेखणीचे	११७
४)	प्रेम	११८
५)	आमच्या आवडत्या प्राचार्या	११८
६)	जार्ड	११८
७)	मेणबतीचे अश्रू	११९
८)	गुलाब	११९
९)	आदर्श मास्तरांचा कलास	१२०
१०)	ज्ञान नको पदवी हवी	१२२
११)	ग्रमीण विद्यार्थी अपेक्षा / उपेक्षा	१२३
१२)	आखिनी कोटकर	१२६
१३)	निबंधस्पर्धा	१२७

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten scribbles and markings at the bottom of the page, including the letters "PL" and "F".

सौ. सविता आवारे प्राचाया

जयभारत !

जयहिंद.....

घडतील हे माझे ध्येय राहिल.

हीकन त्यांच्यावर उतम संस्कार

आदर्श विद्यार्थी महाविद्यालयात तयार

दयातव माझे सौख्य सामावले आहे. असे

माझ्या देशवासियांचे कल्याण व त्यांची सुसुद्धी

करणे व व्यसनमुक्ती करण्याची मी प्रतिज्ञा करत आहे.

करीन अष्टाचाराचा समूळ नाश करीन. पयविरणाचे रक्षण

बांधवामा प्रवृत्त करीन, मी माझे गुंजन व वृद्ध यांचा आदर

स्वतः अष्टाचार करणार नाही, कुटुंब मर्यादित ठेकन लोकसंख्या नियंत्रणासाठी

निर्मूलन कायदात भाग घेऊन भारत अष्टाचार मुक्त करण्याचा मी प्रयत्न करीन व

वृक्षवाढ करून त्यांचे संवर्धन करणं हे माझे प्रथम कर्तव्य आहे. अष्टाचार

वृक्षतोडीस आळा घालण्याचा प्रयत्न करणं व पर्यावरण संतुलनासाठी

संरक्षण करणं व निसर्गाचा समतोल राखणं हे माझे कर्तव्य आहे.

भारत मातेच्या भू-पूजावर असलेल्या वनस्पतींचे

सारं भारतीय माझे बांधव आहेत.

भारत माझा देश आहे.

दूसरा कार्यक्रम विविध वर्षाभ्यां सार्धा (ट्रैडिशनलडि) खर तर हा कार्यक्रम उरुर्करीपणी पार पडला. गंमतीचा भाग म्हणजे हा कार्यक्रम तीन वेळा उरवला पण पावसासमवेत रडे करावा

पुष्पाने खालात करून कार्यक्रम संपला.

टिकवून ठेवल्याने काय होते याबाबत झाले. सर्व प्राध्यापक, शिक्षितर कर्मचारी यांचे गंलाब होते. सरस्वती पूजन, दिप प्रज्वलन व भाषण (उदबोधनपर) गुरुशिष्य परंपरेचा आदर्श आळवीचा म्हणजे व्याखानाचा. (एफ. वाय. जी. सी.) अकरावीचे विद्यार्थी बहुसंख्य प्रमाणात कार्यक्रम संध्याच पण महत्वाचा यदा सुदैवाने कोलेजचा पहिला दिवस विषय तोंड

व भाषणात असो कार्यक्रम आयोजित केल्याबद्दल कायकल्पाना शाबासकी दिली.

नविन पदाची सूत्रे हाती घेतलेल्या आमच्या प्राचार्यानी या कार्यक्रमालाी सुकवात केली सर्वांचा कळस झाला असे म्हटले तर अतिशयोक्ती होणार नाही. पहिला कार्यक्रम गुरुशिष्यमा मराठी मंडळ दरवर्षी उच्च उद्दिष्टे पार पाडण्याचा आतंकट प्रयत्न करते. यदा या करणे सोपी गोष्ट नव्हे.

वाणिज्य महाविद्यालयात म्हणजे - व्यवहारी मुलांच्या मनात मराठी बद्दल प्रेम निर्माण कायकल्प हा मंत्र जणू डोळ्यासमोर ठेवतात.

“ शब्द विधीपाटी फळे रसाळ गोमटी ” किंवा
“ केल्याने होते आहे रे आधी केलेची पाहिजे ”

तडीस नेत असतात.

या कार्यक्रमाला अनेक जण एकत्र येवून चर्चा करून विषयानुरूप योजनेने कार्यक्रम मने तयार करून कार्यक्रमालाी आखणी करणे.

मंडळाचे हेतू म्हणजे साहित्याची आवड निर्माण करणे. इतर कलाकसरांचा विकस करणे, विद्यार्थ्यांना सहस्य करणे, कायप्रवृत्त करणे, धीट बनविणे, व महत्वाचे संस्कारक्षम मंडळाचे मंडळ म्हणजे मराठी वाङ्मय मंडळ

मराठी साहित्य - आणि साहित्यकाविषयी विद्यार्थ्यांच्या मनात गोडी निर्माण करणारे फडणीस, अकिल सोमोन, प्रज्वल, यमी व इतर सदस्य

कार्यकर्ते : दिनेश चौधरी, संजय पवार, पवन कांबळे, हर्षन मुंजी, भूषण फाटक, कुणाल

अध्यक्ष : डॉ. सौ. रोहिणी टकले
प्राचार्या : सौ. सविता ता. आगारे

मराठी वाङ्मय मंडळ

दिनेश चौधरी

असेच आपण आम्हाला आशिर्वाद द्या.
सहकार्यासाठी हात सदैव पुढेच आहेत.

माही.

अशा रीतीने यावर्षी तरी मराठी वाङ्मय मंडळाने कळस गाठला म्हणावयास हरकत

यानंतर आपल्या कालावधीमूळे इतर कार्यक्रमांना बगल दिली.

न जाता ते टिकवावयाचे कसे याचा विचार आम्ही केला.

शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचा सहभाग त्यात असल्यानेच, हे आम्हास मिळवता आले. यशाने टुरव्हेंन कारिकित आम्ही के. जयवंत दळवी व कै. अश्वे चषक मिळवले. अर्थात प्राचायापासून अर्थात नाटकासाठी प्रचंड महानत घेतली व आमच्या महाविद्यालयाच्या २० वर्षाच्या

कलाकार - मराठी विभागाचेच.

मौजळ स्पर्धेत भाग घेतलेले नाटक "आंधळे प्रवासी" लेखक - दिग्द-संदिप सावंत, "राजनाट्य स्पर्धा" आंतरमहाविद्यालयीन पातळीवर जी आयोजित केली होती. त्यात उन्मेष, आता कळसाचा भाग म्हणजे नाटक, सालाबादाप्रमाणे यंदच्या ५ व्या वर्षी आम्ही -

आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेतही यशस्वी झालेले कलाकार मराठीच होते.

यानंतर कविता स्पर्धा, निबंध स्पर्धा वादविवाद स्पर्धा झाल्या.

साधणे हे उद्दिष्ट होते ते पार पडलेच.

विद्यार्थ्यांना विविध देश, प्रांत, संस्कृती, वेष, बोली यांची माहिती होणे व विविधतेतून एकता प्राप्त व इतर अशाच स्पर्सां देणगीदारांनी मदत केल्यामुळे ३२ बक्षिसे आम्ही देऊ शकलो. नारिंगीकर ह्यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले अर्थात त्यात सिहाचा वाटा त्यांचाच होता. बरे होते. त्यांनी विद्यार्थ्यांना प्रबोधनपर असे लहानसे भाषण केले. व प्राध्या. सतिश कार्याक्रमात ३६०/३६५ विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता. प्रमुख पाहुणे सिनेअभिनेते सुनील

लागला व शेवटी वकणाची हि बरसात होत असतानाच कार्यक्रम पार पडला.

दिनेश आता एक वय. बी. कॉम. ला आला. आतापर्यंत त्याने सर्व कामे हाताळून त्याने नीट धोरण घेतली होती. यावर्षी सुद्धा त्यालाच सचिव पदाची सूत्रे देण्यात आली. शिवाय या वर्षी त्याची विद्या. संघटना (म. वा. मंडळ) या सहपदावर निवड झाली. जबाबदारी वाढली. पण हरकत नाही. मराठी वाङ्मय मंडळाला त्याने निदान एक वर्ष तरी काम केले असेल त्याला काहीच जड नाही, या वर्षी महाविद्यालय मासिक करीता सहसंपादक (मराठी) म्हणून दिनेशला काम केले आणि एक निराळा अर्ज भरव घेतला. शिवाय या वर्षी त्याने राष्ट्रीय स्वरुपात योजना

आली होती. कायकम भरपूर आणि आताशी प्रत्येकाला "मराठी वाङ्मय मंडळ" काय याची कल्पना स्थापित झालेला. सगळी मूल-मूली एकत्र घेऊन दुर्जा भावा शिवाय काम करायची. अभिमान या विषयटाला तिन तासाचा नसून ४ वर्षांचा होता. आताशी दिनेशाचा चांगला गुण यानी घेतला. "राज्य बन गया जॅटलमेन" प्रमाणेच "दिनेश झाला सचिव" पण त्याचा नंतर ती बारावीत आला. तेव्हा मंडळाच्या अध्यक्षतेचा कारभार डॉ. सी. रोहिणी टकले कायकम व सध्या वसुधा देवय्या पण आदी अत्य.

विद्यालयात अस्तित्वात आहे व काम करतय याची साधारणता कल्पना ही कोणाला नव्हती. दोन मराठी वर्ग सोडले तर इतर वर्गात म. वा. म. स. नावाचे एखादे मंडळ आपल्या सदस्य म. वा. म. असे मिरविण्याचा भागी अभिमान वाटायचा पण वास्तव्य असे होते की, मराठी वाङ्मय मंडळाचा पदवीधर झाला. मंडळाची कसलीही माहिती नसलेल्या या मजला नय. आणि त्या दिवशी त्याला संधी मिळाली. आता तो फक्त दिनेश नव्हे तर त्या बरोबर या दिनेशाची एक सवय ती म्हणजे फुकटाल मिळालेली एखादी चांगली गोष्ट कधी सोई घेणारी जबाबदारी या व अशा सर्व गोष्टींशी संबंध कार नसलेला.

असाच एक सदपातळ, चंचल, भार्गव सा दिनेश मराठी वर्गात शिकायचा. हीणारे मित्र महाविद्यालयीन वातावरणात येत असलेल्या विद्यालय हा शब्द खूप रवेत. (एक. वय. जी. सी.) प्रथम वर्ष कनिष्ठ विद्यालय पण त्याला शालात जीवनावसून त्याच गोष्टीने मनात वास्तव्य धरत गेले.

ही म्हण माझ्या बद्दल आगदी खरी ठरली. ज्या गोष्टींचा कधी विचार केला सुद्धा नाही

तोचो झाला आचार । ”
 “ज्याचा कधी केला नाही विचार

उत्तमनाचे बोल

द्वितीय वर्ष वाणिज्य
दिनेश चौधरी

सांग कसे विस्तारव ॥

“ आठवणी दाटतात । धुके जसे पसरते ।

खूप काही सांगावच पण काय व किती सांग । एकच म्हणता

हे माझ्या अंतरमनाचे बोल ।

याना जाहिर करता.

वर्षाच्या माझ्या अभिमानासाठी उत्कृष्ट दिग्दर्शनाचा पुरस्कार मी डॉ. सी. रोहिणी टकले

फिक्शनकडून अगोवर्ड मध्ये गेलो मी भरपूर असतात पण पुरस्कार एकच. तसेच या ४

माझ्या लिहिण्याचे साधक झाले असे मी म्हणून.

माझ्या या लिहिण्याने, मंडळालील एकाला थोडीशी जरी प्रेरणा मिळाली असेल तर

प्रश्न लोकांना न ऐकवता स्वतःच्या अंतर्मनाला विचार । म्हणजे उत्तर सापडेल.

दिनेशन गेल्या पाच वर्षात खूप जगाकडून होच प्रश्न ऐकतो. पण आता तो म्हणतो हा

तो विचारतोस काय मिळाले ? कोलेजने मला काय दिले । उत्तर मिळून गेले.

मिळविलेस तुम्हा आजचा अर्जुन, प्रतिसा, प्रशस्तिपत्रके, करंडक, हे सगळे मिळाले.

केले ते फक्त स्वतःच्या स्वध्यासाठी” हे भरपूर काम केलेस पण त्याने तेंच भरपूर काही

(तात्पर्य) दिनेशाच्या मनात कधी विचार येत असे की, “मी कोलेजसाठी एवढे काही

माहीत.

माहीती वासपिठावर बसण्याचा मान मिळाला. शेवटी इतके पाणावले पण त्याने दाखवले

महाविद्यालयाच्या वार्षिक संमेलनातून कार्यक्रमाचे पूर्ण सूत्र संचालन ही त्यानेच केले.

उत्तमते जे काही म्हणतात तेच दिनेशचे मंडळाने होते. एन. एम. एम. एम. एम. एम. एम. एम. एम.

म. मधुन राजिनामा द्यावा लागला पण तो फक्त कागदावरच, मनापासून नव्हे सेटिंगल

माही. यावर्षी दिनेशला कोलेजचे कोनसिल सेक्रेटरी पद देण्यात आले. महाविज्ञकच म. वा.

द्वितीय वर्ष । वर्ष महत्वाचे, त्याला जाण होती, जित्याची खोड मात्र मेल्याशिवाय जात

दिनेश पण एकदा घेतलेल काम मात्र नीट पार पाडायचा.

वसणार. । एक तर आधी कामे मगून घ्यायची आणि मग कुरकुर करत बसायचे असा हा

आल्या शिवाय हे वर्ष तर महाविद्यालय. व मंडळाचे रोज्य महोत्सवी वर्ष शांत कसे

द्वितीय वर्षी ज्या जबाबदाऱ्या आधी होत्या त्याच या वर्षी सुद्धा त्यालाच देण्यात

आत्मसात केलेला अर्जुनव हा त्या १० मार्कांपेक्षा कितीतरी पटीने मोलाचा होता.

हे केले फक्त मिळणाऱ्या १० मार्कांसाठी, पण त्याची चूक त्याला समजली कारण त्याच्यातून

(एन. एम. एम.) मध्ये सुद्धा चांगली जबाबदाऱ्या निभावली. अमादी खर सांगावचं तर त्याने

देऊन त्या तऱ्णीच्या मुखारच हास्य म्हणजे प्रश्न प्रत्येकाच्या मनात धोळीय. एक मुलाब तर आता प्रेम म्हणजे नक्की काय? हा कला निरनिराळ्या असतात।

परु ये या भावनेकडे पाहण्याच्या प्रत्येकाच्या समाख्या प्रकारची माणसं करतात एकच प्रेम अशी बऱ्याच माणसं पाहिलेली आहेत. वरील (त्याच रूपांतर वासनेत होते) मी या जगात प्रेमवडे होतात, कुणाला प्रेमाची वासना सुटते काहीजण शुद्धीत वागत असतात. काहीजण की त्यांना वर येण सुकूल होऊन जाते. तर या प्रेमात काहीजण इतके - खोल जातात पाडलेले आपल्याल दिसतात.

वेगरे वेगरे प्रेमाचे प्रकार न म्हणता त्याचे विभाग प्रेम, कृष्ण-राधाप्रेम, सिनेमातील उतरासांचे प्रेम विद्याप्रेम, विशिष्ट गोष्टी वरील प्रेम गीतेवरील नट-नट्या या बद्दलचे प्रेम, निरसंगप्रेम, माता - मुले, मातृभूमी प्रेम, पेशाबद्दल प्रेम, जगात प्रियकर-प्रियसी विवाह भक्त-परमेश्वर, हे फक्त आपल्या मनालाच ठाऊक असते. या ज्यात्यावर/जित्यावर म्हणा किती प्रेम करतो आहे. प्रेम मोजता आणक्यच येण आहे. आण १० किती प्रेम आहे किवा विड्यावर १०० प्रेमच आपल्याला दिसत नाही की माझे विड्यावर करता येत नाही. कुणी असे म्हणताना प्रेमही एक अशी भावना आहे की जी व्यक्त

प्रेमजीवना अर्थ वेगळा

समजण थोडे कठीणच आहे. होजाती हे। या वाक्याचा अर्थ आपल्याला झाला असला तरी मुद्दबत की नाही जाती ये प्रेमनावाचा हिंदीत मुद्दबत नावाने कळस होता परु ये त्यांनी श्रीकृष्णप्रेम सोडलेनाही. देता येतील. सतमीरबाई यांचा विवाह झाला मातृभूमी प्रेम असा. अशी उदाहरणे कितीतरी वाटली असा वासवतकराच्या मृत्युपत्रातले मग अत्याच्या कवितेतली गुलकदाची ही जाते.

पुरुष स्वभावविशेषाप्रमाणे ते स्वल्प बदलत स्वल्प वेगवेगळे असते. मग ती स्त्री असा वा गोष्टीवर प्रेम करीत असतो. मात्र त्यागोष्टीचे मानसशास्त्राचा अनुसार मनुष्य हा एकच प्रेमाची उत्तरे निरनिराळी मिळतील. असले प्रेमप्रश्न कुणालाही विचारता येतील तेवढ्या करता येतील. प्रेम म्हणजे काय? प्रेमाच्या व्याख्या ह्या तेवढ्या. आणि नका मोजव्या एवढी मिळाली. तरी पुरेच आहे असलेली माणसं जगात होत्या बोल वर प्रेम म्हणजे काय? या विषयात लडा

युद्धलका?

तात्पुरते देशप्रेम मनात येते याला प्रेम म्हणतात. एकून आपली पंचदशे जगणी होऊन आपल्याला म्हणतायुद्धल का? एखाद देश भक्तीपर गील करून तऱ्णीचे लक्ष आकर्षून धोणे याला प्रेम प्रेम आहे का? का सिनेमात पाहिल्याप्रमाणे कुणी

आचारविचारांची एकता असण्या वक्त्या
हवे असतात. वर्कल हे आचारसंस्थ आहे
एकता साधणे आणि अमीनय हे गुणही वक्त्यात
श्रोत्यांना विश्वासता देणे, त्यांच्याशी भावनिक
आवाजात बोलणे, विषयानुक्रम विवरण
म्हणजे निमूडता, शिवाय भावनेप्रमाणे
लोकशाहीचे युग असल्यामुळे वर्कल गुण
म्हणजे बोलणेअर्थात भाषण, सध्याचे युग हे
"वक्त्या" म्हणजे बोलणारा व वर्कल

वर्कल-कला

वर्कल

साहित्याचे उपभोग

सुंदरता साधते

खरच सांगत ना

प्रेम करा आणि अनुभवानी सांग.

माझ्या सारख्याला सुंदरा खर सांगू प्रेम
म्हणजे काय? हे हजारा पुस्तके वाचून कळले
नाही, परंतु जेवढा सारांश कळला तेवढा
प्रसृत केला यापुढे विचार गुंढाला करायचाय.

असे असू शकते

सांगताथोर, पहिल्या नजरेत प्रेम धडते ते
एक तीन तासांच्या रिसेमात धडते हे प्रत्येकाने
लक्षात घेतले पाहिजे. प्रेम चिरकाळ टिकणारे
असले पाहिजे ते नाही और सही, और नाही,
और सही, असे म्हणणारे प्रेम कधी तब नाही

कालेजमध्य प्रेमाचा प्रतीक म्हणून 'रोज
'दे' देवताजाती ज्यांना गुलाबगुप्प मिळते
त्याचा "रोझडे" होतो ज्याच्या आशान्तिराशेत
बदलतात त्यांचा रोजच्या दिवसासारखा
'रोजवाडे' होऊन जाते याला काहीच अर्थ
नाही
प्रेम कविता हे पुष्कळ जण करतात पण
प्रतिजण त्यासारखा वगताच हे नाही

काहीना पुढच्या कटकटी नको असतात.
अपवर्कडे शहाणेच वळतात, ज्यांना पुढच्या
मासम/अपवर्क कर मयानक असतो या
आठव दिवसा जवळीक चौथा लन हा चौथा
प्रमाचे चार अर्क असतात पहिला नजर, दुसरा
द्वितीय प्रेमरूपीपातया दडलेल्या असतात.
द्विती नाही काळजी नाही, या आणिआशा
संलग्न सडून देईन बंद तारे तोडून आणिन,
कालिये बन हे, गुही मरी मजल हे, गुड्यासाठी
दुसऱ्यावर प्रेम करू शकत नाही, हम एक दुजे
माझ्यावरच प्रेम करतोस, ती माझ्याशिवाय
म्हणजे गुडि माझ्यावर प्रेम आहे, ते फक
वाले तर गुंढाला नाही हे तीन शब्द समजा
या तीन शब्दात प्रेमाचा अर्थ दडलाय असे

आपण पुरातया गोष्टीला भरपूर नांव
दिली. त्या गोष्टी विषयी आपल्या मनात
कोणताही आदर नाही तरीसुद्धा आपण त्याच
गोष्टीवर अधिक प्रेम करतो हेआपल्या नाही
तर कमीत कमी दुसऱ्याच्या लक्षात येतेच.

सार्जुबार्डना तर बोलायचीच वर अजयला दोन-
 चार धपाट्टे द्यायची. निदेश पाहात होता, बोलत
 होता. पण नेहावर मात्र त्याचा परिणाम होत
 नव्हता.

अजय दहा वर्षांचा झाला आणि निदेशाचा
 नकार असतानाही तिने अजयला हॉस्टेलमध्ये
 टाकले आणि त्याचबरोबर सार्जु-सार्जुच्या
 गावाला पाठविण्याचा तगादा निदेशाजवळ
 लावला. निदेशाने तिला हरप्रकारे समजावून
 पाहिले पण नेहा ऐकत नव्हती. शेवटी सुनेच्या
 सुखामाठी सार्जु-सार्जु गेली निघून गेले.
 नेहाला आनंद झाला. असेच दिवस, महिने,
 वर्ष लोटत होते. अजय पंधरा वर्षांचा झाला.
 मॅट्रिक पास झाल्यावर त्याला नेहा घरी
 आणणार होती. पण मित्रांप्रमाणे मी पण
 हॉस्टेलमध्येच राहणार व कॉलेज करणार असे
 त्याने तिला सांगितले. अजयला आई आवडत
 नव्हती. आजी-आजोबांशी केले गेलेले विवे
 वगण त्याला दृष्टपणच वाटत होते. अजय
 हॉस्टेलमध्ये काय करतो हे पाहिल्याही नेहाला
 वेळ नव्हता. कॉलेजमध्ये गेल्यावर अजय एका
 वेगळ्याच मार्गाने जात होता. त्याचे मित्र श्रीमंत
 होते. अजयही त्यातलाच झाला होता. वयाच्या
 अठराव्या.

वर्षापर्यंत अजय मर्द, अफैयत अडकला
 जात होता. त्याला कल्याण-अकल्याण कळत
 होते, पण वळत नव्हते. रिमारेट पिता-पिता

नेहाला राग यायचा. ती रगाच्या मरगत
 आजीकडेच होती. अजयच्या ह्या वगणाने
 बागली बागली तरी त्याची जास्त ओढ
 जास्त प्रिय होती. नेहा त्याच्याशी कितीही
 विचार करत होती. अजयला आईपेक्षा आजी
 अजय मोठा होत होता. नेहा मात्र सार्जुबाईचा
 नव्हताच. सार्जुबाई तर अजयचे सर्व करीत.
 अजयचा जन्म झाला. नेहाला तसा भ्रास
 त्याच्या आई-बाबांवर फार प्रेम होते. त्यातच
 धान्याची तिला सोय नव्हती. कारण निदेशांचे
 जड वाटत होते. ती मनमर्धून दुःखी होती.
 फ्लॅटमध्ये फुलत होता. नेहाला सार्जु-सार्जु
 जात होते. निदेश-नेहाचा संसार मुंबईच्या त्या
 घाटले. सुखाची स्वप्ने ती पाहत होती. दिवस
 त्याच्यासमोर मांडला तेव्हा त्यांना केवढे धन्य
 होते. निदेशाने नेहाशी लग्न करण्याचा विचार
 तर त्यांना आनंदांशूना आवरता यणे अशक्य
 होते. निदेश सिव्हिल इंजिनीयर झाला तेव्हा
 जपले होते. त्याच्यामाठी त्यांनी फार कष्ट केले
 होते. त्याला त्यांनी तळहताच्या फोडाप्रमाणे
 फार बंगाले होते. निदेशवर त्यांचे फार प्रेम
 आणले होते. निदेशचे आई-बाबा स्वभावाना
 निदेशाने आई-बाबांना आपल्या फ्लॅटवर
 धरबाहेर जात. अजयच्या जन्माच्यावेळी
 नेहा व निदेश दोघेही नोकरी करण्यामाठी
 घरी आणले होते. त्याचा विचार वेगळ्याच होता.
 निदेशाने त्याच्या आई बाबांना

पुकार
 तिला
 आला
 समष्ट
 निदेश
 जपले
 लक्ष
 असे
 प्रेम
 त्या
 होती.
 ती
 ही
 कावे,
 व ही
 लक्ष
 असे
 प्रेम
 त्या
 होती.
 ती
 ही
 कावे,
 व ही

ती आज एकदम शोचनीय टोकाला पोहोचली।
 तसे त्याचा मागासूनही नेहा-निवेशाला नव्हता.
 निवेश कचित होस्टेलवर जाऊन अजयला
 भेटायचा. त्याला होस्टेलवरच्या मुलुंजी
 वागाक अस्म्युपरची वाटत होती. नेहाचा
 त्याला रंग येत होता. नेहा मात्र अजयचे
 मविष्यसुख मनात रचत होती.

अजयला मॅट्टन आल्यावर निवेश
 प्रत्येकवेळी नेहाजवळ त्याच्याबद्दल बोलत
 होता. त्याला घरी गाणून नीट मागिली
 लावायचा असा त्याचा विचार होता. पण नेहा
 आड येत होती. शेवटी निवेश कंटाळला व
 अजयचा विचार सोडून दिला. आज ना उद्या
 नेहाचे डोळे उघडतीलच, हे त्याला माहीत होते.
 निवेश काही कामानिमित्त चार दिवस बाहेरगावी
 गेला होता. त्या चार दिवसात नेहावर फार
 विविध प्रसंग आले. सोमवारी वसतीगृहाच्या
 मुख्याख्यापकाचा फोन ऐकल्यावर तर तिचे सर्व
 बाणच नाहीस होऊन आशेचा कोळसा झाला
 होता.

आपल्या एका चुकीमुळे आपणच आपल्या
 अजयचे मवितव्य घडवू शकलो नाही ही शोचक
 बोचणी नेहाला धरत होती ति. वही. वरती मर्दसे
 परिणाम ऐकले होते, पाहिलेही होते. आज
 तिचाच मुलगा ह्याच मागिने गेला हे ऐकून तिला
 फार रडू आले. त्याला आपण घरी येवून नीट
 सांगायला असेत तर हे घडले नसेत.

अनामिका

जिवन ऐसे नाव
 उठिनाच्या रिकामया पंच्याल प्रमाचे पाणी
 मऊ न मधुर वाणीने साखर टाकावी आनंदचे
 रंग धारुन स्नेहाचे मीठ धालवे व सवेदनाच्या
 चमच्यानी ते ढवळवे हे सरबत शुद्धगळणीने
 गाळून दद्याशी जपून देवाचे, असा पैला
 नेहमीच दद्याशी जपून देवाचा त्यातला आनंद
 स्वतः घ्यावा व दुसऱ्यास हावा त्यालाच जीव

अनामिका

एका!
 देवा व व्यसनाधीन होता अंतर मनाची हाक
 केले. हया वरून गुन्ही ही नीट उठले उघडे
 म्हणून हाक मारून तिला तिच्या तंद्रीने जग
 याच्या विचारत असताना झुपकून मसख
 आज रात्री आल्यावर काय व कसे सांगायचे
 वाचविणे जरी कठिण असले तरी, निवेशाला
 झालेले मर्दसे परिणाम व त्याने त्याला
 तिचे मन तिला सांगू लागले. आजही अजयवर
 आरुष्यार्ण उठवायला मीच कारण ठरले असे
 असते तर ही वेळ आली नसेती. अजयला
 असते, असे तिला वाटत होते. निवेशाचे ऐकले
 वगळे असते तर आपल्याला सर्व काही मिळाले
 सारसुबाईचे मन दुखावले. त्याच्याशी नीट

आपल्यावर होत असतात. परंतु सर्वांत महत्वाचे संस्काराचे केंद्रस्थान म्हणजे आपली आई. आई मूल लहान असल्यापासूनच कळत नकळत त्याच्यावर संस्कार करत असते. मूल बोलण्याला लागले की त्याच्या मुखारून वागलेच उद्गार बाहेर पडतील, त्याच्या हातून वागलेच आचरण घडेल याकडे आई जातीने लक्ष घालते व संस्काररूपी अमृत कुंभाचे सिंचन बालमनावर करून ती आपल्या मुलांचे जीवन बालमनावर करून ती आपल्या मुलांचे जीवन मर्यादा यशाने उजळून काढते.

आपल्याला आईच्या संस्काराच्या महतीचा प्रत्यय आपले मुलांपुलांचे आवडते सान्निध्यही, तसेच शिवाजीमहाराज यांच्या चरित्रार्चने येते. छोट्या शामवर अनेक लहान सहान प्रसंगाने आईने संस्कार घडविले. मुक्या कळ्या तीडू नथेत शाम। किती साधे बोलणे; पण त्यात फार कही आई त्यांना संगन घेती. " पायाला धाग लागू नये म्हणून जपतीस तसाच मनाला धाग लागू नये म्हणून जप हो "। किती महान विचार होते आईचे। अशा या संस्काररूपी सिंचनार्चने सान्निध्यही घडले व म्हणूनच त्यांनी आईला कल्पतरू म्हटले जिजाबाईंनी तर पाळण्यात झोपणाऱ्या शिवाबावर

"इकडे हा सिद्धी जोहार, तो तिकडे अफझिलखान, पलिकडे मुर्शिद मदन, हे आले रे बाळ गुजला धरया निज निज रे शिवायया"

संस्कार म्हणजे सत विचार, सत आचार आणि सत कृती. अश्मयुगीन कालापासून आता कालियुगीतील सर्व घडामोडी, ऐतिहासिक किंवा राजकीय घटना पाहिल्या तर आपल्या लक्षात येईल की संस्कार औपचारिक - औपचारिकपणे मनुष्य जीवनावर घडत असतात. व या संस्कारामुळेच संस्कृती घडत असते. सर्व संस्कृतीमध्ये भारतीय संस्कृती उच्च मानली जाते, याला कारण आहे भारतीयोंवर असलेले उत्तम संस्कार. अश्मयुगीत अडचणीत असलेले लोक आपल्या विलक्षणत्वाचा सज्जा घेत. त्यांचा सज्जा मानत त्यांचा सज्जा म्हणजे उत्तम संस्कारच असत.

हे. व्ही. डे अनेक माध्यमार्चने तर संस्कार

संस्कार म्हणजे सत विचार, सत आचार आणि सत कृती. अश्मयुगीन कालापासून आता कालियुगीतील सर्व घडामोडी, ऐतिहासिक किंवा राजकीय घटना पाहिल्या तर आपल्या लक्षात येईल की संस्कार औपचारिक - औपचारिकपणे मनुष्य जीवनावर घडत असतात. व या संस्कारामुळेच संस्कृती घडत असते. सर्व संस्कृतीमध्ये भारतीय संस्कृती उच्च मानली जाते, याला कारण आहे भारतीयोंवर असलेले उत्तम संस्कार. अश्मयुगीत अडचणीत असलेले लोक आपल्या विलक्षणत्वाचा सज्जा घेत. त्यांचा सज्जा मानत त्यांचा सज्जा म्हणजे उत्तम संस्कारच असत.

संस्कार म्हणजे सत विचार, सत आचार आणि सत कृती. अश्मयुगीन कालापासून आता कालियुगीतील सर्व घडामोडी, ऐतिहासिक किंवा राजकीय घटना पाहिल्या तर आपल्या लक्षात येईल की संस्कार औपचारिक - औपचारिकपणे मनुष्य जीवनावर घडत असतात. व या संस्कारामुळेच संस्कृती घडत असते. सर्व संस्कृतीमध्ये भारतीय संस्कृती उच्च मानली जाते, याला कारण आहे भारतीयोंवर असलेले उत्तम संस्कार. अश्मयुगीत अडचणीत असलेले लोक आपल्या विलक्षणत्वाचा सज्जा घेत. त्यांचा सज्जा म्हणजे उत्तम संस्कारच असत.

संस्कार जीवन घडविते

मना घडवी संस्कार। मना उडवी संस्कार। मना तेजवी संस्कार। मना आघारी संस्कार।

या संस्काराचे महत्त्व सांगणाऱ्या आळी

कोणी पडल्या आणि माझ्या मनापुढे अनेक

प्रश्न आ वासून उभे राहिले. संस्कार म्हणजे

सक्षी काय? आणि खरोखरच का हे संस्कार

आपले जीवन घडविते असते? अशा अनेक

प्रश्नांचे जाळे माझ्या मनात निर्माण झाले आणि

माझ्या डोक्यात ह्या संस्कारा बघलेच

विचारचक सुरू झाले.

मना घडवी संस्कार। मना उडवी संस्कार। मना तेजवी संस्कार। मना आघारी संस्कार।

अशा प्रकारच्या अंगाईगीतार्जन वीरक्षी व
 अत्याधाबद्धतेची चीट निर्माण केली. अशा
 प्रकारे या मातांनी केलेल्या संस्काररूपी अमृत
 कुंभाचा वर्षाव पाहून नकळतच तींजार्जन उद्योग
 निघाले.
 संस्काराचे अमृत शिंपून श्लेष्म घडविले जे नेते।
 त्या मातेचे, त्या माऊलीचे सदैव पुण्य स्मरण
 करा।
 " कल्या मानाचा मुजरा त्याना हा मानाचा
 मुजरा।"

म गांधी, जातिराव फुले हे. अनेक नेते हे
 आर्द्रेच्या संस्काररूपी अमृत सिंचनार्जनच तयार
 झाले. या संस्कारमध्ये आर्द्रेचा तर सिंचनाचा
 वाटा असतो; पण त्याचबरोबर आपले गुरू,
 शाळा, समाज हे देखील आपल्यावर संस्कार
 घडवित असतात. आर्द्रे संस्काराचे योग लागते
 तर गुरू, समाजालाच समाज त्याला खतपाणी
 धार्जन आर्द्रेने लावलेल्या योगाचे गुंफात रुपांतर
 करतात. वृक्ष ज्याप्रमाणे कितीही संकटात ताट
 मानने उभा राहतो त्याचप्रमाणे आपला हा
 देहकूपी वृक्ष संस्काररूपी अमृतसिंचनाने ताट
 मानने उभा राहतो।

दौदियमान करतात अनेक लहान सहान
 प्रसंगार्जन ते आपल्यावर कळत नकळत
 संस्कार करतात व ह्या स्वर्धात्मक युगात
 आपल्या आर्जुबाजुच्या वातावरणातून अनेक
 संस्कृतिक मंडळे हे. अनेक मंडळार्जन तसेच
 समाजातील विविध क्रीडामंडळे
 घडविताने.
 सध्याच्या या स्वर्धात्मक युगात अनेक
 स्वर्धात्मक युगात, विनाईत युगात, परीक्षा
 योपसना. करतात अनेक सण समारंभार्जन
 व्ही आपल्यावर संस्कार होतात. तसेच हे
 ही. वृत्त काही मालिका, ज्ञानदिप, किंबदंत
 पंचतंत्र यासारख्या कार्याकमार्जन देखील
 आपल्यावर संस्कार होत असतात. नसते
 वाण हा अगदी साधा संस्कार. पण ह्या
 नसतेच आपल्या मावी आयुष्यात फार मोठा
 उपयोग होता. कारण उदरदटपणामुळे
 साहजिकच आपण दुसऱ्यांची मने दुखवितो।
 व रोषास कारणीभूत होतो. म्हणूनच समर्थ
 रामदासांनी म्हटले आहे.

विवेक सदा नम्र वाचं वदावे।
 संस्काराचे हे महत्त्व माझ्या लक्षात आले
 व मनात विचार आला खरोखरच " संस्कार
 जीवन घडविते "

अशा प्रकारच्या अंगाईगीतार्जन वीरक्षी व
 अत्याधाबद्धतेची चीट निर्माण केली. अशा
 प्रकारे या मातांनी केलेल्या संस्काररूपी अमृत
 कुंभाचा वर्षाव पाहून नकळतच तींजार्जन उद्योग
 निघाले.
 संस्काराचे अमृत शिंपून श्लेष्म घडविले जे नेते।
 त्या मातेचे, त्या माऊलीचे सदैव पुण्य स्मरण
 करा।
 " कल्या मानाचा मुजरा त्याना हा मानाचा
 मुजरा।"

म गांधी, जातिराव फुले हे. अनेक नेते हे
 आर्द्रेच्या संस्काररूपी अमृत सिंचनार्जनच तयार
 झाले. या संस्कारमध्ये आर्द्रेचा तर सिंचनाचा
 वाटा असतो; पण त्याचबरोबर आपले गुरू,
 शाळा, समाज हे देखील आपल्यावर संस्कार
 घडवित असतात. आर्द्रे संस्काराचे योग लागते
 तर गुरू, समाजालाच समाज त्याला खतपाणी
 धार्जन आर्द्रेने लावलेल्या योगाचे गुंफात रुपांतर
 करतात. वृक्ष ज्याप्रमाणे कितीही संकटात ताट
 मानने उभा राहतो त्याचप्रमाणे आपला हा
 देहकूपी वृक्ष संस्काररूपी अमृतसिंचनाने ताट
 मानने उभा राहतो।

अष्टाचार्या भस्मार्पण

या भारत देशांतून एककाळी सौन्याचा
 वर निघत होता असे म्हटले जायते अशा
 भारत देशाला आज अष्टाचार्यी राक्षसाने
 मारून काढले आहे; पण हा अष्टाचार्य म्हणजे
 निष्कल केल आहे; पण हा अष्टाचार्य म्हणजे
 निष्कल काय? असा प्रश्न आपल्यासमोर आ
 येतो. अमरिचकच राष्ट्रीयक्ष अशाहिम
 यांनी लोकशाही म्हणजे लोकतया
 कायद्यासारही चालवलेले लोकतय्य अशी
 व्याख्या केली आहे. सांगत ही व्याख्या समूळ
 भाषा झालेली अर्थून लोकशाही म्हणजे लोकांनी
 स्वतःच्या फायद्यासाठी चालवलेले स्वतय्य
 अशी आमक कथना प्रस्थापित झाली आहे.
 याचा अर्थ, सध्याच्या या आर्थिनिक
 काळात प्रत्येक व्यक्ती स्वतःसाठी जात
 असते. ती नेहमी आपल्या फायद्याचाच विचार
 करत असते. इतरांचे हित, त्याच्या भावना
 याचा नुसता स्पर्श देखील तिच्या मनाला होत
 नाही. म्हणजेच सध्याचा मानव हा स्वाधी
 अर्थून ती केवळ आपल्या मी त्या तव सदैव
 मग असतो. या स्वाधी वृत्तीमुळेच आज आपला
 देश अष्टाचार्यी शंखलात पार जावडून गेला
 आहे. अष्टाचार्य म्हणजे देशांतर्गत देशांतर्ह. अष्ट
 असा आचार म्हणजे अष्टाचार. नीतीमय्य
 मी ई न केलेली काणतीही कृती म्हणजे
 अष्टाचार. विवेकमय्यापार्सन अष्ट होणे याचाच

अर्थ अष्टाचार. आणि असा हा अष्टाचार फक
 मानवी समाजातच होतो. कारण मानवी समाज
 हा उखा दज्या समाज अर्थून इतर सर्व समाज
 निसर्गा बांधून आहेत.
 सध्या या जगात अष्टाचार्यी राक्षसाने
 सर्वथ शेमान घातले आहे; पण यापूर्वीच्या
 काळात देखील हा अष्टाचार आरतीचाच होता
 का? तर याचे उत्तर आहे पूर्वीच्या काळी देखील
 अष्टाचारचे वारसतय्य होते; परंतु आज हा
 अष्टाचार्यी वृक्ष जसा फोपावला आहे
 त्यामानाने त्याकाळी अष्टाचारचे प्रमाण कमी
 होते. पूर्वीच्या काळी राजाच्या गुमहेरांना
 फितवून त्यांच्याकडून माहिती काढून घेतली
 जात असे. सै मरी झांशी नही टूंगी! असे
 मोठ्या स्वामिमानाने इंग्लाना ठरून सांगणाऱ्या
 झांशीच्या राणीला फितवरीमुळेच आपल्या
 प्रणाम मुकवे लागले.
 सध्या या एकाधकीच्या जीवनात
 अष्टाचार्यी भस्मार्पण प्रवेश केला अर्थून
 सर्वत्र स्वैरचार मानवला आहे. आता आपल्या
 जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात अष्टाचार्यी
 भस्मार्पणाचा हरतक्षप झालेला दिसेन येतो.
 नोकरीच्या ठिकाणी, राजकीय क्षेत्रात,
 सामाजिक क्षेत्रात, इतकेच नव्हे तर
 विद्यादानासारख्या पवित्र अशा शिक्षण
 क्षेत्रातही आज अष्टाचार चालला आहे.

खळतात.

मुलांपासून ते वृद्धांपर्यंत सर्वांच्या जीवाशी नकली औषध बाजारात विकून लहान लोकांचा जीव धोक्यात घालतात, तसेच बदलले जातात. अश्वत्थान्यात भ्रसळ कऊन फोडली जातात. लाच धऊनच परीक्षीत गूण स्वार्थासाठी देशाची संरक्षणविषयक गुपीत हिरवून घेतला जाता. तसेच थोड्याशा अश्वत्थामुळे त्या गरीब मुलांचा शिक्षणाचा हक्क डोनेरून भऊन प्रवेश घेता म्हणजेच या म्हणून त्याच ठिकाणी एखादा श्रीमंत मुलगा का? तर ती डोनेरूनरूपी लाच देवू शकत नाही परतु गरीब मुलांना प्रवेश दिला जात नाही. शाळा-कॉलेजात प्रवेश घेताना एखाद्या हुशार सर्वत्र अश्वत्थारस जाले परसलेले हिरसन येते. काय? सामाजिक क्षेत्रात देखील आपल्याला धो हा देखील एक प्रकारचा अश्वत्थारच नव्हे गरीब जनतेला आभिष दाखवून मते विकत मतदानाच्या वेळी मतपट्या पळविले किंवा सर्वांच्या परिचयाची आहेतच. तसेच धोटाळा, एस्न प्रकल्प ही उदाहरणे आपल्या राजकीय क्षेत्रात तर पशुखटाद्य धोटाळा युरिया आधिकारपट तिच्या हाती सोपवले जाते. व्यक्तीची योग्यता नसतानाही सहजमात्या ते जाते आणी मा या लाखा रुपयांसाठी त्या मिळविण्यासाठी, लाखा रुपयांची लाच दिली जाणे मिळविताना उच्च पदाच्या जागा

विचरंचनदास, या थोर पुरूषांचे आदर्श तर सध्याच्या तरुणांनी टिळक, आगरकर या विचारांनी वागवून आदर्श बनवायचे असले या देशातील लोकांना स्वातंत्र्य समता देशबंधुत्व वागून आपले जीवन सद्मार्गी लावले पाहिजे. कामे प्रमाणिकपणे केली पाहिजेत. सचोटीने आळा घातला पाहिजे. अधिकारी वागने आपली पाहिजे. तसेच लाच घेणे व देणे याला वेळीच अधिकारचा आपण यथायोग्य वापर केला असले पाहिजे. आपल्याला असलेल्या पाहिजे. नगरिक म्हणून आपण सदैव सख त्यासाठी लोकशाही अधिकारक्षेत्र खाल नेली अश्वत्थारस निर्मूलन करणे गरजेचे आहे. केव्हावाचून शाल होणार नाही व म्हणूनच घेतला नाही तर ती भारताचा विध्वंस झाला आहे. अशा या अश्वत्थारचा वेळीच बळी केले जाते, सध्या अश्वत्थार हाच आता शिक्षार जातो व त्यासाठी सद्मर्तविकर्षुद्धीला गारव धोड्याशा नामासाठी सद्मत्तराला फाट दिला संस्कृतीत आज शीलाचा - हास होत आहे आणिमानाने उद्घोष करणाऱ्या भारतीय एककळी शीलम परम भूषणम असा लोकशाहीचा उद्धार होईल खास.

अश्वत्थारचा राक्षस हा
 तिळकत करी जनतेला
 अश्वत्थारचा करता नाश

मध्यवर्ग
 नाही
 माहिती
 उगा आडे
 वरावर कु
 विवसात
 विवसात
 आही
 जरा
 ती विवरा
 करतस, आ
 ए आडे
 सुरास्य
 अश्वत्थार
 अश्वत्थार
 सपवून
 धा देशा
 मनात वा
 काहीतरी कर
 देशाचा अप
 आत्मचारि
 पाहिजे. आ
 खळ्यासमार

महर्षि विचारते. त्याला आला असे सांगून मी
 ब्रह्म व्यापला माळ्यावर गेला.
 निघताना आर्देने नीट जा, व्यवस्थित जा,
 पैसे घेतलेन ना? ते जपून देव. असं दहादा तरी
 बजावलं असेल. आम्ही सर्व उन्माहात होतो.
 बाबांनी आम्हाला एस.टी. मध्ये बसवून दिलं.
 आणि आम्ही एस.टी. वाऱ्याच्या वेगाने
 खंडाळ्याच्या दिशेने धावू लागली. एस.टी.
 मध्ये आम्ही खूप मजा केली. आम्हाच्या चमूत
 सुनिल नावाचा मुलगा होता. शरिराने जरा
 खातेपिते घरा का असा! एस.टी. मध्ये त्याला
 त्याच्या लडिपणाबद्दल आम्ही खूप विडवलं पण
 त्याने एवढे मनावर घेतले नाही. आम्ही सीटवर
 उखळून उखळून गाणी म्हणत होतो. एकदर
 धमल करील आम्ही खंडाळ्याला पोहचलो.

दरदरून धाम फुटला. धाबरून मी पूर्ण धाव
 उलटी केली. सर्वांनी विचारलं काय झालं रे?
 मी अडखळत त्यांना सांगितलं की पैशांचे
 पाकिट मिळत नाही. सर्वांनी मला पुन्हा पुन्हा
 ब्रह्म तपारून पहायला सांगितलं. पण पाकिट
 मिळत नाही. पाकिट कुठे हरवलं ह्याचा विचार
 करताना ते पाकिट माझ्या डोक्यात खुणकून
 गजलं आणि म्हणाल अरे वेज्या रेन्वेपास
 खणत ठेवलास आणि मलाही तिथेच
 विरलस. सकाळचा सर्व प्रसंग माझ्या
 डोक्यासमोर आला. बाप रे! आला काय
 करायचं? जेवणाचं काय होणार? हा समाळ
 माझ्या वेधळपणाचा परिणाम... इतरांना जेव्हा
 जेव्हा कळलं तेव्हा ते माझ्याकडे रगावून
 बघताहेत असं मला वाटलं. पण कोणी काही
 बोललं नाही.
 "आलीया भोगिणी असावे सादर" असे
 आम्ही उरवलं. सकाळी प्रवासामाठी दिलेला
 अन्वोपहार जवळ-जवळ संपला होता.
 उरलेला अन्वोहार व वरखर्चाचे पैसे यावर
 आम्ही दुपार व रात्र कशीतरी काढू शकत होतो
 पण दुसऱ्या दिवसाचं काय? कारण परतीचे
 आरक्षण संध्याकाळी ७ वा. त्या. एस.टी.चे
 केले होते. बाबांना कंपनीत दूरध्वनीवर कळवू
 शकत नव्हती कारण दुसऱ्या दिवशी रविवार
 होता आणि शांनिवार अर्धा दिवस म्हणजे बाबा

उसळणारे आम्ही आणि परतताना सीटवर
ठिय्या मारून बसलेली सुद्धा आम्हीच. प्रवासा-
अंतर्गत बसनाच्या लाडवांनी पोटात गडबड
सुरू केली होती. त्यामुळे धरी पोहचल्यावर
आम्ही आधी कुठे धाड टाकली असेल ते
सुजनास सांगणे न लगे!

झाड लावा झाड वाढवा ही मोहीम आज
का बरे सुरू झाली? या प्रश्ना वरत झाडविषयी
ची ही मोहीम काही पाहिली नाही। कामगारांचे
सर्व इतर गोष्टींवर बहिष्कार व पगारवाढ
यांबद्दल लची मोहीम पाहिली होती. पण
झाडविषयी ही मोहीम का काढली असावी हे
एक न उलगाडिलेले गुढ आहे. पण आता या
प्रश्नाचा उलगाडा होत आहे त्याचे उत्तर आहे
वाढते प्रदूषण, याचा झाडांशी काय संबंध?

वृक्ष वाढवा, प्रदूषण थांबवा

उसळणारे आम्ही आणि परतताना सीटवर
ठिय्या मारून बसलेली सुद्धा आम्हीच. प्रवासा-
अंतर्गत बसनाच्या लाडवांनी पोटात गडबड
सुरू केली होती. त्यामुळे धरी पोहचल्यावर
आम्ही आधी कुठे धाड टाकली असेल ते
सुजनास सांगणे न लगे!

कामगार आम्ही कसाबसा काढला. त्या रात्री
आम्ही वीरुन सुद्धा झोप येत नव्हती. मी माझ्या
बैठकेपुढील स्वतःवर विडत होतो.
निघताना आर्देने पाकिटाबद्दल विचारले
असताना बॅग न तपासता हो म्हणण्यापेक्षा
एकदा पुन्हा बॅग तपासली का नाही? असं त्या
बाबतून मी पूर्ण बॅगच उलटी केली.
रात्रीची विचारले काय झाले रे?

रिवार उजाडला. आम्ही मुकेने
मथ्यासारखे झालो होतो. आंघोळ, न्हायी
नाही फक्त आंघोळ आटोपून उरलेला खंडळा
पहायला मिथालो. सुंदर निरमर्दब्यांनी क्षणभर
काहीदेन आमचे पोटावर पण जेवणच काय?
थाला एक उपय होला. सुनिलला सारखे
खाण्यास लागत असल्याने त्याच्या आर्देने
मथ्यासारखी व आमच्यासाठी दिड किलो
बसनाचे लाडू बनवून दिले होते. प्रत्येकाला
रहातरी आले. लाडू आणि पणो असे खमंग
जेवण आम्ही त्यादिघरी जेवलो. लौजवरच्या
आमच्या खोलीत स्मशान शांतता पसरली
होती.

बाबा
वपार
मळ
दीवे
शिव
गो
गार
गो.
नेला
अस
जाही
गवून
नेहा
समो
काय
माझ्या
नथेच
वपार
भकन
विचार
मकट
उहा
न
न रे
बाबा

उत्पादक कार्ये म्हणजे फर्निचरचे लॉकड व रमारती लॉकड मिळतेत. संरक्षक कार्ये लक्षात घेता प्रदूषणाशी त्यांचा संबंध लोच घ्यानात येईल पुरावर नियंत्रण ठेवणे, जमिनीची धूप थांबविणे जास्तीत जास्त पाणी जमिनीत मुरवण्या स मदत करणे

वृक्ष वाढविल्यानंतर प्रदूषण कसे थापविला येईल? याचे उत्तर मिळवण्यासाठी प्रथम प्रदूषणाचे प्रकार घ्यानात धोणे आवश्यक आहे. प्रदूषण म्हणजेच प्रदूषणामध्ये हवेच्या प्रदूषणामध्ये झाडे

वर्बनइयअॅक्साइड वार्थ शोषून घेतात. त्याप्रमाणे नियमित होते. काही धनीवर्षे कोमले ध्वनीप्रदूषण होते. जर आजूबाजू भोवती वने म्हणजेच झाडे असतील तर ध्वनी त्यामध्ये शोषला जाउन ध्वनीप्रदूषण टाळता येते. जर मोठे पूरे आले तर माती वाहून जाते व काही महत्त्वही घटक वाहून नेतात. जर त्या भूमिद्वर झाडे असतील तर पाणी वाहून नेण्यास अडथळा होतो. व पाणी जमिनीत मुरवणे

मृजलसाठा वाढतो.

मृजलसाठे प्रत्येकाने या नववर्षापर्यंत एक निर्धार करवा की, एक तरी झाड केवळ लगभग आणी. ते वाढविल्यासाठी प्रयत्न करीन व झाडाची महती संगोपनास काही प्रसारकामेयम तयार करून लोकांची मन त्या मार्गाने प्रवृत्त करीन.

व्यहारातील सिद्धांत आहे. स्वरूपाल व्यक्त करता येत नाही, सत्य झाडाचे महत्त्व आपणाले शाब्दीक आहे. ती पुढीलप्रमाणे

इंग्रजी मधून झाडाची महती समजिलेली पर्यटकानी फार मोठ्या प्रमाणाव माग घेतला. वळवळ सुरुकेली गेली त्यात विषयतः झाले होते. कारण गाढल जिन्हयात इस्की वनाचे महत्त्व १९७० मध्येसुद्धा अधीक आहे. ती पुढीलप्रमाणे

सुरु केली आहे. रस्ते यांच्या दुर्लभा झाडे लागण्याची मोहिम करून कन वनांची लागवड, वनशेती, रेल्वे व घ्यानात आयाने उजाड मागात अधिक महत्त्व आहे आज शासनानेसुद्धा झाडाची महती लोकसंखेला रहाव्यासाठी जाण अपुर्णे पडल लोकसंखेयत वाढ झाली आहे. या वाढत्या पण आपल्या देशात ते शक्या नाही कारण आपण जास्तीत जास्त झाडे लागली पाहिजेत.

महामारत
महामारत
एक अपूर्व व
विश्वामक, फ
देशीय व
वर्धनासमोरे
जीवन सुख
दुरात्म्यांचे को
प्रकाशमान शो
आहेत. क्षेत्र
वास्तवांची तर
कपटी दुर्गो
विकृती या र
आहेत. इत
ते विनोद
महामारत
प्रातिक आहे.
सामना आहे
वर्धन चार
पहा - र
कृष्ण के

परत महामारत धई नख याची काळजी
ध्यायळा जमेल का गुन्हारा!

सा. टकले.

मनाचा आरसा मानी रवमाव

काही माणसे दुसऱ्याचा अपमान करण्यात
स्वताचा सन्मान समजतात, कुणाविषयी ही
गुच्छतेने बोलावे, आशीष्ट माष्य उच्चारवेत,
दुसऱ्याची अवहेलना करावी यातच त्यांना एक

प्रकारचे विकृत समाधान वाटते जगाने श्रेष्ठ

मानलेल्या व्यक्तीचा ही ते आदिक्षेप करतात
इतरांना तूटूळ लेखत्यास आपली उंची वाढते
असा गैरसमज ते करून घेतात, थोरसाधुस-

ताविषयी, आदरणीय नेत्यांविषयी आपत्यापेक्षा
वहिलेखाऱ्यां विषयी निंदात्मक भाषेत
टिकाटिपणी करण्याची दुष्टसवय त्यांना
असते. ते दुसऱ्यांना शिव्या देतात तसेच निंघ
लेखतात यात त्यांना स्वताचा गौरव वाटतो.

पानतंबाखू खाणारा आपला मुखरस कोठे
ही टाकतो व इतरांना अरबूळ करतो त्याच
प्रमाणे हा दुर्जन आपत्या निंदालेखक शब्दांची
धाणरही पिक कोठेही टाकतो अशीच
फिळसवाणी सवय त्यांना असते अकारण
कठोरपणा, दुष्टता, शिवांगळ, निंदनालरची
हे असंस्कृत पणाचे अथम लक्षण आहे ते त्यांना
माहितच नसते.

महामारत - एक अनुभवनीय माष्य

महामारता विषयी मी काय बोलणार? ते

अपूर्व वस्तुगहालय आहे, भारतीय,

क्षेत्रान्तक, संस्कृतीला सुरूपतेचे वा कुरुपतेचे

स्थान द्यावे से वाटले तेव्हा महामारताच्या मय्य

योगासमोर जमे रहावे ळग त्यान महात्माच्या

जीवन सुगंथाचे श्रास निः श्रास आहेत,

दुसऱ्यांच्यांचे विचारी कुत्कार आहेत. मय्यत्वाची

प्रकाशमान शिखरे आहेत, दिव्यतावाचे काचवृक्ष

आहेत. क्षुद्रत्वाची डबकी आहेत. दुर्दम

बासनांची तर्ककारांची काट्टी झुडपे आहेत.

कपटी दुष्टांचा आनंदोत्सव आहे. प्रकृती -

विकृती या सर्वांथानी त्यातील माणसे जिवंत

आहेत. ज्ञानक्षर म्हणतात महामारतात नाही

ते बिलोकात नाही ते विजगतात आहे ते
महामारतात आहे - दौपदीचे वरत्रहरण हे त्याचे
प्रतिक आहे. नीतीचे संस्कृती - धार्मिकता,
सजनाता यांचे वरत्रहरण सर्वत्र क्षेपित दुःशासन
वर्तीन चालूच आहे.

पहा - दौपदीच्या आकंदनाकडे लक्ष देणारा
कृष्ण केव्हा बरे प्रकटणार?

खरे वरत्रहरण स्वाध्यायतेचे आहे दुर्जनात्वाचे
आहे हे सर्व जखरीचे आहे काय?

महामारत अद्यःपतन शंभर्वन - नीती, मूष्य,
संस्कार धर्म, यांची जणूक करा

सौ. टकले

प्रयत्न वाळेंचें कण गजता तेलही गळें
 काहीच नाही ।
 स्वभाव बदलला तरच हे साध्या होईल अवघड
 होईल व खऱ्या अर्थाने जीवन जगाता येईल.
 आत्म्याचा विकास केव्हास जगाणे संभव
 मनाच्या आरशात राज स्वतःला पहा
 विशारी काटेरी टाट गोट तरी फेकू नका
 अमृत वाणीच बहतर अमृतचें शब्द नाहीत तर
 विकास आहे इत्याचा विकास जेथे होतो तेथे
 काढता येत नाही वाणीचें माध्यम हा आंतरिक
 पण तीक्ष्ण शब्दाची आंतरिक जखम भरून
 गोळीनें झालेली जखम कालांतराने बरी होते
 व गंध मनाला जाऊन भिडतो, बटुकीच्या
 भाषा कानावर परिणाम करते, तर स्पर्श
 विचार करवा लीला
 पशुना ही समजते. माणसा समजते का याचा
 प्रेम, संवेदना, भावभावनांची, आंदोलने, ममत्व
 मगळ असते भाषेचा कोमलपणा, कर्कशपणा
 लोकसंग्रह करावयाचा त्याची भाषा मंत्रीची,
 भाषावरून संस्कृती व अभिरुची समजते

पुरवू नका.

मरणापरतारवर्जित ती त्यांची होस काही पुन्ही
 माझ्या पोराना होस होती, पण
 लक्षणा! काशी कशी दिली जाते हे बघायची
 यावर बायको म्हणाली, जळल मेल
 आपल्या मुलाना जाऊ देऊ नकास
 काशी दिली जाणार आहे, तेव्हा त्या बाजूला
 शहरातल्या मध्यवर्ती माणिकचौकात जाहीरपणे
 का मं ? उद्या सकाळी ९ वाजता मला
 बायको भेटायला गेली असता ती म्हणाला बर
 त्रिंशत असलेल्या एका खुन्याला त्याची

होस

कळत नव्हत.
 इंग्रजीतलं मात्र एक अक्षरी त्यांना
 मला कळ, पण मी बोललेल्या
 दर्जाच. त्यामुळे त्यांचे इंग्लिश बोलणे
 मानाने माझे इंग्लिश फारच बरे
 शामराव: छे हो! तिथल्या लोकांच्या इंग्लिशच्या
 तुम्हाला कटीन मेल असल, नाही?
 तिथल्या लोकांचे इंग्लिश कळायला
 इंग्लंडला गेला होता, तेव्हा
 शामराव:- काय हो शामराव ? मध्यवर्ती पुन्ही

इंग्लिश बोलणे

विनाद

हाई
 आर
 हाऊ
 शरी
 बघ्या: गुज
 पुज्या: का
 बघ्या: का
 प्रत्ये
 पुज्या: अ
 बघ्या: - दो
 किती
 पुज्या: बंद
 उरले
 मांडव
 मग क
 नीन
 मं
 उ
 का
 मं
 पाहि
 आता

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

मराठी माणसाचे आपण स्वतः एक चांगले मराठी वाचक - माधीक बनणे एवढेच कर्तव्य नाही, तर मराठी भाषेचा प्रसार व प्रचार करणे हे सृष्टीचा त्याचे एक कर्तव्य आहे. मराठी भाषेचा प्रचार - प्रसार करणे म्हणजे मराठी माणसाची सेवा होय, असा त्यांनी विवेकास बाळगला पाहिजे.

संत एकनाथ

मराठी माणसाचे आपण स्वतः एक चांगले मराठी वाचक - माधीक बनणे एवढेच कर्तव्य नाही, तर मराठी भाषेचा प्रसार व प्रचार करणे हे सृष्टीचा त्याचे एक कर्तव्य आहे. मराठी भाषेचा प्रचार - प्रसार करणे म्हणजे मराठी माणसाची सेवा होय, असा त्यांनी विवेकास बाळगला पाहिजे.

मज मराठीयाचे बोल ।
 अमृतातेही पैज जिंक ॥
 संत ज्ञानेश्वर :-
 संस्कृत भाषा देवे केली ।
 प्राकृत कण चौरापासनि झाली ?
 भाषे से मराठी विषयी
 अकरावी

परीणाम

हाच शाब्द आहेत.

बड्या: गुजबी, गुमत्या मारपिटीने त्या मुलाच्या शरीरातल्या बद्धीक हाडांचा चक्रवर्तू होऊन गेला असेल. मी नुकताच शाळेत आलो आहे म्हणून अर्जून माझी बद्धीक हाड शाब्द आहेत.

गुजबी: का ?

बड्या: फारच थोडी.

गुजबी: आणि वर्गातल्या इतर मुलांपैकी प्रत्येकाच्या शरीरात किती आहेत ?

बड्या: - दोनशे नऊ

किती आहेत ?

गुजबी: बड्या, तुझ्या शरीरात एकदर हाड

उत्तर

उरलेला शेंवट्या दात होता
 माझ्या कंगल्याच्या एकूण दातांपैकी
 मी मा कण करू ? आज जो माडला तो

नवीनट्यापचा ?

माडला, म्हणून तो कंगवा फेकून देऊन
 अरे मग! कंगल्याचा केवळ एक दात
 कंगवाल आहे तुझ्या उघळ्या स्वभावाची!

दात आज माडून गेला

आता मला नवा कंगवा विकत घेतला
 पाहिजे, कारण माझ्या कंगल्याचा एक

कंगवा

आधिकाधिक मयकर होतील. याचप्रमाणे
दुष्टता वाढवतील आणी इतरांसाठी
जाणार नाही व ते मनमानी करून त्यांची
नाही. असे केले तर वाईटचा विरोध केला
मनलगापुरता मतलब एवढे पाहून माणार
आण आणत्या कामांशी काम,

निश्चितपणे जाता येते.
इच्छा, प्रयत्न करणे यांमुळे सुखी जीवन
त्यास विरक्त, जे पाहिजेत त्यासाठी
जे मिळाले ते स्वीकारून जे मिळाले नाही

वेचले नाही

नरहर कुंभकर

म्हणजे मार्गमाषा होय ।

कार्यक्षमत यांच्या विकारांच्या मुलाधार
वैचारिक गुणवत्ता व सामाजिक

डॉ. सुधीर रसाळ

शाकतात.

मराठी मार्गमाषांच्या अभ्यासातून निर्माण होऊ
नागरिकांत अत्यंत आवश्यक आहेत. हे गुण
वर्कत्व, लेखन इं. गुण जबाबदार व कार्यक्षम
समरसता, संजनशीलता, चर्चाकौशल्य,
सामान्यांच्या सुखदुःखाशी भावनात्मक
स्वमतप्रतिपादन, चिकित्सक मूल्यमापन, सर्व
वैचारिक जागृती उत्पन्न व प्रभावी

आणण आहेत अशी कल्पना करणे होय.
जगत एकच आहे, ती म्हणजे त्यांच्या जगा
कृपावही दुःख असो ते कळण्याचा मार्ग या
धारण करता ती देहाचा दास बनतो.

अधःपत मोठा ! जो सुंदर वस्त्र व अलंकार
जिनेके वैभव अधिका तितका आनंद्याचा
सर्वश्रेष्ठ असतो.

मारीबासाठी वापरलेला मदतीचा एक हात
प्राधान्य जाळलेल्या दोन्ही हातांपेक्षा
नाही.

त्याला केवळ कुटून किट लावून याचा मंत्र
जीवन हे सुंदर आहे, मधुर आहे, पण
माणसाच्या मनातला वणवा विडंबतो.

बरे वाटते, आपुलकीच्या अशुनी दुदैवी
बसून विचारपूस केली म्हणजे आज्ञाचाला
माणसाचे दुःख हलके होते, कुणी जवळ
जखम उघडी करून दाखविली म्हणजे

बळवर चालते.

चालत नाही, ते त्यांच्या मनातलल्या
जग माणसाच्या मनातल्या दयेवर

होता तो होऊ शकणार नाही.
त्यांच्या कार्याचा इतरांस जो फायदा होणार
तर ते निराशा होऊन गप्प बसतील आणि
सज्जनांच्या कार्यास प्रोत्साहन मिळाले नाही

अकरवी

गीताजली राऊत

दाखवत नाही

इतरांच्या गुणांची प्रशंसा करतो पण दोष बोलेन व दोष कंटातच म्हणजे मनात ठेवतो. सज्जन ठेवतो, त्याप्रमाणे तो गुणाना शिरसावध मानतो शंकर चंद्राला जोक्यावर धेतो व विष कंटात दोन्ही धेतो म्हणजे जाणतो, पण त्याप्रमाणे बुध्दिसमान म्हणजे समजस मनुष्य गुणदोष

नियच्छति ॥

इश्वरः । शिरसा र लाधते पूर्व, पर कपट गुणदोषो बुध्दो गृहणन् इन्द्रद्वेडौ इव करतात.

का केल याचा विचार न करता लोक तस लोकाना वाटले. हाते. कोणी काही केल की ते शिवलिंग करण्यात काही विषय पुण्य आहे असे केलेली अनेक शिवलिंग त्याला दिसली. वाळूचे पाहतो तो त्या ठिकाणी आजूबाजूला लोकानी वाळूचे शिवलिंग करून ठेवले. परत येऊन

एक

म्हणून वाळूत पुंजन ठेवला या खुणिसाठी शेजारी जाताना त्याने आपला तांब्या कोणी चोरू नये एकजण समुद्ररानास गेला रानास

कथ्यामूळ माझे तांब्याचे मांडे गेले.

खरा अर्थ समजत नाही. कपक वाळूचे लिंग पुढे गेलेल्याच्या मना लगे जाताने लोकाना

वायकालिङ्गामात्रेण गतं मे ताम्भजनम् ॥

परमाधिकः ।

गातानुगतिको लोको, न लोक

सर्वना सर्वकाळ फसवता येत नाही.

जाहिरात करून लोक फार काळ फसत नाहीत.

नाही. नकली व हलक्या मालाची खोटी

माणसाला स्वतःची जाहिरात करवी लागत

पसरतात व लोकाना कळून येतात. गुणी

तर त्यांचा आपआपच विकास होतो, ते सर्वत्र

जर माणसांच्या अंगी चांगले गुण असले

विभाषते ॥

स्वधर्म । न हि कस्वरिकामादः शपथेन

यदि सन्ति गुणाः पुंसा विकसन्ति एव ते

संस्कृत समाधितः

आखुण्याचा अर्थ समजतो.

मानून सुटत नाही. दुःख भोगले तरच

जीवन जाण्याचे कोडे हे केवळ सिखाच्या

वाहता.

आत्मनिश्चयान् जीवनाचा इतरा जलद

व हल निर्णय, इच्छाशक्ती व हल निर्णय

अकरीली
मपरी

झाला आहे असे मला वाटते

असला तरी त्या पुरस्काराचा गौरव आज
सरकारने महाराष्ट्र मूषण पुरस्कार देऊन केला
घडविला असावा अशा या लता दीदीचा गौरव
साद हे एकटवून देवलेने लता-दीदीचा कंठ
मुपूरीची रूणझुण आणि श्री कृष्णाच्या मुरलीचा
सरस्वतीच्या वीणेचा झंकार उर्वरीच्या

वमत्कार आहे.

आवाज की दुनिया मधलि एक अदभूत
करयला हव. लता दीदीचा आवाज म्हणजे
गुलाबकळीच्या करंडकारने लता अर्पण
फुलपाखरांच्या पखावर लिहीलेल मानपत्र
लेखणीने आणी वारुलहरीच्या हाताने
मिजवून बनवलेल्या शाईने कमलतेव्या
कळची कावळी सुवर्णकिरण ववविदुमय
अभिवादन करायच तर त्यासाठी प्रगत
कदलीलअलौकिक कामन स्वर्ना शोभले अस
इतक विशांभित आहे. लताच्या
पायरावली गीणपारत्या पायधड्या अंधर्या
म्हणजे स्वस्वमाडीच्या स्वामातासाठी तीच्या
जाड्यामड्या कागदावर अभिनदन करणे
उरतेव्या शाईच्या शब्दांनी वृक्षपत्राच्या
असलेल्या लताचे वेक लोपड्या निकार
म्हाणाल. स्वस्वमाध्या मूर्तिमल अवलार
दीदीविषयी म्हटले ते आज मला आठवले ते

शब्दाही कमी पडतील आवाय असे यांनी लता
आहे या स्वरलतेची म्हणी वर्णन करयला
पन्नास वर्ष भारतीय जनतेचा हा दिनकम सुक
दिवस उजाडतो ती त्याच सुवांनी गेली

मंगेशकरांच्या चिरंजन स्वरनाच.

या देशात आमरेच प्राम झाले ते लता
माझेही प्रमाणिक मत आहे. गीत्या पयस वर्णत
महाराष्ट्राला कितिमान केले असे सर्वांचे आणी
त्यवतीमत्वाने आणी त्यांच्या स्वरानीच
जगभरात दाखवला दीदीच्या उर्वंग
स्वरसुगंध आधी देशभरात आणी नंतर
महाराष्ट्राच्या सुधीक मातीने लतादीदीचा

सर्वच रसिकानी या पूर्वीच केले आहेत ।

प्रतिभावान स्वराला लाख प्रणाम जगलील
आणि देवी देणगी असली तरी त्याच्या या
लता मंगेशकर यांचा गळ हा देवरी अशा

जमणार नाही

आली नाही आणि यापूर्वे कुणालाही ते करणे
त्याच्या या सुवर्णगावर कोणालाच मत करता
म्हणजे सर्वांनाच हे वा वारापा असे आहे
निर्माण केले. त्याना निर्माण केलेल हे सुवर्णग
मंगेशकरानी हिंदुस्थानात स्वरच सुवर्णग
करण्यात आला आहे. खर तर लता
लता मंगेशकर यांना या वर्षीचा पुरस्कार जाहीर
संगीताच्या क्षेत्रातील अनमीषक समझी

गान सझाली लता मंगेशकर

ताक्याच्या अर्पण बहरलेली
 व अशी गुलाबाच्या फुलासारखी
 पण तुला समावस बाटत नाही
 तुझ्याबद्दल मनात बरेचसे आहे
 पण लेखणी बळत नाही
 तुला चार शब्द लिहावेसे बाटतात

चार शब्द लेखणीचे

त्या दिवशी माझ्या प्रेमाचा झाला दि एंड
 तिच्याबरोबर होता तिचा नवा बायकंड
 जिने मला केला हाथ मी तीडकेळका हॅलो
 त्यानंतर पुन्हा मी कॉलेजात आलो
 मला सोडून ती बघा केवढाच पुढे गेली
 वर्षाच्या शेवटी मग एकच कमला झाली
 हातामध्य गुलाब धऊन वाट पाहत असे
 तिच्याकडून आली मला काफ़ी पिय्याची ऑफर
 मी मग शर्टची काढली वर कॉलेज
 तिच्यासाठी मिही प्रथमच जीन्स धात ती
 त्या दिवशी ती माझ्याकडे बघतच राहिली.
 तिच्यापशी बोलण्याचा माझा ती बहाणा असे
 पुस्तके, वहाया, नोट्स मी रोजच मगात असे
 माझ्याकडे पाहून मगची गोड हसली ।
 माझ्या शेजारी येऊन एक तरुणी बसली
 प्रोफेसरच्या दाढीला पाहून मलताच म्याला
 काय सांगू जेव्हा मी प्रथम कॉलेजात आलो

प्रमोद मारे (बारावी)
 पहिल्या वर्षाले प्रेम

अनामिका.

आनंदले काय कमी
 होव मनाला मर्ममन तर
 त्यास सुखाची मिळे हमी
 रक्ष्य जाणी आयत्ययाचे
 कशास साडी हवेत ते
 भारतम्ह सोडून निरर्थक
 जमवावे मरजेपुरते
 गाठित योजुनी संसारास्तव
 असे शहाण असे नये
 जाली कपया चवळी वाचे
 स्वस्त दराने फर्गमये
 जास्त नफयाच्या लोभामासाठी
 नंतरचा हिस्मोड नको
 स्वस्त असावी चोख विकिन्सा
 तत्वापशी तडजोड
 करता सादे उद्दानमाडे
 गेल कधी ना धररावा
 हक्क आपली जबाबदारी
 हा बांध न केव्हा विस्तरवा
 शाब्दिकपय अन त्याच्यकपय

शाहायाहाला

की माणसांनी माणसांवर केलेच पाहिले.

पण ते अस नाही

दोन मनाच अट्ट नात असते

प्रेम म्हणजे दोन मनांचा संयोग असते

प्रेम हे असत माणसांचे प्राण्यांवर

प्रेम हे असत माणसांचे देशांवर

आणि भावांचे बहीणीच्या राखीवर

प्रेम हे असत बहीणांचे भावांवर

प्रेम हे असत मुलांचे आईंवर

प्रेम हे असत आईंचे मुलांवर

प्रेम

विनोद खडकळ

पण लेखणी बळत नाही

तरीही तुला लिहावेसे वाटत

पण तरी माझ्या तोंडून शब्द नाही

त्या एकतातच मारगून गेली

तव्हा एकताही बोलका झाला

पण जेव्हा ते जवळ अळीस

पण लेखणी बळत नाही

तुला चार शब्द लिहावेसे वाटतात

म्हणून तुला स्पर्श करवासा वाटत नाही

लाजाळूच्या पानासारखी

शीत प्रकाशात नहावलेली

ते अशी चंद्रसारखी

पण लेखणी बळत नाही

तुला चार शब्द लिहावेसे वाटतात

म्हणून तुला खडसावसा वाटत नाही

सुख समायान शाली

फक्त तुझ्या विरहात आहे ॥२॥

याचे श्रेय सख्या

म्हणाले; ऐन बहरात आहे

लोकानांनी नावाजली कविता माझी

का रे राहते अपूर्ण ॥१॥

साद घालता आर्जवी

तुझा चाफा निष्ण

माझी मोहरली जाई

जाई

अनामिका

होण्याचा प्रयत्न करूया

यांचाच आदेश पाळून आम्ही ही माई

आमच्यासमोर आदेशासाठी आहिले

करणारी अशी ही माटी माणसां

रेतीकणाप्रमाणे अनुभवांचे ज्ञानसेवन

वाचनची आवड, असलेली बहुश्रुते

धोरणी व आदर्श; समोर ठेवणारी

आपल्या पुमाने सर्वांना जिंकून

तत्त्विक विषयांवर नेहमी चर्चा

व त्यांची आवडली असणारी

विद्यार्थींशी सतत संपर्क साधणारी

सूर्याप्रमाणे तेजस्वी असलेली

आमच्या आवडत्या प्राचाया

एक वात अ
काय असा
एक सान्या
बसा मग श्रु
सूर्याचा हो
अथार जेव्हा
माझ्या
म
मा
व
ना
री
व
पा
आगावर
वारा
अना
वृक्ष
माझ सा
वृक्ष
मना

काट्यावरती मन गुंडे हे
सुंदर किती दिसत आहे
कसा मिळाला गुला सांग
रक्त प्रतीक लाल रंग
रंग पानांचा हिरवा
राखी हवेत गारवा
तिरम्यातील दोन रंग

गुलाब

अनामिका

तरीही ज्यात पेटते
घटक्यांच्या वेदनांनी वितळलेल्या अश्रूंचे दान
जमिनीला मिळते
बिनतळ्या मृगबतीचे अश्रूच तिचा पाया
बनतात
बनवून स्वतःच्या दुःखाचाच तळ साधारण
मृगबती उभी राहाते
जो पर्यंत वात आहे. ज्यातील तर वेगवेगवेच
आहे
प्रकाशाच्या वंशाला निवंत तर वेगवेगवेच आहे
जेव्हा कोवळी सूर्यकिरणे सार जग तिकतील
मृगबतीच्या अश्रूंची बनली असतील सुंदर लेणी
या लेण्यात पडली असत कोसळून
एक विडलेली ज्यात
साधी, सामान्य धडपडणारी, खिडीतच
अंधाराला रोखून धरणारी

अंधार जेव्हा काळामोर सार जग बुडवतो
सूर्याचा होतो अस्त, हतबल दिवा मिटतो
बस! माग शिबक राहते धुळित पडलेली एकाडी
एक सामान्य मृगबती नळकाडी
शुभ हळकळी धरधरणारी
धडपण क्षणभर उभी सुद्ध राहू न शकणारी
काय असते मृगबती
एक वात आणि जळण्याची शक्ती

मृगबतीचे अश्रू

अनामिका

मला सार काही मिळालय
गुड्या उबदार मिठीत
माझे सार विश्व विभावलय ॥३॥
गुड्याकडून येणारा वारा
अलगद जेव्हा मला मिडतो
वारच तो मग का रे असा
आणार माझ्या शहरां आणतो ॥४॥
प्रातःकाला काल म्हणू
जरा चंज हवा होता
तरीच काल झाडाखाली
पानांचाच सडा होता ॥५॥
तू येणार हे कळतच
मनात इंद्रधनुष्य बहरले होते
मग दिवसभर माझे मन
माझ्या हार्तून हरवले होते ॥६॥

मनाचा

त्यातनाहीत जव पंच फक्त ध्येय गाठायच्या
 माझा रस्ता सरळ मार्ग आहे कीत्या मनाचा
 कोण काय करत आहे हे पाहण माझकामनाही
 जगात काय करतात याच मला मान नाही
 टोप्याटोकिन पैसे धण, मला तेच नावडत
 विद्याथाला मान देण मला फक्त आवडत
 त्याच बरोबर फ्रकट होकवण हे ही मान्य आहे
 होकवताना रक्त ओतण, माझ काम आहे
 माझ संशोधन (मुळशीजाण) चांगूच आहे.
 मी हाहाचा शिक्षक आहे कारण

आहे.

कारण त्याला फक्त त्याचा कलामच दिसते
 कोणाल वेळ आहे ?
 दुखावलेल्या रविवाचा विचार करण्यास
 आदर्श मास्तरांचा कलाम कसा असतो पहा.
 अही गुन्हाला मास्तर व्हायचय का व्हा!

अदर्श मास्तरांचा कलाम

दिसतात किती छान
 पाहता सकाळी होती कळी
 फुलून गेली सायंकाळी
 कधी स्थान केसामध्ये
 कधी स्थान पूजेमध्ये
 क्षणभंगुर विडे जीवन
 मन माझे जाते खुलून

(मोकळ्या) जगवर (याचानालय-याचानाले)
 तर शासनाने शाहरबाहेर एकाद्या मोठ्या

कारच अडथळा येतो
 पादचारी मार्ग व रेल्वेच पूल यावरून जाताना
 त्यामुळे रहररीला-खामककून, देवालय,
 आपण म्हणूया) सुळसुळट कारच वाहत आहे
 करवी, आजकाल भिकयाचा (याचकाचा असे
 असाहीत धरले आहे) उदारपण एक मंदत
 नागरीक शब्दाची व्याख्या माहित असावी
 तशीच सामान्य नागरीकाना ही (अथवा
 अपथातयस्ताना मर्यास मंदत वसे वसे--
 मंदतीच्या हजारा-ऐवजी एक लाख-
 वाचण्यात येतात कोणस धर, कोणस नोकरी-
 राज्य) उदार धोरणाच्या अनेक बातन्या
 हल्लील वतमानपचारून शासनान्या (केंद्र-

या-यना लय-

अनामिक

कलाम पाहून गुन्ही सुट्टा मास्तर होईन म्हणू.
 याल जेव्हा कधीतरी वेळ धरून या
 आदर्श मास्तराना गुन्ही भेटला आहात काय ?
 असा कलाम गुन्ही कोठे पाहिल आहेत काय ?
 जास्तीचा कलाम रविवाची धणयात येईल
 उशीरा आलेल्यावर त्या केली जाईल!
 कलामच वैशिष्टय:-

एका नागरीकाची कथा

बघेल लिहावे.

मा याचनालेख इतित? का याचनालेखा

असे घडेल काय?

सहभाग मोठा असेल त्याने हे करावे?

आज राज्यात शासनात ज्या पदाचा

पुढे पडेल.

सुख सुंदर मुंबई असे एक पाऊल आपले

आराम्य सुधारेल, रोग प्रसार कमी होईल

नाही। त्यामुळे रहदारीतील अडथळे दूर

कारणासाठी लगेत यास कोणी तयार होणार

विश्वासून जातो, त्यातलाच अणारही थोडा सा

करते तो सर्व पैसा सामान्यनागरिकांच्या

(याजनाची गोष्ट वेगळी) वारंवार पैसा खर्च

सरकार विविध देणग्या मदतीवर

एक दिवस उर्वरून द्यावा

त्या द्याव्यात, अनछत्र धालणाऱ्या दात्यांना

अनेक देनांशुर धनिक ज्या देणग्या देतील

आण या याचनालेखाकडे (उत्पन्न) वळवावा.

राज्यातील सर्व देवळंमधील (जमिना) काही

आराम्य सेवाही उपलब्ध करून द्यावी.

वस्तुपयाची व्यवस्था शासनानेच करावी;

(निकारी) याचक एकत्र करावेस त्यांच्या

हे याचकछर उघडावे तिथे राज्यातील सर्व

मला त्याच्याशी मैत्री करायची आहे ॥

या कृष्ण विठ्ठला शांतिचा मार्ग दाखवला

सदा यातना भोगून

संन्यासाचा कटू मार्ग घेतला।

की ज्याने राज्याच्या करून

त्या करून पण तेचरी वेदत्याशी

वृद्धमूर्खीची

त्या पिंपळखाली बसलेल्या ध्यानस्थ

मला मैत्री करायची आहे ॥

त्याच्यात विरायचे आहे, पाहायचे आहे

अस काय कारण आहे?

पाण्याचा साठा अस्पृशनीय का आहे

ती जन्मतच मुक्ता आहे

मला मैत्री करायची आहे ॥

या हिमालय पर्वताशी

मला मैत्री करायची आहे

हायची थोडीकार मैत्रीची साध।

त्याच्या त्या विशाल अस्मितेला

हरवायचे आहे मला

जाउन त्याच्या गर्भेशी ॥

पोटात लपलेली कदाणी

विचारपत्रच त्याच्या

ह्या अभाग सागराशी।

मला मैत्री करायची आहे

मैत्री करायची आहे

प्रभोद मारे (बारावी)

विद्यार्थिनी सुखाया त्याग करावा

हवं असणारत्यांनी विद्येचा नाद सोडावा व
मिळणार? विद्यार्थिनी सुख मिळणार नाही सुख
सुख हवं असलेल्याला विद्या कोट्टेन
त्यजत सुखम ।

सुखाहि वा त्यजत विद्या, विद्याहि वा
सुखम ।

सुखाशिन कृती विद्या नास्ति विद्याशिनः

ज्ञान नको पदवी हवी

कामादासारखे कुरतडते ।
आणि या सैबीत्या विचाराना रट्टी
चालू समजात्या बिळत शिरते
मिथ्या उदरसारखे जे ।
माझे मन शंकित होते
हा विचार करताना
स्वातंत्र्याची रांगोळी काढली ॥
या गौळयाना हाकर्ण
गोळी स्वतः झाली
की ज्याने भारतमातेवरची बंडकेची
मना त्याच्याशी सैबी करायची आहे ।
भोगला कारावासाही
की ज्याने देश स्वातंत्र्यप्राप्ती ।
त्या क्रांतिकारकाशी
मवा सैबी करायची आहे

विद्यार्थ्या चौकटीन अडकले आहे

संकचीत जाचक अशा खालत्या पाठोळीत्या
आजत्या शैक्षणिक जगात ज्ञान एका

आहे याची आपल्याला खत वाटली पाहिले
असणारी विद्या आज बाजारत विकली जात
एकेकळी हिंदू हस्ती सर्वात वरत्या थराला
आज दिवसाढवळ्या ज्ञान विपुल होते आहे
त्या पदव्या व त्याच्या मालीका आहेत खरीखरी
अधिक त्या कामादात्या एकड्यावर लिहिलेल्या
चार दिवशीत काय शिक्षण होतय यापेक्षाही
अधिक महत्त्व आहे एवढी वर्षे कालेत्या त्या
प्रभावतात्या एका कामादात्या एकड्याला
विद्यार्थ्यांचे ज्ञाना पेक्षा त्याला मिळालेल्या त्या
आज कालत्या शैक्षणिक बाजारात

उत्तरपत्रे

आत्मसात करायचे व पुढे नोकरीत्या स्पर्धेत
आयुष्यातील अमृत्य क्षणा वार्चन शिक्षण
झाली की १५ वी पर्यंत अशा प्रकारे आपल्या
झाले आहे. १०वी झाली की १२ व १२ वी
प्रत्येक विद्यार्थी जीवन १०+२+३ या प्रमाणे
विद्यार्थिना भेडसावत आहे. आजच्या युगाच्या
हा प्रथम आजच्या युगातील प्रत्येक
आजच्या युगात हे वचन सत्य आहे का?
शिवाय ज्ञान, विद्या मिळत नाही. परंतु
हे विदुशंचे पचन अगदी बरोबर आहे कस

सुमारे 10% लोकसंख्या खेडयात राहते. भारत ही खेड्यांची भूमी आहे. भारतातील

ग्रामीण विद्यार्थी अपेक्षा / उपेक्षा

जो सर्वविचाराने व सत्याने ज्ञान संपादन करतो तोच खरा विद्यार्थी म्हणण्यासाठी योग्य असतो व तोच आर्युष्यात पुढे जातो असे पुज्य पितामह प्रिन्स यांनी आर्जुनाला सांगितले होते.

विरकालांतर अशीच सुरु राहिल.

त्यामुळे ज्ञानाची ही विक्रि थांबवलीच पाहिजे. आणि त्यासाठी आपण सर्व विद्यार्थी मिनी मंत्रीपतींनी उर्ध्वन या विक्रुद्ध लढा दिला पाहिजे. आजच्या वर्तमान काळातील रायसरकारला या बदले जाब विचारला पाहिजे. तरच या विद्येची विक्रि थांबले नाहीतर

आपणस दिसेल.

अशाच प्रकारे ज्ञान बाजारात खुलेआम विकले जात गेले तर मविष्यकाळात निश्चीतच विद्यालय व महाविद्यालय बंद पडतील व देश प्रमाणपत्र विकणाऱ्यांची कसब्या सुरु होती। व प्रमाणपत्र विकत घेतानाचे दृश्य

वाढत नाही।

असे काम करताना त्यांना जराशी सुद्धा खत विकल्या बाजारात उभा असलेला दिसतो.

एक वर्षे लोळयत प्रण आर्जन असास करणाऱ्या विद्यारथी असास करून पास होण्यावरुनी पुर पास होण्याचा रस्ता त्यांना अगदी सोयीचा व प्रगतीचा वाटतो व तेथेच विद्यार्थी आपली शैक्षणिक पातळी खालवून बसतो. एकेकाळी शिक्षणाचा महान खेड्यात प्राविप्यता कशी

दुकलवा लागले

मावडत्या असासकमाचे आंझे घेत पुढे शिखा मिळत नाही व उरलेले सर्व जीवून मिळव्याचे इच्छित असासप्रश्न किंवा विज्ञान धार निराश पटयत पडते. अपेक्षित गुण न विषयात नापास होतो या नशिवाच्या खळोर्जन मिळतात, तर १० टक्के मिळवणारा एखाद्या जाती. कोरे पुर टकणापेक्षा १० टक्के गुण नाही. या टक्याच्या शरतीत जीव गुदमरून विद्यारथ्यांची पाठ सुडित ही तय्येशन सोडत लागलेली असते १०वी, १२वीच्या

आला जास्त गुण मिळवयचे असतील तर

आणि म्हणूनच आजचा विद्यार्थी ज्ञानार्थी आजच्या विद्यारथ्याची समज झाली आहे. प्रमाणपत्र विक्रीला फिजीला प्रमाणपत्र मिळते अशी

विद्यार्थ्यांची अपेक्षा ठरेल.

ती पुरेपूर माहीती दिली तरच ग्रामीण
केली. त्यांना योग्य ज्ञान व समाख्या गोष्टी,
समाख्यांची साथ जर ग्रामीण विद्यार्थ्यांना
पाठयपुस्तक साहित्य, कलासंघ, या
वागले व जास्तीत जास्त शिक्षक
नोकरी करण्यास कमीपण। वॉर्न धर्तू नये.
आधारची गरज आहे। गावात शिक्षकांनी
तरुणांची गरज आहे. जास्तीत जास्त मज्जम
त्यासाठी गावाला समसमोत्या रकाम्या

आपली उपेक्षाच होणार.

विद्यार्थ्यां कडून अपेक्षा कशी करणार तीथ
नसते, शिक्षक नसतात मग अशा गावातल्या
पुरवठा किंवा उपलब्ध नसता. शाळेची साथ
गणितासाठी आवश्यक असणारच्या सहित्याचा
त्यांना साथी उपलब्ध नसतात पाठयपुस्तकाचा,
की त्यांचा शहराशी अजिबात संबंध येते नाही.
पण भारताने अज्ञान अशी खेडी आहेत

आवड आहे।

आवड आहे. ग्रामीण विद्यार्थ्यांचे शिक्षणाची
शिकतात किती ज्ञान घेतात. कितीना खरी
पाठवतात, आणि पाठवत तरी ते किती पर्यंत
मरती, असे शेतकरी आपल्या मुलांना शाळेत
सरळप्याजाल वाढतो आणि यकवाढव्याजाल
शेतकरी हा कडीत जन्माला येतो

विकास होईल

त्यामुळे खेड्यांचा विकास साधल्यास भारताचा

यात नाही उणे कसाले

परीक्षा पहाणे

संशय मनात कसला

बोलायला मिती का?

जीव माझा धजला

नजर विद्यार्थी मिळवयला

बेहोश करती मजला

धुंद धुई जाळ

कविता

कविता

ग्रामीर्या हाच देशोद्वार

म्हटले पाहीजे

त्यांना मदतीला हात देवत म्हणून आपण

अपेक्षाच टरेल कधीही उपेक्षा होणार नाही. पण

त्यामुळे माझ्या मते ग्रामीण विद्यार्थी हा

महिला असण्याचा मान मिळवला आहे

ह्यामुळे तीने भारतातील प्रथम अंतराळ वीर

राहणारि पण जिद्द व तीला के लेली मदत

कल्पना पावला हि सुट्टा गावातच

मिळवून देईल.

त्यातलाच कोणतरी मोठा होऊन देशाला नाव

असतील तर ग्रामीण विद्यार्थी अपेक्षा ठरेल

अही मनात जिद्द आणि मदतीला हात

कुशाभिनवी ल. निळकर

ज्याती भोईर

ती आला! त्याने पाहिले!! त्याने जिकले!!!
 ती माझ्या धरत्या कौलातून
 जेव्हा धरत आला तेव्हा तर
 मला ती अतिशय प्रीय वाटला.
 अळवात्या पनावर जेव्हा ती बसला
 तेव्हा तर त्याच सौंदर्य माझ्या
 मनाला भूख पाडून गेला!
 आणि जेव्हा त्यान माझ्या
 मातेवर आपले चरण ठेवले
 तेव्हा तर त्याच्या सुगंधामार
 चढंनही फिका पडला.
 अहो, ह्यालाच तर प्रेम म्हणतात
 प्रेम म्हणजे प्रेम म्हणजे प्रेम असते

मला सोडून, ती बाराही बरोबर निघून गेला.
 प्रेमाची वचने तोडून गेला
 पण त्याचा काय उपयोग,
 गुलाबाचे फूल देऊन गेला
 प्रेमाच्या वाटेवर भेटून गेला,
 प्रीतीची तार झंकारली.
 पाहून माझे नवे रंग
 प्रेमाच्या छायेत फुलत्या वेळी
 अनोळखी व्यक्ती आपली झाली
 म्हणतात ज्याला प्रेम ते हेच-!
 पुढे भेट होतच गेली,
 प्रेम फक्त एकच?

प्रेम म्हणजे काय असते
 अहो प्रेम म्हणजे,
 प्रेम आणि प्रेमच असते

अनोळखी व्यक्ती भेटून गेली
 मनात प्रतिबिंब उमटून गेली,
 प्रेम फक्त एकच?

प्रेम ते हेच

(प्रेम कविता)

प्रश्नांत मारे.

प्रेमाचे तरंग हे पाण्यासारखे असतात।
 वहाताना स्वताःसोत दुसऱ्यानाही धेतात।
 जशी वाट मिळेल तसेवाहतात ॥
 प्रेमाचे तरंग हे पाण्यासारखे असतात।
 धेताना हा विचार नसतो
 हा खरेच आपल्याबरोबर येईल?
 की त्याच्या सोबत आपलाही नईल?
 प्रेमाचे तरंग हे पाण्यासारखे असतात।

प्रेम तुझे कळायला
 जीवाशी जीव बांधला
 तुझ्या नजरेने माझ
 ठाव हृदयाचा धेतला.
 तू अशी का मला
 समजत नाही?
 माझ प्रेम काय ते
 का तुला उमजत नाही?

तरंग

तो जी तो अमर प्रियकर आहो!!!

आपल्या मनावर प्रेम करणारा

त्याची मूर्क वेगळी आहे

सादयावर प्रेम करणारा प्रियकर असतो पण टाकतो.

जो प्रेमत्यागर तन-मन आणि धन ओवाळून प्रेम करावे त्यात्यावर ज्याला प्रेम्ही आवडता

करणारा प्रियकर आहे.

आपल्या आनंदसाठी त्यागी वृत्ती धरण मनापारम प्रेम करणारा प्रियकर असतो,

आपल्यावर प्रेम करणार असे काही होत नाही; आपल्यासाठी जीव टाकणारा म्हणजेच

कारण ते आपण पूर्णतः व्यक्त करू शकत नाही कृपीही केली नाही

प्रेमाची परिपक्व आणि परिपूर्ण व्याख्या अर्जुन बहिणीचे भावावर अर्पू शकते.

देशभक्ताने देशावर केलेले अर्पू शकते, प्रेयसीने प्रियकरावर केलेले अर्पू शकते,

प्रेम.. आर्देने मुलावर केलेले अर्पू शकते, प्रेम विकत घेत नाही, विकत नाही

मांडत नाही,

प्रेम कोणवरही करा की जो प्रेमाचा बाजार होणारे, हे प्रेम आहे!

यार्जन भावनामय

ने निरगास, निष्पाप आहे आणि दृष्टी ध स्पृशे नाही,

जे आपण बघू शकत नाही, आणि ज्याला मंघ

आखिनी कोटकर

ऑकार र. पसळकर

पर माझ्या प्रेमकाला लागत माऊन गेलीस।

दूर तू गेली तर गेलीस,

पण तू कुठेतरी दूर गेली आहेस।

ही आठवण माझ्या जवळ राहिली आहे, तुझ्या प्रेमाच्या आठवणीत।

जीवनाच्या रस्त्यावर चालत आहे तुझ्या प्रेमाच्या आठवणीत।

जीवन मी जगत आहे,

तुझ्या प्रेमाच्या आठवणीत

हृदय माझ धडपडत आहे;

प्रेमाची आठवण

मनिष धरणे.

सर्व करशील का आता माझ्यावट खर प्रेम खाली आहे तुझ्याविना माझ्या हृदयाची प्रेम

जीवनात विचारामाठी आपल्या मीना खूप वेळ आता विसर तो बालपणाचा खेळ

पण खेळ ते होत माझ खर प्रेम.

तुला वाटला ती विकेटचा मीम.

तुला सारखा मारत असे मी डोळे.

वर्णित मारत असे तुला कागादाचे बोल

पण खेळ ते होत माझ खर प्रेम.

तुला वाटला ती लपडवाचा मीम.

लपून लपून तुझ्या मागे फिरायचा.

लपून लपून मी तिला पाहायचा

खर-प्रेम

प्रशांत.

हाईल लेखक महाराष्ट्राचे नंदनवन हाईल.
सागाव्या ज्ञान दिव्याने वाढते जेव्हा असे
आपल्याला माहीत असलेल्या गोष्टी त्यांना
मरुन त्यांचे मानसिक सामर्थ्य वासळवू नये
आणु मदतीचा हात द्यावा त्याची उपेक्षा
श्रीमण भागत शिकत असलेल्यांना
दयावं.

यावर कोणी म्हणतील, तीच खरा विद्यार्थी
परंतु ती शिकली आहे निदान त्याला तसे शिकू

पयाच अडथळीवर मात करत शिकत असतो
त्याची उपेक्षाच आहे. श्रीमण विद्यार्थी हा
त्यांना सांगितले जाते. ही सुट्टा एक प्रकारे
शहरात जाण्या पेक्षा धरती रोती सापळा. असे
आपल्या मुलांना शहरात पाठवायला धाडतरात
आणुनिरुद्धरी गोर म्हणजे काम. बहूता पातक
श्रीमण विद्यार्थीच्या मणीत अडथळा

उपाक्षाच होते.

भागाचेच असतात. असे अरुनही यांची

दीवार्थी
री शिकू
लाना
उपक्षता
मूनर्थ
त्यांना
ग असे
इल.
मशात.

**Prahladrai Dalmia Lions College
of
Commerce & Economics**

Local Managing Committee

1. Lion S. G. Ruia
2. Lion K. G. Saraf.
3. Lion B. L. Jhunjhunwala
4. Lion M. S. Ruia
5. Lion R. J. Chokshi
6. Principal. (Mrs) S. S. Aware.
7. Prof. A. M. Bhende
8. Prof. C. R. Sadasivan
9. Prof. (Mrs) Lathakrishnan.
10. Shri Sagar B. Saini.

प्राणायाम सेवक